

Kako su Allahovi
poslanici pozivali
u islam

El kelimeh
2007

Autor: dr. Šefik Kurdić

Recenzija: dr. Izet Terzić
dr. Šukrija Ramić

Lektura: Midhat Kasap

Izdavač: El-Kelimeh, Novi Pazar

Za izdavača: Malik Nurović

Urednik: Hasna Ziljkić

Dizajn i prijelom: Fahrudin Smailović

Tiraž: 300

Štampa: El-Kelimeh, Beograd

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

28-33
28-284

Kurdić, Šefik

Kako su Allahovi poslanici pozivali u islam /
Šefik Kurdić. - Novi Pazar : El-Kelimeh, 2007 (Beograd :
El-Kelimeh). - 158 str. ; 20 cm

Tiraž 300. - Bilješka o autoru: str. 156-158. - Napomene
i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija: str.
152-155.

ISBN 978-86-83707-80-5

a) Пророци - Ислам b) Исламска догматика
COBISS.SR-ID 137283596

Šefik KURDIĆ

Kako su Allahovi poslanici pozivali u islam

Novi Pazar, 2007.

Uvod

Allah Uzvišeni je, prema učenju islama, stvorio čovjeka s jasnim i preciznim zadatkom: da Ga spozna, pokori Mu se i zahvali na blagodatima kojima ga je obilato obasuo. Svaka osoba će ovosvjetsku i onosvjetsku sreću steći isključivo spoznajom Gospodara svjetova, robovanjem isključivo samo Njemu, ne pripisujući Mu, u robovanju, nikoga kao saučesnika!

Čovjeka je Gospodar svemira upravo zbog toga obdario spoznajnim, intelektualnim i brojnim drugim mogućnostima, a uz to je učinio da se svaka osoba rađa u takvoj prirodi da teži ka Svom Stvaraocu i istinskoj spoznaji. Svako se, dakle, dijete rađa sa svim predispozicijama koje mu omogućavaju istinsku spoznaju svoga Stvoritelja, ali ga roditelji ili okruženje odvedu u drugom pravcu i učine da, njihovim utjecajem, sasvim pogrešno usmjeri svoj život, svoja promišljanja i zaključke. To najbolje ilustrira hadis Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kojeg prenosi Ebu Hurejra, r.a., a u kojem se jasno potcrtava: "Svako se dijete rodi u prirodnoj vjeri – islamu, ali ga njegovi roditelji učine židovom, kršćaninom ili vatropoklonikom. Tačno onako kako životinja rodi svoje mladunče

– zdravo i potpuno. Da li primjećujete neki nedostatak kod njih?!”¹

Bez obzira na veliku Allahovu blagodat - spoznajne i intelektualne mogućnosti koje su mu date i uz rađanje svakog djeteta u prirodnoj vjeri - islamu, Allah Milostivi čovjeku šalje poslanike i vjerovjesnike, da svojom pojavom, savjetima i uputstvima podsjetite ljude na njihov fundamentalni zadatak na ovom svijetu, a to je - vjerovanje i pokoravanje isključivo Allahu Uzvišenom.

Svi su poslanici i vjerovjesnici imali zadatak: pozivanje ljudi u pokoravanje Allahu Svemogućem, a odbacivanje kufra, nevjerstva i idolopoklonstva. Jedina vjera koju je Allah slao ljudima u svim historijskim razdobljima bio je, isključivo, islam. On to jasno naglašava u Kur'anu: *“Uistinu je islam, kod Allaha, jedina vjera!”*² Da Allah nijednu vjeru osim islama ne prima i da će svako imati nesagledive posljedice zbog slijeđenja bilo kojeg drugog koncepta, izuzev onoga koji je Allah odredio u poslanicama objavljenim svim Svojim poslanicima, On podvlači u sljedećem ajetu: *“A onaj ko želi neku drugu vjeru, osim islama, neće mu biti primljena i on će na onom svijetu nastradati.”*³

¹ Hadis bilježi Buhari u *Sahihu*: 23 – Kitabul-dženaiz, 79 – Babun iza eslemes-sabijju femate hel jusalla alejhi; hadisi br. 1358 i 1359 i Muslim u *Sahihu*: 46 – Kitabul-kader, 6 – Babun ma'na: Kullu mevludin juledu alel-fitre, hadis br. 2658. Vidi, također, *Muslimova zbirka hadisa*, 3/311, poglavlje o određenju, hadis br. 1852.

² *Alu Imran*, 19.

³ *Alu Imran*, 85.

Otuda su svi Allahovi poslanici, neka je Allahov mir na njih, baštinili isključivo ideju islama, nju nosili i pronosili, o njoj govorili i na njenim, svakodnevno živjeli.⁴ Muhammed, s.a.v.s., ističe u predanju koje prenosi Ebu Hurejra, r.a.: "Vjerovjesnici su braća po ocu, majke su im različite a vjera im je jedna!"⁵

Svi su se, bez izuzetka, od prvog do posljednjeg vezivali za jednu nit: pozivanje u mono-teizam i liječenje od svake vrste ovisnosti od idola, kipova, pohota i strasti. Pogledajmo samo neke ajete:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu: 'O narode moj,' govorio je on, "Allahu se klanjajte, vi drugog Boga osim Njega nemate!"⁶;

﴿وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾

⁴ Pogledaj izvanrednu elaboraciju o tome: Ibn Redžeb el- Hanbeli, *Džemi'i-r-rusuli kane dinuhumu-l-islam*, str. 15-34.

⁵ Ovo autentično predanje bilježe Buhari u *Sahihi*: 60 – Kitabul-enbija', poglavlje o 16. ajetu sure *Merjem*, hadis br. 3443 i Muslim u *Sahihi*: 43 – Kitabul-fadail, 40 – Babu fadaili Isa, alejhisselam, hadis br. 2365. Vidi, također: *Muslimova zbirka hadisa*, 3/100, Poglavlje o poslanicima i njihovim odlikama, hadis br. 1618.

⁶ *El-A'raf*, 59.

A Adu njihova brata Huda: "O narode moj", govorio jer on, "Allahu se klanjajte, vi drugog Boga osim Njega nemate!"⁷;

﴿وَالِىَ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾

A Semudu njihova brata Saliha: "O narode moj", govorio je on, "Allahu se klanjajte, vi drugog Boga osim njega nemate!"⁸ ili:

﴿وَالِىَ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾

A Medjenu njihova brata Šu'ajba: "O narode moj", govorio je on, "Allahu se klanjajte, vi drugog Boga osim Njega nemate!"⁹

Posljednjem Allahovom poslaniku, Muhammedu, s.a.v.s., Allah Uzvišeni se obraća i napominje:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

"Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: Nema boga osim Mene, zato se Meni klanjajte!"¹⁰

Zanimljivo je da su svi svjedočili da su muslimani, što se, eksplicite, vidi iz brojnih ajeta. Pogledajmo šta kaže Nuh, a.s., kao prvi Allahov posla-

⁷ El-A'raf, 65.

⁸ El-A'raf, 73.

⁹ El-A'raf, 85.

¹⁰ El-Enbija', 25.

nik: "Meni je naređeno da budem musliman!"¹¹ To je tvrdnja svih poslanika i vjerovjesnika i ne samo njih, nego i njihovih sljedbenika. Pogledajte kako Isa, a.s., koga mnogi svojataju i pripisuju mu ono što on nije rekao niti uradio, poziva svoj narod u čistu i originalnu Allahovu vjeru, bez primjesa trojstva ili bilo koje druge vrste falsifikata. On kaže: "Allah je, uistinu, i moj i vaš Gospodar, pa se Njemu klanjajte: to je pravi put!" On, dakle, sasvim jasno naglašava da je Allah njegov Gospodar, a ne njegov otac, kako zabludjeli tvrde!!! A, onda, iza ovih njegovih riječi, Allah nastavlja i kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِّلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَأَمَنَّا طَائِفَةٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَت طَّائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ﴾

A kada se Isa uvjerio da oni neće da vjeruju, uzviknuo je: "Ko će biti pomagači moji na Allahovom putu?" – "Mi," rekoše učenici, "mi ćemo biti pomagači Allahove vjere, mi u Allaha vjerujemo, a ti budi svjedok da smo mi muslimani!!!"¹²

Cilj slanja svih poslanika bio je podsjećanje ljudi na vjerovanje u Gospodara svemira i vraćanje na te svijetle staze, kada oni, vremenom, zbog različitih okolnosti, skrenu sa njih. Tako je Nuh, a.s., poslat, nakon skretanja Ademove, a.s.,

¹¹ Junus, 72.

¹² Alu Imran, 52.

djece sa te trasirane i zacrtane staze, da bi nakon potopa i uništavanjem svih nevjernika, nakon izvjesnog vremena, ponovo predodžba o Allahu kao Stvoritelju čovjeka i kompletnog kosmosa bila narušena i poprilično devalvirana, pa je Allah Plemeniti poslao Huda, a.s., koji pokušava taj koncept ponovo uspostaviti.

Tako je Allah Milostivi, iz Svoje neizmjerne milosti prema svojim robovima, u svakom vremenu i za svaki lokalitet slao jednog ili više poslanika, s ciljem da ožive i uspostave jedino važeći koncept s kojim je On zadovoljan. Allah Uzvišeni precizira u Kur'anu da je svakom narodu slao poslanika s jasnom da'vetskom porukom:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا
الطَّاغُوتَ﴾

*Mi smo svakom narodu poslanika poslali:
"Allahu se klanjajte, a kumira se klonite!"¹³*

Allahovi poslanici su jedini baštinili potpunu istinu i interpretirali nenatrunjenu predodžbu o Gospodaru svjetova. Istinsku predodžbu o Stvoritelju svjetova ne može postići razum, niti visoka inteligencija. Tome ne pomaže ni neiskvarenost prirode, ni pronicljivost uma, ni udublјivanje u analogiju, a ni bogato iskustvo. Ovu kristalno jasnu istinu spominje Allah Uzvišeni riječima stanovnika Dženneta, iskrenih i skusnih, riječima iskazanim na mjestu iskrenosti:

¹³ *En-Nahl*, 36.

Kako su Allahovi poslanici pozivali u islam

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنَّ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ﴾

"Hvaljen neka je Allah, koji nas je na pravi put uputio; mi ne bismo na pravom putu bili da nas Allah nije uputio. Poslanici Gospodara našeg su zaista istinu donosili."¹⁴

Razvijenim i civiliziranim narodima koji su do-sezali i koji danas dosežu vrhunac u kulturi, inteligenciji i naučnom progresu neophodno je znanje poslanika, kojim su se oni izdvajali od ostalih ljudi, baš kao što je davljeniku potreban čamac, a bolesnome eliksir izlječenja. Narodi su u izuzetnoj opasnosti, uprkos svim naučnim dostignućima i kulturnom procvatu, ukoliko ne upoznaju ili odbiju to znanje! Allah Uzvišeni napominje da su mnogi raniji narodi upravo zato što su smatrali svoja naučna, kulturna i materijalna dostignuća sasvim dostatnim za život i sa podsmjehom uzimali poslanike i oponirali onome čemu su oni pozivali, doživjeli strahovitu nesreću i očitu propast. To se odnosi i na sadašnje narode koje je zasjenila materijalna kultura i koji, zbog tog bljeska, ne osjećaju zrake poslaničke istine:

﴿فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا﴾

*Oni će pogubnost postupaka svojih iskusiti i propast će njihov kraj biti!*¹⁵

Kroz priču o lađaru i omladini, koju navodi Ebul-Hasan en-Nedevi, najbolje je ilustrirana ra-

¹⁴ El-A'raf, 43.

¹⁵ Et-Talak, 9.

zlika između znanja Allahovih poslanika i znanja drugih ljudi. Naime, jednoga dana grupa učenika i studenata ukrca se na lađu u želji da se, ploveći, malo zabave. Bili su izuzetno raspoloženi, a tome u prilog je išao i nepismeni lađar, koji im je poslužio kao najbolje sredstvo za zabavu i šalu.

Tako ga odmah na početku putovanja jedan oštroumni dječak upita: "Koje si sve nauke izučavao?" A on mu, bez razmišljanja, odmah odgovori: "Nijednu, sinko moj!" Učenik se iznenadi, pa ga ponovo upita: "Zar nisi izučavao prirodne nauke?". A on mu odgovori: "Nisam ti ni čuo za njih!" U razgovor se umiješao i drugi učenik, pa ga upita: "Sigurno si, onda, izučavao aritmetiku, algebru i jednačine!" A on mu odgovori: "To je još čudnije i zanovjetnije. Vjerujte mi da prvi put čujem ta čudna i zastrašujuća imena." Sada se već uključi i treći omladinac iz redova učenika i studenata i upita ga: "Uvjeren sam da si studirao historiju i geografiju?! A on mu reče: "Jesu li to imena ljudi ili gradova", na što učenici i studenti prasnuše u gromoglasan smijeh, koji nikako nisu mogli zaustaviti, niti stišati. Nakon toga ga upitaše: "Koliko ti je godina?" Na što im lađar reče: "Četrdeset!" A oni mu dodadoše: "Upropastio si pola života!"

Lađaru nije bilo lahko, ćutao je i plovio kao na iglama, čekajući svoj trenutak. Nakon izvjesnog vremena more se uzburkalo, a lađa se počela neobično ljuljati na ogromnim talasima. Mladići su se uzburili jer im je to bilo prvo putovanje

na vodi, a nisu imali nikakvog pomorskog iskustva. Lađa gotovo da nestane u talasima, što je pogodovalo nepismenom lađaru, koji ih mirno i dostojanstveno upita: *"Koje ste ono nauke, omladino, izučavali?"* Na to oni počеше navoditi čitavu listu raznih predmeta što su ih učili u školi i na fakultetu. Nakon toga, lađar ih zapita: *"A da li ste učili, pored tih silnih predmeta, plivanje? Znete li kako ćete, ako se lađa, ne daj Bože, prevrne, plivati i stići na kopno?"* Oni odmah odgovoriše: *"Ne. To je jedina nauka koju nismo izučavali i u koju nismo upućeni!"* Na te riječi lađar se nasmija i reče: *"Ako sam ja upropastio pola, vi ste, eto, upropastili čitav život, jer sve te nauke koje ste učili ne pomažu vam u ovom potopu. Pomoglo bi vam samo jedno znanje – plivanje, ali ga vi ne poznajete!"*¹⁶

Mnogi narodi su se ponosili i ponose razvojem nauke i tehnike, pa zbog svoje oholosti i tvrdoglavosti, zaboravljaju plivanje ka oprostU Uzvišenog Tvorca svih njih. Otuda, Allah Uzvišeni upozorava takve narode da ne zaborave na znanje koje ne dolazi od njih, nego od njihovog Stvoritelja:

﴿كَذَلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يُحَادُّونَ﴾

*"Kada su im poslanici njihovi jasne dokaze donosili, oni su se znanjem koje su imali dičili, i snašlo ih je ono čemu su se stalno rugali."*¹⁷

¹⁶ Uporedi: Ebu-l-Hasan en-Nedevi, *Poslanstvo i poslanici u svjetlu Kur'ana*, str. 21-22.

¹⁷ El-Mu'min, 83.

Čovječanstvo ne *duguje* nikome koliko skupi-
ni Allahovih vjesnika i poslanika koji su sačuvali
ljude od iskrivljenosti i totalne kataklizme. En-
Nedevi lijepo zaključuje, kada konstatira, da nije
Allahovih poslanika, lađa čovječanstva bi poto-
nula sa svim znanostima, kulturnim nasljeđem i
filozofijom, a ljudska pokoljenja bi se pretvorila u
stada stoke i čopore zvijeri, ne poznajući Gospo-
dara svjetova, vjeru i moral, ne znajući za milost
i ljubav i nemajući višeg cilja od vode i ispaše. Za
sva humana i plemenita značenja u ovom svije-
tu, za sve prefinjene osjećaje, sve moralne vrline
i korisne znanosti – za snagu suprotstavljanja
neistini i pokvarenosti, za sve to zasluga pripada
smjernicama Allahovih vjerovjesnika, njihovom
dostavljanju, pozivanju i borbi. Svijet se još na-
paja iz onoga što mu oni darovaše, idući prema
njihovom svjetlu i živeći u skladnoj građevini što
je oni sazidaše.¹⁸

Budući da je svaki narod imao poslanika koji
je govorio njihovim jezikom, logički se zaključuje
da je njihov broj bio impozantan. Na to pitanje
Muhammed, s.a.v.s., je odgovorio u predanju
koje od njega prenosi poznati ashab Ebu Uma-
me, r.a. U tom predanju Allahov Poslanik, s.a.v.s.,
je naglasio da je Adem, a.s., bio prvi vjerovjesnik,
pa, prema tome, prvi poslanik je bio Nuh, a.s. Na
upit koliko je bilo vjerovjesnika i poslanika, Mu-
hammed, s.a.v.s., je u spomenutom predanju re-

¹⁸ Pogledaj: Ebu-l-Hasan en-Nedevi, cit. djelo, str. 27.

kao: "Vjerovjesnika je bilo 124.000 a od toga je bilo 315 poslanika!"¹⁹

Tako je ovu brojnu povorku vjerovjesnika poveo Adem, a.s., a povorku poslanika Nuh, a.s., visoko držeći barjak monoteizma: *La ilahe illellah* i blistavo svijetleći kroz mračne tunele historije, da bi tu univerzalnu Istinu, od poslanika do poslanika, na kraju preuzeo posljednji poslanik iz te časne povorke, čiji je dolazak označio kraj ranijim poslanicama i vjerovjesnicima, njihovo sintetiziranje i izrastanje u konačnu verziju Allahove riječi, koja će, njegovim poslanstvom, postati konačna, sveltrena i univerzalna.

Muhammed, s.a.v.s., zatvorio je kružnicu Allahovih poslanika i tako započetu građevinu usavršio i doveo do perfekcije, tako će njena ljepota fascinirati ljude do Sudnjeg dana. Pogledajte kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., divno to izrazio u predanju kojeg prenosi Ebu Hurejra, r.a.: *"Primjer mene i vjerovjesnika prije mene je kao primjer čovjeka koji je izgradio građevinu, dotjerao je i uljepšao, ali joj fali samo cigla u jednom uglu. Ljudi su je počeli obilaziti, diviti se njenoj ljepoti i govoriti:*

¹⁹ Ovo predanje bilježi Ahmed u *Musnedu*, 5/265-266. Ovo predanje, također, bilježi Ibn Hibban u *El-Mevridu*, za koju hafiz Ibn Kesir tvrdi da je autentična prema Muslimovim uvjetima i Taberani, čiji lanac prenosilaca Hejsemi ocjenjuje autentičnim, sa izuzetkom Ahmeda b. Halila el-Halebija, za kojeg tvrdi da je pouzdan u hadisu. (Vidi: dr. Rebi' b. Hadi 'Umejr el-Medhali, *Menhedžu-l-enbijai fi-d-da'weti illellahi*, str. 43.)

*'Eh, samo da je stavljena i ova cigla?!' Eto, ja sam ta cigla! Ja sam zatvorio kružnicu vjerovjesnika!'*²⁰

U narednim redovima spomenut ćemo samo neke ranije Allahove, dž.š., poslanike, mir Allahov neka je na njih, i osvjetliti samo neke od njihovih brojnih metoda u prilasku ljudima, koje itekako mogu koristiti nama danas u našem radu i djelovanju.

²⁰ Hadis bilježi Muslim u *Sahihu*: 43 – Kitabul-fadail, 7 – Babu zikri kevnih sallallahu 'alejhi ve selleme hatemin-nebijjin, hadis br. 2286. Vidi, također: *Muslimova zbirka hadisa*, 3/13-14, poglavlje o vrlinama, hadis br. 1527.

NUH, A.S.

Nuh, a.s., spomenut je u Kur'anu u 28 poglavlja. U brojnim poglavljima spomenut je više puta. Međutim, kazivanje s više detalja o njemu nalazi se u poglavljima: *El-A'raf*, *Junus*, *Hud*, *El-Mu'minun*, *Eš-Šuara'* i *Nuh*. Poglavlje *Nuh* nazvano je njegovim imenom i cjelokupno tretira njegov da'vetski opus, tako da iz ovog poglavlja možemo izuzetno dobro sagledati Nuha, a.s., njegov da'vetski angažman i metode kojima se obilato koristio u primicanju istine ljudima.

Na temelju kur'anskog teksta i Poslanikovih, s.a.v.s., predanja, dolazi se do zaključka da je Nuh, a.s., izuzevši poslanike koji su bili ubijani, najviše pretrpio u svom poslaničkom i da'vet-skom angažmanu.

Značajno je napomenuti da je od Adema, a.s., do Nuha, a.s., kako tvrdi Ibn Kesir,²¹ proteklo deset generacija i da su sve one živjele po islamu i njegovim propisima. Međutim, do obožavanja kipova dolazilo je postepeno. Naime, kada bi umro neko od pobožnih i dobrih ljudi, njihovi bi savremenici na njihovim kaburima gradili džamije i mjesta molitve i postavljali slike, koje bi ih podsjećale na njih, njihovu dobrotu i pobožnost, kako ih ne bi zaboravili. Nakon izvjesnog

²¹ Vidi: *Tefsir Ibn Kesira* (na bosanskom jeziku), str. 468.

vremena, oni su, na osnovu tih slika, napravili kipove, da bi ih sljedeće generacije počele obožavati. Ti kipovi su upravo nazvani po imenima dobrih i pobožnih ljudi: Vedd, Suva', Jegus, Jeuk i Nesr. Allah Uzvišeni naglašava da su te zabludjele generacije, zbog nesmotrenosti prethodnih generacija koje su ostavljale njihove slike, pravile njihove figure i gradile građevine na njihovim kaburima, tvrdoglavo podstičući svoje savremenike i sljedeće generacije na obožavanje tih idola. Govorili su: *"Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!"*²²

Upravo zbog te greške koje su učinili Nuhovi, a.s., prethodnici, islam se žestoko suprotstavlja slikama, kipovima, građenju spomenika, mauzoleja i džamija, čak i na kaburima pobožnih i dobrih ljudi. Dakle, svi oblici bilo kakvih obilježja, koja bi u budućnosti mogla biti zloupotrijebljena, u islamu su strogo zabranjena.

Protiv te nesmotrenosti koju su načinile prethodne generacije Nuh, a.s., žestoko se borio 950 godina! Analizirajući brojne ajete koji o tome govore, dolazimo do nepobitnih konstatacija da ono što se uvede i infiltrira u vjeru, uz asistenciju prokletog šejtana, načini se brzo i lahko, a njegovo liječenje i odagnavanje iz svakodnevnice traje izuzetno dugo. Nekada je to naprosto nemoguće neutralizirati iz društva, pa čak ni prijetnjom sve-

²² Nuh, 23.

općeg potopa, kojim je Nuh, a.s., zaprijetio svom narodu!

Iščitavajući ajete koji tretiraju Nuha, a.s., njegov da'vetski angažman i čitav spektar slika koje nam se nude iz kur'anskog kazivanja, mogli bismo izdvojiti neke slike koje i nama u ovom vremenu mogu pripomoći u našem da'vetskom radu. Izdvojićemo samo neke:

1. Glavna Nuhova, a.s., preokupacija bio je i ostao čisti i nepatvoreni monoteizam. To se, eksplicite, vidi iz brojnih ajeta:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu: "O narode moj", govorio je on, "Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate! Ja se, doista, plašim za vas patnje na Velikom danu!"²³

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ * أَن لَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ﴾
I Nuha poslasmo narodu njegovu. "Ja sam tu", govorio je on, "da vas otvoreno opominjem, da se ne klanjate nikom drugom osim Allahu; ja se, zaista, plašim za vas patnje na Nesnosnom danu."²⁴

²³ El-A'raf, 59.

²⁴ Hud, 25-26.

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾

Mi smo Nuha poslali narodu njegovu, i on je govorio: "O narode moj, Allahu se samo klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate; zar se ne bojite?"²⁵

Razmatrajući kazivanja o drugim poslanicima, onako kako ih spominje Allah Uzvišeni u svojoj Plemenitoj Knjizi, uočit ćemo da je *tevhid/monoteizam* bio zajednička nit svih Allahovih poslanika i vjerovjesnika i da im je to bila i ostala njihova stalna briga i opsesija.

2. Kontinuiranost njegovih da'vetskih metoda. On jasno to ističe: "*Gospodaru moj, ja sam narod svoj i noću i danju, doista, pozivao.*"²⁶

Dakle, u da'vetskom nastupu nema određenog radnog vremena. Naša svijest daleko je od tog Nuhovog, a.s., postupka, jer smo naše da'vetske aktivnosti ograničili na zacrtano radno vrijeme, kao što to činimo u našim firmama, kancelarijama i kabinetima, s velikim brojem vikenda, praznika, godišnjim odmorom i tome slično. Svijetli primjer za to je Omer-ef. Humo, nekadašnji muderris Konjičke medrese, koji je, dok ostali muderrisi koriste godišnje odmore i odmaraju u hladovima ljetnog raspusta, stavio svoju torbu na leđa i "odmarao se" obilazeći sela oko rijeke Neretvice, prikučujući ih Allahovoj vjeri i prevo-

²⁵ *El-Mu'minun*, 23.

²⁶ *Nuh*, 5.

deći ih u islam. Spašavanje i izbavljenje ljudi iz Džehennema i rasplamsale vatre, u koju bi ušli da nisu prešli na islam, pričinjavalo mu je najveće zadovoljstvo, duhovnu ekstazu i najsladi odmor! Takvim nesebičnim pregalaštvom preveo je na islam stanovnike svih sela oko Neretvice!

3. Da'vetsko djelovanje, shodno, prilikama i okolnostima. Naime, Nuh, a.s., je djelovao javno kada mu se za to ukazala prilika, ali je to činio i tajno, kada mu je onemogućen normalan da'vetski pristup. On to podvlači, priznavši: *"Zatim, ja sam ih otvoreno pozivao, a onda sam im javno objavljivao i u povjerenju im šaputao."*²⁷

4. On upotrebljava čitav spektar da'vetskih metoda, kako bi ih prikučio Istini i rasplamsao njihovu uspavanu svijest.

Nekada im obećava lijepu opskrbu, lijep život i mnoštvo imetka i djece, samo da se pokore Allahu Uzvišenom i da pristupe jedinoj ispravnoj vjeri. Govorio im je: *"Tražite od Gospodara svoga oprosta jer On, doista, mnogo prašta; On će vam kišu obilatu slati i pomoći vas imanijima i sinovima, i daće vam bašče, i rijeke će vam dati."*²⁸

Nekada ih podstiče da pogledaju Allahove simbole i znakove koji su u njima, oko njih i u kosmosu i da pokušaju oćutiti Allahovu blagodat kojom ih je obdario: *"Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite, a On vas postepeno stvara?! Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad*

²⁷ Nuh, 8-9.

²⁸ Nuh, 10-12.

*drugog, stvorio, i nad njima Mjesec svijetlim dao, a Sunce svijetlićom učinio? Allah vas od zemlje poput bilja stvara, a zatim vas u nju vraća i iz nje će vas sigurno izvesti. Allah vam je Zemlju učinio ravnom, da biste po njoj hodili putevima prostranim.*²⁹

Nekada ih plaši kaznom za njihovo nevjerovanje i kufr: "Ja se, doista, plašim za vas patnje na Velikom danu!"³⁰

Iz navedenog se jasno razumije da svaki da'ija treba da se koristi širokim spektrom da'vetskih metoda u predstavljanju ideje koju zastupa.

5. Primjer izvanredne strpljivosti, posebne izdržljivosti i poslovične upornosti. On ne posustaje niti gubi nadu ni nakon više stotina godina, već očekuje i priželjkuje uspjeh. Njegovo višestoljetno strpljivo da'vetsko djelovanje može biti primjer da naš daleko kraći životni vijek iskoristimo u angažiranijem da'vetskom djelovanju. Allah Uzvišeni ističe da je njegov da'vetski angažman u njegovom narodu trajao skoro hiljadu godina:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا﴾

*"Mi smo Nuha narodu njegovu poslali i on je među njima ostao hiljadu, manje pedeset, godina."*³¹

Zanimljivo je predanje Abdullaha b. Abbasa, r.a., kojeg navodi Ibn Kesir o životnom vijeku

²⁹ Nuh, 13-20.

³⁰ El-A'raf, 59.

³¹ El-Ankebut, 14.

Nuha, a.s., a koja govori da je imao 480 godina kada je postao poslanik, a da je nakon potopa živio još 350 godina. Ako se tome doda još 950 godina njegovog poslaničkog i da'vetskog angažmana, onda se dolazi do zaključka da je Nuh, a.s. živio ukupno 1.780 godina!!!³²

6. Odnos Nuha, a.s., i njegovog sina jasno dovodi do zaključka da je idejna veza jača i konstruktivnija od rodbinske i krvne veze. Allah Uzvišeni to naglašava kada govori o potopu i valu koji je odvojio i bacio u duboke talase i očiglednu smrt, Nuhovog, a.s., sina, kada se Nuh, a.s., obraća Gospodaru svjetova, moleći ga:

﴿وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ﴾ * قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾

"A Nuh je bio zamolio Gospodara svoga i rekao: Gospodaru moj, sin moj je čeljade moje, a obećanje Tvoje je zaista istinito i Ti si od mudrih najmudriji! O Nuhu, on nije čeljade tvoje - rekao je On – jer radi ono što ne valja, zato me ne moli za ono što ne znaš!

*Savjetujem ti da neznalica ne budeš!"*³³

7. Ponižavanje, maltretiranje i ismijavanje od strane bogatih, oholih i vladajućih struktura. O tome Allah Uzvišeni kaže:

³² Vidi ovu zanimljivu predaju: Ibn Kesir, *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 107.

³³ Hud, 45-46.

﴿فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا
وَمَا تَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِآدِي الرَّأْيِ وَمَا
نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ تَنْظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ﴾

*"Glavešine naroda njegova, oni koji nisu vjerovali, rekoše: Koliko mi vidimo, ti si čovjek kao i mi, a vidimo i da te bez ikakva razmišljanja slijede samo oni koji su niko i ništa među nama; ne vidimo da ste vi imalo od nas bolji, štaviše, mislimo da ste lažljivci."*³⁴

Oni su mu se ismijavali kada je lađu gradio:

﴿وَيَصْنَعُ الْفُلَكَ وَكَلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِنْ قَوْمِهِ
سَخِرُوا مِنْهُ﴾

*"I kad god bi pored njega prolazile glavešine naroda njegova, rugale bi mu se."*³⁵

U svakom vremenu i društvu, glavešine i vladajuće strukture obično smatraju da isključivo oni trebaju da budu slijedeni i respektirani, pa zato uvijek nađu neka opravdanja za trvdoglavu oholost koju iskazuju prema nosiocima da'vet-skih aktivnosti. U slučaju Nuha, a. s, kada ih on poziva na pokornost Allahu i poslušnost njemu kao poslaniku, oni mu odgovaraju: *"Kako da te poslušamo kad te najniži sloj ljudi slijedi?"*³⁶

Očito je da su u devalviranju Istine prelazili svaku granicu, što Nuh, a.s., posebno ističe: *"I kad sam ih pozivao da im oprostiš, prste su svoje u*

³⁴ Hud, 27.

³⁵ Hud, 38.

³⁶ Eš-Šuara', 111.

*uši stavljali i haljinama svojim se pokrivali – bili su uporni i pretjerano oholi.*³⁷

Ta zakonitost proteže se tokom cijele ljudske historije. Glavešine i vladajuće strukture uglavnom su se oholo i nadmeno ponašale spram Istine i njenih propagatora. Zar se to nije ponovilo i u novijoj historiji, sa zamračenom ateističko-komunističko-materijalističkom svijesti?!

Protagonosti poziva u Allahovu vjeru, na temelju navedenog kazivanja o Nuhu, a.s., treba da budu svjesni da im je borba s moćnicima obavezna i nezaobilazna. Oni ih neće ostaviti na miru sve dok vjeru ne napuste i ne vrate se rezonovanju i predodžbama moćnika i vladajućih struktura.

8. Primjer Nuha, a.s., kao i primjeri drugih poslanika spomenutih u Kur'anu – jasno upućuju na Allahovu pomoć i pobjedu onih koji ne pokleknju nakon dugih i teških iskušenja. Zato Allah Uzvišeni napominje da će uspjeh i pobjeda biti na strani čestitih i strpljivih. U ajetu koji dolazi odmah nakon kazivanja o Nuhu, a.s., u poglavlju *Hud*, Allah Uzvišeni to kazivanje završava na sljedeći način:

﴿تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا
أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ
لِلْمُتَّقِينَ﴾

To su nepoznate vijesti koje Ti mi objavljujemo; ni ti ni tvoj narod niste prije ovoga o

³⁷ Nuh, 7.

*tome ništa znali. Zato budi strpljiv, ishod će,
zaista, u korist čestitih biti.*³⁸

³⁸ Hud, 49.

HUD, A.S.

Hud, a.s., da'vetski se angažira na način kako je to činio Nuh, a.s. On poziva u monoteizam, kao i svi Allahovi poslanici prije i poslije njega. Allah Uzvišeni to jasno naglašava u Svojoj Knjizi:

﴿وَالِى عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾

A Adu – njegova brata Huda. "O narode moj", - govorio je on – "Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate, zar se ne bojite?!"³⁹

Te riječi im je Hud, a.s., uputio nakon njihovog skretanje sa zacrtane trase kojom su išli nakon Nuhovog, a.s., poslanstva. Naime, Hudov, a.s., narod, koji se zvao Ad, bili su potomci Nuha, a.s., i to jasno navodi Ibn Kesir kada spominje to pleme i navodi njegovo porijeklo: Ad ibn Avs ibn Sem ibn Nuh.⁴⁰

Dakle, oni koji su bili u lađi svjesno su prihvatili vjeru i krenuli s Nuhom, a.s., da sačuvaju sebe i svoju vjeru. Međutim, vremenom, intenzitet imana i čvrstog vjerovanja počinje splašnjavati, da bi, pod pritiskom i stalnim došaptavanjem šej-

³⁹ *El-A'raf*, 65.

⁴⁰ Uporedi: Ibn Kesir, *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 109.

tana, a uz strasti vlasti i strasti uživanja, doživjeli svoj slom i pad, pa je Allah Uzvišeni intervenisao preko Huda, a.s., koji ih pokušava vratiti na jedini put spasa: *"O narode moj, Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate!"*

Ad je prvi narod koji je nakon Nuhovog, a.s., potopa počeo obožavati kipove. Oni su, prema nekim izvorima, imali tri kipa kojima su se klanjali: Samda, Samuda i Hirra.⁴¹

Prebivalište Hudovog, a.s., naroda bilo je na Ahkafu, pješćanom uzvišenju na jemenskoj granici između Jemame i Hardamevta.⁴²

Zanimljivo je spomenuti da ima mišljenja da je upravo Hud, a.s., bio prvi čovjek koji je govorio arapskim jezikom. Međutim, drugi smatraju da je to bio njegov otac, a ima mišljenja da je to bio Nuh, a.s. Ibn Kesir daje prednost predanjima po kojima je prvi čovjek koji je govorio arapskim jezikom bio i prvi čovjek – Adem, a.s.⁴³

Iako se Hud, a.s., svom narodu obraća toplo, bratski i očinski, strahujući za njihovu sudbinu i konačan svršetak, on ne nailazi na razumijevanje. Naprotiv, oni ne samo da ne prihvataju njegov savjet, nego ga ismijavaju, pa čak smatraju i lašcem:

⁴¹ Pogledaj: Isti izvor, str. 110.

⁴² Uporedi: *U okrilju Kur'ana*, 8/233.

⁴³ Vidi ovo zanimljivo mišljenje: *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 110.

﴿قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي سَفَاهَةٍ
وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾

Glavešine naroda njegova, koje nisu vjero-
vale, odgovarale su: "Mi smatramo da si ti,
uistinu, neznalica i mi mislimo da si, zaista,
lažac!"⁴⁴

Glavešine i autoriteti njegovog naroda to čine nasumce, bez razbora, razmišljanja i bilo kakvih argumenata! Ako kompariramo glavešine Hudovog, a.s., naroda i promotere današnje materijalističke orijentacije, uočiti ćemo identičan stav u tom pogledu. Pogledajmo logiku današnjih materijalista, pa ćemo utvrditi da se radi o identičnoj logici koju su koristili materijalisti, sekularisti i nevjernici Hudovog, a.s., naroda. Zar i danas nije ista materijalističko-ateistička svijest?! Zar i danas materijalisti ne misle i ne promišljaju kao što su to činili ateisti prije toliko stoljeća?! U Kur'anu se navodi da su savremenici Huda, a.s., rekli:

﴿أَيَعِدُّكُمْ أَنْكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا أَنْكُمْ
تُخْرَجُونَ * هِيَ هَاتِ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ﴾

"Zar on da vam prijeti da ćete, pošto pomrete i zemlja i kosti postanete, doista biti proživljeni? Daleko je, daleko to čime vam se prijeti! Postoji samo život na ovom svijetu; mi umiremo i živimo, a proživljeni nećemo biti!"⁴⁵

⁴⁴ El-A'raf, 66.

⁴⁵ El-Mu'minun, 35-37.

Ako pažljivo čitamo ove ajete, pomislit ćemo da to govore naši suvremenici, a ne suvremenici Huda, a.s., koji su živjeli prije toliko vremena. Dakle, nevjernička, materijalistička i ateistička svijest jednaka je u svim vremenima. Obično oni koji lažu optužuju svog poslanika za laž. To se desilo i sa Hudovim, a.s., narodom, ali će se desiti i svakom drugom narodu koji svoje kriterije ne bude temeljio na Objavi, već na ljudskim predodžbama i promišljanjima.

Međutim, za svakog da'iju važan je Hudov, a.s., odgovor na njihovu optužbu da je neznalica i lažac. Ako analiziramo njegov odgovor, doći ćemo do jasnog zaključka da njegov odgovor ne izvire iz inata, a njegova intonacija nije svađalačka. Uprkos njihovom ponižavanju tog poslanika i njihovim neutemeljenim optužbama, on uporno ponavlja topao i bratski poziv svom narodu:

﴿قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ
الْعَالَمِينَ * أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُم نَاصِحٌ
أَمِينٌ﴾

"O narode moj" – govorio je on – "nisam ja neznalica, nego sam Gospodara svjetova poslanik; dostavljam vam poslanice Gospodara svoga, i ja sam vam iskreni savjetnik."⁴⁶

Kada Hud, a.s., primjećuje da na emocionalnom planu nije postigao željeni efekat, on pribjegava racionalnoj metodi, želeći probuditi njihov uspavani intelekt, podsjetiti ih na povijesne

⁴⁶ El-A'raf, 67-68.

faktore, koje oni treba da znaju i da su ih svjesni, i zato pokušava, govoreći o njihovom korpulentnom fizičkom rastu, rasplamsati svijest o ideji koju zagovara. On im napominje:

﴿أَوْعِظْتُمْ أَنْ جَاءَ كُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَسْطَةً فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُونَ﴾

"Zar vam je čudno što vam pouka od Gospodara vašeg dolazi po čovjeku, jednom od vas, da vas opominje? Sjetite se da vas je On nasljednicima Nuhova naroda učinio; to što ste krupna rasta – Njegovo je djelo. I nek su vam zato uvijek na umu Allahove blagodati, da biste postigli ono što budete željeli."⁴⁷

Pored svih argumenata koje im podastire ovaj Allahov poslanik, a.s., koji su spomenuti u kur'anskim poglavljima *El-A'raf*, *Hud*, *El-Mu'minun*, *Eš-Šuara*, *El-Ahkaf* i dr., on podvlači da od njih ne traži nikakvu nagradu i da je njegov isključivi cilj njihovo konačno spašavanje i povratak na nepatvorene vrijednosti i kriterije koje je Allah Uzvišeni uspostavio na ovom svijetu:

﴿يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾

"O narode moj, ja od vas za ovo ne tražim nikakvu nagradu. Moja nagrada je samo

⁴⁷ *El-A'raf*, 69.

*kod Onoga koji me je stvorio, pa zar ne shvaćate?*⁴⁸

Kada je upotrijebio sve elemente da've koji su mu bili na raspolaganju, te uložio ogromne napore i veliku požrtvovanost, onda, nemajući više izgleda da ih urazumi, prijeti im kaznom, kao posljednjom mjerom, koju bi, eventualno, mogli uvažiti. A onda, kada i nakon toga, sve pada u vodu, jednostavno kaže: *"Zato čekajte, i ja ću s vama čekati!"*⁴⁹

Ad je zadesio vjetar koji im je donio bolnu kaznu, i kako Allah Uzvišeni napominje: *"...vjetar koji, po naređenju Gospodara, sve ruši. I tako su se ujutro samo njihova boravišta vidjela. Tako mi kažnjavamo narod zločinački!"*⁵⁰

Inače, Allahova je to zakonitost koju je uspostavio na Zemlji. Naime, kada se, nakon svih argumenata koji se upotrijebljeni da se upozna i spozna Gospodar svjetova, to drsko i nasilnički odbaci i omalovaži, obavezno dolazi do žestokog kažnjavanja i potpunog uništenja jednog naroda.

⁴⁸ Hud, 51.

⁴⁹ El-A'raf, 71.

⁵⁰ El-Ahkaf, 25.

SALIH, A.S.

Njegovo polje djelovanja bio je narod Semud, narod koji su činili čistokrvni Arapi. Njihovo mjesto stanovanja bio je Hidžr, koji se nalazio između Hidžaza i Tebuka. Taj narod živio je nakon Ada, ali su, nažalost, i oni kao i Ad počeli obožavati kipove i pridruživati Allahu Uzvišenom druga. Allah im šalje Saliha, koji je bio sin Ubejdov, on Hadirov, on Semudov, on Asirov, on Iremov, a on sin Nuha, a.s., da ih opomene i povrati u originalnu Allahovu vjeru.⁵¹ Allah Uzvišeni o tome kaže:

﴿وَالِى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أََرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ أَلِيمٍ﴾

A Semudu poslasmu njihova brata Saliha. "O narode moj" – govorio je on – "Allahu se klanjajte, vi drugog Boga osim Njega nemate! Evo vam znaka od Gospodara vašeg: ova Allahova kamila za vas je znak. Pustite je neka pase po Allahovoj zemlji i ne zlostavljajte je pa da vas patnja nesnosna stigne!"⁵²

⁵¹ Pogledaj o ovome opširnije: *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 129.

⁵² *El-A'raf*, 73.

Allah Uzvišeni je ovu neobičnu kamilu učinio posebnim znakom i svojevrsnim iskušenjem za Semud. Htio je da ih iskuša i utvrdi njihovo vjervanje i pokoravanje poslaniku kojeg je njima poslao. Ona je, ustvari, predstavljala istinitost Salihovog, a.s., poslanstva.

Salih, a.s., plašeći se da njegov narod doživi sudbinu kao i pređašnji narodi, upozorava ih i podsjeća na Allahove blagodati koje oni moraju oćutiti u dubini svojih bića, kako ih ne bi zaniekali i time sebe upropastili. On ih savjetuje:

﴿وَاذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾

"I sjetite se da ste Njegovom voljom postali nasljednici Ada i da vas je On na Zemlji nastanio: u ravnicama njezinim palate gradite, a u brdima kuće klešete. I neka su vam uvijek na umu Allahove blagodati, i ne činite zlo po Zemlji nered praveći!"⁵³

Iz Salihovog, a.s., obraćanja svom narodu saznajemo kakve su blagodati i mogućnosti date Semudu, kao što naslućujemo i prirodu mjesta u kome su živjeli. To su ravnice i brda: u ravnicama su dvorce gradili, a u brdima kuće klesali. To je, kako napominje Sejjid Kutb, bila graditeljska civilizacija, koja je slijedila iza Aдове, do temelja porušene, civilizacije.⁵⁴

⁵³ El-A'raf, 74.

⁵⁴ Uporedi: U okrilju Kur'ana, 8/238.

Ono što primjećujemo u obraćanju Saliha, a.s., svom narodu jeste činjenica da je on dobro poznao svoj narod, njegovu historiju, njegovo tadašnje stanje, mogućnosti i aspiracije. Naravno, to obavezuje svakog da'iju danas da, na temelju tih da'vetskih metoda, kao i metoda drugih Allahovih poslanika, upoznaju historiju naroda kome se obraćaju, njegove korijene, kulturu, baštinu, duhovna i materijalna dostignuća, kao i sve druge relevantne činjenice u vezi s tim narodom. Bez tih elemenata bespredmetno je djelovati u određenom narodu.

Analizirajući ajete koji tretiraju Saliha, a.s., i njegovo obraćanje svome narodu, zaključit ćemo da je jedna grupa ljudi iz njegovog naroda vjerovala tom poslaniku kojeg im je Allah Uzvišeni uputio, dok se druga grupa uzoholila, a posebno glavešine i vođe naroda, koji su u svim generacijama manifestirali oholost i narcisoidnost. Naime, oni su posljednje osobe koje će biti lišene svih prednosti i uživanja koje sami sebi dopuštaju, a predati se Allahu, Njegovoj vjeri i konceptu koji je On uspostavio, jer bi time uveliko ograničili svoju samovolju i tiraniju! Otuda je bilo nužno da pokušaju napraviti spletke vjernicima koji su sa svojih vratova zbacili okove tiranije time što su prihvatili obožavanje isključivo Allaha Uzvišenog i time se oslobodili ljudskog jarma i robovanja ljudima, njihovim pohotama i strastima!

U primjeru glavešina Salihovog, a.s., naroda, to se, itekako, primijeti kada oni ubacuju spletke

i pokušavaju zbuniti potlačene i vratiti ih u robovanje svojim prohtjevima:

﴿قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ﴾

A glavešine naroda njegova, one koje su se oholile, upitaše potlačene, one među njima koji su vjerovali: "Vjerujete li vi da je Salih poslat od Gospodara svoga?!"⁵⁵

Njegovo podastiranje bezbroj činjenica nije doprinijelo njihovom osvješćivanju i konačnom prihvatanju istine. Oni oholo i nadmeno uzvikuju:

﴿قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي آمَتُمْ بِهِ كَاْفِرُونَ﴾

"A mi, doista, ne vjerujemo u to što vi vjerujete" – rekoše oni koji su bili oholi.⁵⁶

Ne samo da su zanijekali vjeru, već su i ubili kamilu, koja je bila argument od Allaha Uzvišenog i potvrda Salihovog, a.s., poslanstva:

﴿فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِن كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾

I zaklaše onu kamilu, i zapovijed Gospodara svoga ne poslušашe i rekoše: "O Salih, učini da nas snađe to čime prijetiш, ako si poslanik!"⁵⁷

⁵⁵ El-A'raf, 75.

⁵⁶ El-A'raf, 76.

⁵⁷ El-A'raf, 77.

To je bila i ostala retorika oholih i tvrdoglavih, onih čiju oholost prati grijeh. Budući da Allah Sve-moćni ne voli ohole silnike, reagovao je, shodno Svom ustaljenom konceptu: kada se neko želi postaviti na mjesto koje mu ne pripada i kada sebe počne smatrati superiornijim od Onoga koja ga je stvorio, ponizi ga i postavi na mjesto i poziciju koju, uistinu, i zaslužuje:

﴿فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَائِمِينَ﴾

*I zadesi ih strašan potres i oni u zemlji
svojoj osvanuše mrtvi, nepomični!*⁵⁸

Da'ija nikoga ne može primorati na slijedenje istine, ali je obavezan dostaviti mu i, na najbolji način, predstaviti istinu. To je učinio i Salih, a.s., koji, nakon neposlušnosti i nevjerovanja značajnog broja svojih sunarodnika, iako sa žalom i tugom, ne osjeća grižu savjesti što se njegov narod kažnjava, jer je on učinio sve što je u njegovoj moći da ga sačuva katastrofe u koju je sam hrlio:

﴿فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي

وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ﴾

*"Onarode moj, prenio sam vam poslanicu
Gospodara svoga i opominjao sam vas,
ali vi ne volite one koji opominju!"*⁵⁹

⁵⁸ El-A'raf, 78.

⁵⁹ El-A'raf, 79.

LUT, A.S.

Lut, a.s., je bio Haranov sin a Ibrahimov, a.s., bratić, jer su Ibrahim, a.s., Haran i Nahor bili braća. Lut, a.s., se, konsultirajući se s Ibrahimom, a.s., nastanio u Sodomi, u oblasti Gaur Zegar. Sodoma je bila, u to vrijeme, centar spomenute oblasti kojoj su pripadala okolna naselja sa izuzetno plodnim zemljištem. Stanovnici Sodome bili su, kako navodi Ibn Kesir, veoma opaki i pokvareni bezbožnici, koji su činili najgnusnija djela. Bavili su se i dramskim razbojništvom, a kada bi se sastajali, činili bi grijeh, što niko nikome nije zabranjivao.⁶⁰

Oni su, uz druga ružna djela, prvi počeli prakticirati homoseksualizam, čime će, kako primjećuje Muhammed Ahmed el-Adevi, nositi svoje i grijeh svih ljudi koji budu taj grijeh činili do Sudnjeg dana!⁶¹

Lut, a.s., im se obraća i začuđeno ih pita: *"Zašto činite razvrat koji niko prije vas na svijetu nije činio? Vi sa strašću prilazite muškarcima, umjesto ženama. Ta, vi ste narod koji sve granice zla prelazi!"*⁶²

Zanimljivo je da kazivanje o Lut, a.s., i njegovom narodu ne tretira idolopoklonstvo i

⁶⁰ Vidi o ovome: *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 213.

⁶¹ El-Adevi, *Da'vetu-r-rusuli ilellahi teala*, str. 64.

⁶² *El-A'raf*, 80-81.

udaljavanje od islamske akide, kao što je bio slučaj s nekim ranijim narodima. To kazivanje otkriva specifičnu vrstu devijacije ljudske prirode. Međutim, i ta devijacija nije daleko od problema akide i pitanja monoteizma. To je logično kada se uzme u obzir da vjera u Allaha Jedinog podrazumijeva poslušnost, predavanje i pokoravanje Njegovim zakonima i Njegovom šerijatu.

Allah Uzvišeni je stvorio čovjeka i ženu s jasno zacrtanim zadatkom: da spoznaju Gospodara svjetova, da mu se pokore i da, izvršavajući taj zadatak, budu i ostanu dvije polovine koje se međusobno ispunjavaju i upotpunjavaju. On je učinio da produžetak ljudske vrste zavisi od rađanja, a rađanje isključivo dolazi susretom muškarca i žene. To je Allahov zakon čije slijedenje je u vezi s vjerovanjem u Allaha Uzvišenog, pa je, stoga, devijacija i odstupanje od toga, povezana s devijantnošću i odstupanjem od vjerovanja i Allahovog objavljenog programa i zacrtanog životnog koncepta.⁶³

Lut, a.s., je kritikovao svoj narod očito zbog kršenja Allahovog programa predstavljenog u ispravnoj i nepatvorenoj ljudskoj prirodi. On ih kritikuje zbog toga što svoju snagu rasipaju tamo gdje nije mjesto oplodnje, a zapostavljaju svoju ulogu u razvoju čovječanstva i produženju ljudske vrste. Znajući za tu njihovu nastranu strast, Lut, a.s., im ukazuje na užitak koji treba postići na

⁶³ Pogledaj o ovome razmišljanje S. Kutba: *U okrilju Kur'ana*, 8/241-242.

prirodni način kojim je Allah Uzvišeni zadovoljan. Otuda, ukoliko se neka osoba upusti u uživanje i traži zadovoljstvo oprečno prirodi koju je Allah uspostavio na ovom svijetu i što oponira Njegovom zakonu, onda se to naziva nastranošću, perverzijom i prirodnom pokvarenošću, prije nego moralnom pokvarenošću. U suštini, tu nema razlike, jer islamski moral je – kako ističe Sejjid Kutb – prirodni moral, bez perverzije i pokvarenosti.⁶⁴

Najakutniji problem u njegovom narodu bio je, dakle, homoseksualizam, kojeg je Lut, a.s., trebao da iskorijeni i lijepim i privlačnim metodama da svoj narod pozove na čistoću islamskog življenja. Međutim, ta seksualna perverzija nije zahvatila samo njegov narod. Ta anomalija uveliko je zahvatila današnjeg savremenog čovjeka. Danas se u mnogim zemljama Zapada taj neprirodni način života uveliko tolerira i ozakonjuje. Čak se i u našoj zemlji na sav glas čuje poziv na legaliziranje tog čina. Otuda je Lutov, a.s., poziv: *"Eto mojih kćeri"*, tj. eto vam ženske osobe, *one su vam čišće*⁶⁵, ili: *"Zar vi mimo sav svijet sa muškarcima općite, a ostavljate žene svoje, koje vam je Gospodar vaš stvorio"*⁶⁶, danas aktuelan, posebno kada je u pitanju ovaj apsolutni seksualni liberalizam, u kojem se savremeni čovjek spustio na nivo životinje, pa čak se, u moralnom pogledu, dublje zaglibio i od same životinje!

⁶⁴ U okrilju Kur'ana, 8/242.

⁶⁵ Hud, 78.

⁶⁶ Eš-Šuara', 165-166.

Odgovor Lutovog, a.s., naroda na taj njegov savjet, umjesto zahvale, bila je prijetnja protjerivanjem:

﴿أَخْرِجُوهُمْ مِّنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَّتَطَهَّرُونَ﴾

"Istjerajte ih iz grada vašeg, oni su ljudi čistunci!"⁶⁷

Identičan je odgovor današnjem džahilijjet-skom čovjeku koji progoni muslimane samo zato što se čiste i što svojim moralnim kriterijima ne žele da se zamoče u baruštinu nemorala i perverzije. Smatranje moralnim onoga što je nemoralno, a nemoralnim onoga što je kristalno čisto i moralno, jedna je od prepoznatljivih crta današnjeg savremenog džahilijjetskog društva! Naša obaveza identična je obavezi Luta, a.s., a to je upozorenje na opasnost posljedica takvog postupanja.

Allahov zakon važi za sve narode i sva vremena! Svaka vrsta moralne devijacije uzrokuje Allahovu kaznu. Njegova kazna Lutovom, a.s., narodu bila je pouka za sve potonje generacije. O tome Allah Uzvišeni kaže:

﴿فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا
حِجَابًا مِّنْ سَجِيلٍ مُّنْضُودٍ * مُّسَوِّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ
مِنَ الظَّالِمِينَ بَعِيدٍ﴾

I kada dođe Naša odredba, Mi sve prevrnu-smo, ono što je bilo gore bi dolje i na njih kao kišu spustismo grumenje od skamenjenog

⁶⁷ El-A'raf, 82.

*blata, koje je neprekidno sipalo, obilježeno od Gospodara tvoga, a ono nije daleko od nasilnika!*⁶⁸

Da bi se iskorijenila neka moralna devijacija ili neki perverzan čin koji uništava moralnu čistoću jedne osobe i kompletnog društva, islam preventivno djeluje, pa tako, u ovom pogledu, predviđa drastične kazne za one koji krše granice prirodnog načina života. Tako, neki islamski učenjaci, među kojima su Šafija, Ahmed b. Hanbel i dr., smatraju da homoseksualca treba kamenovati, bez obzira da li je oženjen ili nije. Oni svoj stav temelje na hadisu kojeg od Vjerovjesnika, s.a.v.s., prenosi Abdullah b. Abbas, r.a.:

*"Kada nađete nekog da radi ono što je radio Lutov narod, ubijte i onog ko to radi, a i onog s kim to radi!"*⁶⁹

Ebu Hanifa, pak, smatra da homoseksualca treba baciti s vrha planine u provaliju, i za njim bacati kamenje, kako je bilo učinjeno i sa Lutovim, a.s., narodom.⁷⁰

⁶⁸ Hud, 82-83.

⁶⁹ Hadis bilježe Ebu Davud u *Sunenu*: Kitabu-l-hudud, Babun fimen 'amile 'amele kavmi Lutin, hadis br. 4462; Tirmizi u *Sunenu*: 15 – Kitabu-l-hudud, 24 – Babun ma džae fi haddi-l-lutijji, hadis br. 1456 i Ibn Madža u *Sunenu*: 20 – Kitabu-l-hudud, 12 – Babun men 'amile 'amele kavmi Lutin, hadis br. 2561. Ovaj hadis je ocijenjen autentičnim predanjem. (Vidi: Albani, *Sahihu-l-Džami'i-s-sagiri ve zijadetihi*, 2/1121, hadis br. 6589).

⁷⁰ Provjeri: Tirmizi, *El-Džami'u-s-sahih*, 4/47-48 i *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 225.

Treba napomenuti da se na Lutov, a.s., poziv nije odazvao nijedan čovjek. Svi su nastavili svoj tvrdoglavi odnos prema tom Poslaniku. S njim je bila samo njegova porodica, tj. dvije kćeri. Oni su krenuli iz Sodome, kako bi se spasili nagoviještene kazne za moralne prijestupnike. Čak ni njegova žena nije htjela povjerovati, niti slijediti njegove savjete. Ona je, naprotiv, špijunirala Luta, a.s., i dolazak meleka u likovima lijepih muškaraca prijavila njegovom narodu, optužujući ga da s njima čini razvrat. Zato je Allah Uzvišeni i nju kaznio:

﴿فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ﴾

*I Mi smo njega i njegovu porodicu spasili, osim njegove žene – ona je ostala sa onima koji su kaznu iskusili!*⁷¹

Primjer Lutove, a.s., žene ukazuje da nekada, i pored naše da'vetske prepoznatljive angažiranosti, ni najbliži članovi naše porodice neće prihvatiti naš savjet. To nas ne smije obeshrabriti na polju da'vetskog djelovanja i kontinuiranosti našeg angažmana.

Allah Uzvišeni, znajući za to, tješi nas primjerom Nuhove i Lutove, a.s., supruge, kako bi nam bilo jasno da isključivo On upućuje na pravi put koga On hoće:

﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأةَ نُوحٍ وَامْرَأةَ لُوطٍ
كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا
عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ﴾

⁷¹ El-A'raf, 83.

Allah navodi kao pouku onima koji ne vjeruju ženu Nuhovu i ženu Lutovu: bile su udate za dva čestita roba Naša, ali su prema njima licemjerne bile – i njih dvojica im neće ništa moći kod Allaha pomoći, i reći će se: "Ulazite vas dvije u vatru, sa onima koji ulaze!"⁷²

Dakle, njihove žene, koje su bile njima bliske, nisu se spasile propasti, jer su svojom vjerom, svakodnevnim promišljanjem i konceptom života bile u vezi s onim iz njihovog naroda koji su se pokazali neposlušnim Allahovom programu života, pa su, stoga, iskusile kaznu i doživjele propast na ovom svijetu i nagovještaj vječne propasti na budućem svijetu, što će biti i sudbina svih neposlušnih osoba do Sudnjeg dana!

⁷² Et-Tahrim, 10.

IBRAHIM, A.S.

Veliki broj ajeta u Kur'anu Časnom tretira ovog velikog Allahovog poslanika, a.s. Analizirajući ajete iz poglavlja El-Bekare, El-En'am, El-En-bija', Merjem i dr., razotkrivamo njegov životni put, koji je bio isprepleten raznim poteškoćama i iskušenjima, koje Ibrahim, a.s., snagom svoje čvrste vjere, savladava i prevazilazi. Uz to, ovi časni ajeti nam sasvim dovoljno rasvjetljavaju njegov da'vetski angažman, koji je bio prepoznatljiv kod ovog velikog Poslanika još u njegovom najranijem životnom razdoblju.

Znatiželja vodi spoznaji

Ibrahim, a.s., još kao dječak ne zadovoljava se vjerom svog naroda, koji je bio skrenuo sa pravog puta. On pokušava naći istinskog Gospodara kome se treba klanjati. Otuda on, potaknut nepatvorenom prirodom i snažnim intelektualnim zanosom, pokušava spoznati Istinu. Allah Uzvišeni tu njegovu iskrenost i intelektualni napor nagrađuje istinskom spoznajom. Allah Milostivi veli: *"I tako Mi pokazasmo Ibrahimu carstvo nebesa i Zemlje, da bi čvrsto vjerovao."*⁷³

Nakon toga, Allah Plemeniti nas upoznaje kako je Ibrahim, a.s., kada je vidio zvijezdu na ve-

⁷³ El-En'am, 75.

drom nebu, uskliknuo: *"Ovo je moj Gospodar!"* Ali kada je zvijezda nestala, konstatovao je: *"Ne volim one koji zalaze!"* Iza toga, identičan zaključak je bio i sa Mjesecom i Suncem. Ibrahim, a.s., nakon pojavljivanja ovih nebeskih tijela i njihovog zalaska, a koje su stanovnici Harana obožavali,⁷⁴ upozorava: *"O narode moj, ja nemam ništa s tim što vi Njemu druge ravnim smatrate! Ja okrećem svoje lice, kao pravi vjernik, Onom koji je nebesa i Zemlju stvorio, i ja nisam idolopoklonik!"*⁷⁵

Djelovanje kod svojih najbližih

Stanovnici Babilona su obožavali kipove. Među idolopoklonicima je bio i Ibrahimov, a.s., otac Azer, kako ga i Kur'an naziva, iako Ehlul-kitabije kažu da mu je bilo ime Tara, dok brojni poznavaoči rodoslova, među kojima je i Abdullah b. Abbas, r.a., tvrde da mu je bilo ime Tareh. Međutim, Ibn Kesir navodi mišljenje da je ovo ime dobio zahvaljujući kipu koga je Azer obožavao.⁷⁶

Ibrahim, a.s., znajući za idolopoklonstvo svog oca, svoj da'vetski angažman usmjerava upravo njemu, pa kaže: *"Oče, zašto obožavaš ono što niti čuje, niti vidi, niti ti može išta koristiti?!"*⁷⁷ Kako stoji poglavlju El-En'am, Ibrahim, a.s., zabrinuto pita svog oca: *"Zar kumire smatraš bogovima?! Vidim da ste i ti i narod tvoj u pravoj zabludi!"*⁷⁸

⁷⁴ Usporedi: *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 153.

⁷⁵ *El-En'am*, 78-79.

⁷⁶ *Provjeri: Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 151.

⁷⁷ *Merjem*, 42.

⁷⁸ *El-En'am*, 74.

Ibrahim, a.s., je pun sažaljenja, blag, obazriv i velikodušan prema svima, a posebno prema svom ocu. On je zabrinut zbog njegovog idolo-poklonstva i zato, iako je do tada primao savjete od oca, on sada njega savjetuje, jer je vjerovanje iznad očinsko-sinovskih veza: *"Oče, meni je došlo znanje koje tebi nije došlo, pa me slijedi i ja ću te na pravi put uputiti."*⁷⁹

Ibrahim, a.s., je izuzetno zabrinut za sudbinu svog oca, pa mu blagom intonacijom pokušava približiti istinu i odvratiti ga od njegove zablude. Njegova zabrinutost i posebna briga prema ocu najbolje se ilustrira kur'anskim riječima, u kojima mu Ibrahim, a.s., kaže: *"Oče, bojim se da te od Milostivog ne stigne kakva kazna."*⁸⁰

Njegov otac ne prihvata savjete zabrinutog sina. I ne samo to, nego mu i prijeti, što je svojevrsna prepoznatljiva crta nevjerstva, koje obavezno bude isprepleteno mržnjom i bijesom. Otac mu odgovara: *"Zar ti, Ibrahimе, mrziš moje bogove?! Ako ne prestaneš, sigurno ću te kamenovati, zato me za dugo vremena napusti!"*⁸¹

Na ovu očevu prijetnju da će ga čak i kamenovati ukoliko ne prestane da'vetski djelovati, Ibrahim, a.s., nije prestao biti pažljiv prema njemu i ponovio je svoju blagu intonaciju spram svog roditelja, rekavši mu: *"Mir tebi! Moliću Gospoda-*

⁷⁹ Merjem, 43.

⁸⁰ Merjem, 45.

⁸¹ Merjem, 46.

*ra svoga da ti oprosti, jer je On vrlo dobar prema meni!*⁸²

Ovaj odnos Ibrahima, a.s., spram njegovog oca Azera jasno nam pokazuje da ne treba klonuti duhom i nijednog trenutka posustati na planu da'vetskih aktivnosti, pa i onda, kada gotovo svaka nada u pozitivan odgovor izblijedi, treba se nadati i ostavljati prostor za ponovni blagi postupak, koji će jednoga dana dati uspjeh.

Razbijanje kipova – jedna od metoda djelovanja

Ibrahim, a.s., pokušava na sve moguće načine pozvati svog oca, ali i preostali dio svog naroda, u okrilje Istine. On se služi raznim varijantama da've: lijepom riječju, blagom intonacijom i brat-skim odnosom. Međutim, kada sve te kombinacije ostaju bez rezultata, on se odlučuje na rishkantnu mjeru: rušenju kipova, pretpostavljajući kakve negativne konotacije to može proizvesti.

Naime, kada Ibrahim, a.s., njihova božanstva naziva njihovim pravim imenom: *kumirima*, a ne *božanstvima* ili *bogovima*, začuđeno upitavši: *"Kakvi su ovo kumiri kojima se i dan i noć klanjate"*⁸³, oni mu odgovaraju: *"I naši preci su im se klanjali"*⁸⁴, a to predstavlja odgovor, kako primjećuje Sejjid Kutb, koji ukazuje na intelektualnu i duhovnu okamenjenost unutar mrtvih klišeja slijepog

⁸² *Merjem*, 47.

⁸³ *El-Enbija'*, 52.

⁸⁴ *El-Enbija'*, 53.

slijeđenja koji stoje nasuprot slobode vjerovanja, promicanja promatranja i razmišljanja i vrednovanja stvari i stanja istinskim, a ne tradicionalnim mjerilima. Vjerovanje u Allaha znači otvorenost, oslobađanje od imaginarnih, tradicijskih svetinja i okamenjenih naslijeđa koja nemaju osnove.⁸⁵

Ovim nas Ibrahim, a.s., upozorava da vrijednosti i pravi kriteriji ne izviru iz slijepog slijeđenja i oponašanja svojih predaka, već na kriterijima koji su uspostavljeni na Allahovoj, dž.š., objavi i Njegovom konceptu života koji je On uspostavio. Znajući za to, Ibrahim, a.s., definira njihovo loše stanje: *"I vi ste, a i preci vaši su bili u očitoj zabludi!"*⁸⁶

Njegovi sunarodnici postaju zbunjeni, pa pitaju: *"Govoriš li ti to ozbiljno ili se samo šališ?"* (El-Enbija', 55.), što eksplicite ukazuje ne njihovu nesigurnost u vjerovanju i praksi koju su svakodnevno pokazivali, pa im Ibrahim, a.s., koji je čvrsto uvjeren u svoje vjerovanje u kojem nema nimalo sumnje, lutanja i neodlučnosti, odlučno odgovara: *"Ne" – reče – "Gospodar vaš je Gospodar nebesa i Zemlje, On je njih stvorio, i ja ću vam to dokazati!"*⁸⁷

On odlučuje, nakon svih prethodnih pokušaja koji su bili bezuspješni, razbijanjem kipova pokušati razbuditi njihovu uspavanu svijest, skršiti njihovu zabludu i slomiti njihovu krivu predodžbu o božanstvu. On kaže:

⁸⁵ Provjeri: *U okrilju Kur'ana*, 17/43.

⁸⁶ *El-Enbija'*, 54.

⁸⁷ *El-Enbija'*, 56.

﴿وَتَأْتِيهِمْ لَآئِكُنَّ مُصَدِّقَاتٌ لِّمَا فِي كُتُبِهِمْ أَتَيْنَهُنَّ مُبَارَكَاتٍ مِّنَ رَبِّهِنَّ يُخَوِّفْنَ فِي سَبْعِينَ يَوْمًا هَٰؤُلَاءِ عَذَابَهُنَّ فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ النَّاسَ وَأُنْثَاهُ خَرَجُوا سَرَبًا كُلِّبَتْ هَامَةُ عَلَى الْبَنِي إِسْرَافِيلَ فَطَلَبَهُنَّ وَطَمَسَهُنَّ لَمَّا خَلَوْنَ مِنَ النِّسَاءِ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ تَتَوَلَّوْنَ الْمُنَافِقِينَ فَكَفَىٰ لَهُمْ لَعْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لَمَّا عَصَوْا وَلَٰكِن نَّجَّيْنَا الْبَنِي إِسْرَافِيلَ أَنَّهُمْ قَوْمٌ ذَاكِرُونَ﴾

"Tako mi Allaha, ja ću, čim se udaljite, vaše kumire udesiti!" I porazbija ih on u komade, osim onog najvećeg, da bi se njemu obratili.⁸⁸

Rušenjem kipova, Ibrahim, a.s., očekuje da se njegov narod drastično promijeni i prizna svoju zabludu, ili, barem, da to bude početak jednog ozbiljnog dijaloga, koji bi, po njemu, trebao imati jedan novi i djelotvorniji efekat.

Dijalog se, uistinu, i ostvario, i ljudi iz njegovog naroda ga upitaše: *"Jesi li ti, Ibrahim, uradio ovo s bogovima našim?!"⁸⁹* A on im smireno i mudro odgovara: *"To je učinio ovaj najveći od njih, pitajte ih ako umiju da govore!"⁹⁰* Oni kumire nazivaju bogovima, iako su postali polomljeni komadići razbacani po zemlji, pa ih Ibrahim, a.s., ismijava i ironično ih nagovara: *"Pitajte ih ako umiju da govore!"*

Ova sarkastična ironija na momenat ih je vratila nekom obliku razmišljanja:

﴿فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ﴾

"I oni se zamisliše, pa sami sebi rekoše: "Vi ste, zaista, nepravedni!"

Bio je to dobar znak da su uvidjeli glupost i nelogičnost svog stava i neopravdanost svoga

⁸⁸ El-Enbija', 57-58.

⁸⁹ El-Enbija', 62.

⁹⁰ El-Enbija', 63.

klanjanja kumirima, kao i to da im se po prvi put pogled otvorio, pa su primijetili tu glupost koju su iskazivali u svom ponašanju i taj mrak u kojem su bili smeteni i zbunjeni.

Međutim, to je bio, kako lijepo primjećuje Sejjid Kutb,⁹¹ samo jedan tračak svjetlosti iza kojeg je ponovo uslijedio mrak, samo jedan treptaj poslije koga su se njihova srca vratila letargiji i ravnošnosti:

﴿ثُمَّ نَكَّسُوا عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا هَؤُلَاءِ
يَنْطِقُونَ﴾

*Zatim glave oboriše i rekoše: "Ta, ti znaš
da ovi ne govore!"⁹²*

Dakle, prva reakcija je bila vraćanje sebi, a druga obaranje glave označavala je ponovno vraćanje u zabludu. Nakon njihovog ponovnog povratka u već ustajalu zabludu, Ibrahim, a.s., iako do kraja strpljiv i sasvim blag, sa žestinom ih pita: *"Pa zašto se, onda, umjesto Allahu, klanjate onima koji vam ne mogu ni koristiti niti od vas kakvu štetu otkloniti?! Teško vama i onima kojima se, umjesto Allahu, klanjate! Zašto se ne opametite?!"⁹³*

Ovim riječima Ibrahim, a.s., želi iskoristiti njihovu zbunjenost, pa da njihovo trenutačno pretvori u stalno i konačno priznanje, tako da im to postane njihovo životno opredjeljenje. Nažalost, Ibrahim, a.s., će vrlo brzo utvrditi da je ova njihova

⁹¹ Pogledaj: U okrilju Kur'ana, 17/46.

⁹² El-Enbija', 65.

⁹³ El-Enbija', 66-67.

va zbunjenost bila samo privremenog karaktera, a da je idolopoklonstvo, ipak, živjelo duboko u dubini njihovih bića.

Bacanje u vatru – simbol iskušenja da'ija

Nakon jasnih pokazatelja njihove zablude i Ibrahimovog, a.s., decidnog pitanja na koje se ne može drugačije odgovoriti izuzev prihvatanja istine i pokoravanja Onome koji je sve stvorio, oni pribjegavaju prepoznatljivom scenariju svih nevjernika svijeta: na argumente odgovaraju silom. Tako je bilo i u ovom slučaju. Zato su i uzviknuli:

﴿حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ﴾

"Spalite ga i bogove vaše osvetite, ako hoćete išta da učinite!"⁹⁴

Ibn Kesir kaže da su sa svih strana počeli sakupljati i donositi drva i to tako revnosno i uporno da bi se u to vrijeme čak i žena, koja bi se razbojela, zaklinjala da će i ona, ako ozdravi, prikupljati drva za Ibrahimovu, a.s., lomaču! Vatra se toliko rasplamsala, razbuktala i toliko je bacala iskre da to nikada prije toga nije viđeno. Nakon potpaljivanja i užasnog rasplamsavanja vatre, Ibrahima, a.s., su postavili na katapult, vezali mu ruke i noge, a on je tom prilikom izgovarao: *"Nema boga osim Tebe, slava Tebi, Gospodaru svjetova. Tebi pripada sva zahvala i vlast i Ti nemaš sudru-ga!"* U momentu kada je bio izbačen iz katapulta ka vatri, učio je:

⁹⁴ *El-Enbija'*, 68.

Hasbijellahu ve ni'me-l-vekil!!

*"Dovoljan nam je Allah i On je divan
zaštitinik!"⁹⁵*

Ove riječi, kako prenosi Ibn 'Abbas, r.a.,⁹⁶ izrekao je Ibrahim, a.s., prilikom bacanja na lomaču, ali i Muhammed, s.a.v.s., u momentu kada mu je bilo rečeno: *"Neprijatelji se okupljaju zbog vas, treba da ih se pričuvate, to im je učvrstilo vjerovanje, pa su rekli: "Hasbunallahu ve ni'me-l-vekil!" / "Dovoljan nam je Allah i divan je On zaštitinik!"⁹⁷*

Ebu Hurejra, r.a., prenosi da je Allahov poslanik, Muhammed, s.a.v.s., rekao: *"Kada je Ibrahim, a.s., bačen u vatru, rekao je: "Bože, Ti si Jedini na nebu, a ja sam jedini koji te obožava na Zemlji!"⁹⁸*

Neki učenjaci navode da se melek Džibril pojavio Ibrahimu, a.s., dok je letio iz katapulta ka vatri, ponudivši mu pomoć, koju je on odbio, oslonivši se isključivo na Allaha Uzvišenog.⁹⁹

Analizirajući ove ajete, nedvosmisleno dolazimo do zaključka da oni nisu omeđeni povijesnim granicama, nego jasno pokazuju na momente da će svaki da'ija nailaziti na ovakva ili slična iskušenja. To se, uostalom, manifestira u svakom

⁹⁵ *Tefsir Ibn Kesira*, str. 849 i *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 158.

⁹⁶ Ovo vjerodostojno predanje bilježi Buhari u svom *Sahihu*.

⁹⁷ *Alu Imran*, 173.

⁹⁸ Ovaj hadis bilježi Ibn Asakir u svom *Tarihu*, 2/147, kao i Ebu Ja'la el-Mevsili. Vidi, također: *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 158.

⁹⁹ Uporedi: *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 158.

vremenu: od pokušaja spaljivanja da'ija, kao što je bio slučaj sa Ibrahimom, a.s., preko njihovog protjerivanja, pa do njihovog ubijanja, zatvaranja ili raznih drugih vrsta maltretiranja.

Prevladavanje iskušenja – uvjet za Allahovu, dž.š., pomoć

Kompletan život na ovom svijetu je učinjen iskušenjem za čovjeka. Prevladavanje iskušenja i svjesna angažiranost da se pobijede sve postavljene prepreke u životu, preduvjet su za Allahovu, dž.š., pomoć i olakšanje. Ibrahim, a.s., u ovom slučaju nailazi, rekli bismo, na nezaobilaznu prepreku i strahovitu katastrofu, koju, po ljudskim mjerilima, nije moguće nikako riješiti. Međutim, njegova granitna vjera, svjesna volja i poslovična odlučnost bili su faktori koji su aktivirali Allahovu, dž.š., pomoć.

Seid b. Džubejr prenosi od Ibn Abbasa, r.a., da je melek zadužen za kišu i njeno spuštanje priželjkivao da dobije naredbu od Allaha Uzvišenog da kišom ugasi tu ogromnu lomaču i tako spasi Ibrahima, a.s.¹⁰⁰ Dakle, našom odlučnošću, jakom voljom i stabilnim imanom pokreću se i mobiliziraju Allahove, dž.š., vojske, čekajući naređenje da pomognu iskrenim Allahovim, dž.š., robovima.

Ovim činom je Ibrahim, a.s., pokazao kako se ne treba okretati ni Istoku, ni Zapadu, ni ovoj, a niti onoj političkoj ili nekoj drugoj opciji, nego isključivo Allahu, Gospodaru svjetova, sa sve-

¹⁰⁰ Vidi ovo predanje kod Ibn Kesira: *Tefsir*, str. 849.

snim pouzdanjem u Njega i čvrstim vjerovanjem u njegovu pomoć i intervenciju.

Koliko Allah Plemeniti voli svoje iskrene robove i to one koji nijednog momenta ne sumnjaju u Njegovu, dž.š., pomoć i intervenciju, eksplicite pokazuje ovaj ajet, u kojem Gospodar svjetova direktno naređuje vatri da bude hladna i spasonosna Ibrahimu, a.s.:

﴿قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ﴾

"O vatro, postani hladna i spasonosna Ibrahimu!"¹⁰¹

Ibn Abbas, r.a., ističe, tumačeći ovaj ajet: "Da Allah nije rekao: 'i spasonosna Ibrahimu', on bi se smrzao od njene hladnoće!"¹⁰²

Jedino od vatre što je Ibrahim, a.s., osjetio je bio znoj na njegovom čelu, koji mu je, kako ističe Dahhak, Džibril brisao.¹⁰³

Čak je imao i meleka, kako navodi Suddi, koji mu je pravio hlad. I tako, dok ga je svijet vidio na lomači, Ibrahim, a.s., je uživao u cvijetnoj bašči!¹⁰⁴

U tom smislu Minhāl b. Amr kaže: "Čuo sam da je Ibrahim, a.s., četrdeset ili pedeset dana bio u vatri i da je, nakon toga, izjavio: 'Nisam doživio ljepše dane i noći od onih u vatri. Da mi je, da mi čitav život bude onakav!'"¹⁰⁵

¹⁰¹ *El-Enbija'*, 69.

¹⁰² *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 159.

¹⁰³ Cit. izvor i strana.

¹⁰⁴ Provjeri: Spom. izvor i strana.

¹⁰⁵ Cit. izvor i strana.

Koliko Allah Uzvišeni mobilizira svoje vojske kada je u pitanju pomoć iskrenim vjernicima i da'ijama, najbolje ilustrira autentično predanje Aiša, r.a., koja prenosi da je poslanik Muhammed, s.a.v.s., rekao: *"Kada je Ibrahim bačen u vatru, sve životinje su gasile vatru, izuzev geke, koji je u nju puhao!"* Otuda je Aiša, r.a., ubijala ovu vrstu guštera.¹⁰⁶

Na temelju ovog Ibrahimovog, a.s., slučaja i brojnih drugih slučajeva tretiranih u Kur'anu i Sunnetu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., jasno se izvodi zaključak da spletke osoba ateizirane svijesti, obojene širkom, kufr̄om i devalviranjem Istine, kratko traju i bivaju Allahovom, dž.š. intervencijom ili Njegovom naredbom brzo neutralizirane. Zato Allah, dž.š., svima nama to jasno i precizno podvlači u Svojoj Časnoj Knjizi: *"I oni htjedoše da mu postave zamku, ali Mi ih učinismo najvećim gubitnicima!"*¹⁰⁷

Dakle, zagovornici kufra su izgubili čak i na ovom svijetu, a da ne govorimo šta će se s njima desiti na onom svijetu, kada im vatra neće biti hladna a ni spasonosna, kao što je, u ovom slučaju, bila Ibrahimu, a.s. Ona će im biti, kako Allah Uzvišeni prijeti: *"ružno boravište i prebivalište!"*¹⁰⁸

¹⁰⁶ Hadis bilježe Buhari, Muslim, Ebu Davud, Ahmed i Ibn Asakir.

¹⁰⁷ *El-Enbija'*, 70.

¹⁰⁸ *El-Furkan*, 66.

Znalačko korištenje da'vetskih metoda

Analizirajući kur'anske ajete, dolazimo do zaključka da je Ibrahim, a.s., veoma znalački, mudro i spretno koristio čitav spektar da'vetskih metoda. Pogledajmo njegov dijalog sa kraljem Babilona:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أُحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾

Zar nisi čuo za onoga koji se s Ibrahimom o njegovom Gospodaru prepirao, zato što mu je Allah vlast dao?! Kad Ibrahim reče: "Moj Gospodar je Onaj koji život i smrt daje!" a on odgovori: "Ja dajem život i smrt!" "Allah daje da Sunce izlazi sa istoka" – reče Ibrahim – "pa učini ti da grane sa zapada!" I nevjernik se zbuni. A Allah neće silnike uputiti na pravi put.¹⁰⁹

Ovaj dijalog je vođen nakon Ibrahimovog, a.s., izlaska iz vatre. Očito je da je Ibrahim, a.s., želio napraviti pravu selekciju, pridobivši kralja Babilona, jer bi njegovim, eventualnim, prelaskom na islam njegov narod u grupama ulazio u Allahovu, dž.š., vjeru. Međutim, tvrdoglavost većine vladajućih struktura u svim vremenima je identična. Kralj Babilona nije bio izuzetak, pa se i on, kao i

¹⁰⁹ El-Bekara, 258.

mnogi današnji moćnici, umislio, smatrajući čak da daje život i smrt. U ovom slučaju, kako navode Katada i Ibn Ishak, on izvodi dvojicu zatvorenika, pa jednog ubija a drugog u životu ostavlja, a onda pobjedonosno kliče kako on *"daje život i smrt!."*

Međutim, zahvaljujući perfektnim metodama Ibrahima, a.s., kralj ostaje bez argumenata i mogućnosti svog bahatog i zločinačkog postupka. Naime, sada Ibrahim, a.s., poseže za jednom novom metodom kojoj kralj ne može parirati, niti svoj položaj i moć može zloupotrijebiti. Ibrahim, a.s., ga sada provodi kroz nebeske sfere i pita ga može li on Sunce pokrenuti sa zapada. Tek tada je kralj Babilona, iako suvereno vlada četiri stotine godina, kako navodi Ibn Kesir,¹¹⁰ osjetio da je isuviše mali, a nebesko prostranstvo i Sunce u njemu isuviše veliki i nedostižni! Allah to jednostavno napominje: *"I nevjernik se zbuni!"*

Treba konstatovati da svaki da'ija ima mogućnost svojevrsne dominacije nad drugima upravo ovakvim metodama koje je koristio Ibrahim, a.s., jer je da'ija baštinik čistih, nepatvorenih i nepobitnih argumenata, a negatori Istine posjeduju samo falsifikate, umišljenost i pretpostavke!

Preferiranje napuštanja nad asimilacijom

Meditirajući o Ibrahimovim, a.s., postupcima, svaki da'ija dolazi do zaključka da mora ostati dosljedan ideje koju zastupa. Ukoliko niko ne želi

¹¹⁰ Uporedi: *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 161.

primiti tu ideju koju on zagovara, da'ija će radije ostati sam nego doći u iskušenje kufra, laži i zablude. Potvrda za to je u Ibrahimovom, a.s., postupku, kada, nakon svih metoda koje je iskoristio, odlučno izgovara:

﴿وَأَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُو رَبِّي عَسَىٰ
أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا﴾

"I napustit ću i vas i sve one kojima se mimo Allaha klanjate i klanjat ću se svome Gospodaru; nadam se da neću biti nesretan u klanjanju mome Gospodaru!"¹¹¹

Ukoliko se manifestira minimum čvrste vjere, onda nam Allah Uzvišeni nadoknadi daleko dragocjenijim nego što smo imali i posjedovali. To se najbolje ilustrira na Ibrahimovom, a.s., primjeru:

﴿فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ
وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا * وَوَهَبْنَا لَهُم مِّن رَّحْمَتِنَا
وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا﴾

I pošto napusti njih i one kojima su se mimo Allaha klanjali, Mi mu Ishaka i Ja'kuba darovavimo, i obojicu vjerovjesnicima učinismo i darovavimo im svako dobro i učinismo da budu hvaljeni i po dobru spominjani!"¹¹²

Ibrahim, a.s., napusti domovinu, porodicu i narod. Allah Uzvišeni mu je to nadoknadio blagoslovljenom zemljom, domovinom boljom od njegove prethodne domovine. Nadoknadio je

¹¹¹ Merjem, 48.

¹¹² Merjem, 49-50.

od njegovog potomstva mnogobrojnu zajednicu, koja je postala narod bolji od njegovog naroda. Iz njegove porodice i potomstva učinio je brojne poslanike i vjerovjesnike, koje su ljude upućivali i dobro širili. Divne li kompenzacije, divne li nagrade i divnog li svršetka, kojeg je Allah, dž.š., dodijelio Ibrahimu, a.s.!!!

Uistinu su divne poruke Ibrahimovog, a.s., da'vetskog angažmana i njegovo paradigmatično prevladavanje poteškoća i iskušenja, koja su prosuta u životu svakog da'ije!

ŠU'AJB, A.S.

Svaki poslanik imao je konkretan problem u svom narodu, kojeg je trebalo da, uz korištenje odgovarajućih metoda, otkloni iz svog naroda. Šu'ajb, a.s., bio je upućen narodu Medjena, koji je obožavao drvo Ejku. Uz to su bili drumski razbojnici i prepoznatljivi po krivom vaganju i mjerenju. Allah Uzvišeni to ističe u Kur'anu:

﴿وَالِى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ * وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِهِ وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا وَاذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَرَكُمْ وَاَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ﴾

"A Medjenu – njegova brata Šu'ajba. "O narode moj" – govorio je on – "Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate! Dolazi vam jasan dokaz od Gospodara vašeg, zato pravo na litri i na kantar mjerite i ljudima stvari njihove ne zakidajte, i red na Zemlji ne remetite kad je već na njoj uspostavljen red. To je bolje za vas, ako vjerujete. I ne postavljajte zasjede na svakom putu, prijeteci i od Allahova puta

*odvraćajući one koji u Njega vjeruju, želeći krivi put. I sjetite se da vas je bilo malo i da vas je On umnožio, a pogledajte kako su skončali oni koji su nered pravili!*¹¹³

Šu'ajb, a.s., u da'vetskom pozivanju svog naroda polazi od povratka ljudi svom Gospodaru, a iz tog temelja proizlaze svi programi za život i sve životne okolnosti, kao što iz njega proizlaze norme ponašanja, morala i poslovanja. Te norme ispravne su samo onda kada je ispravno ovo pravilo i kriterij - na čemu one počivaju.

Odgovor naroda njegova bio je sličan reagiranju drugih naroda tokom historije koji su poslanike u laž utjerivali. On je sličan odgovoru današnjih ateista, sekularista i materijalista, koji življenje na ovom svijetu smatraju svojim osnovnim ciljem i ne pomišljaju na odgovornost pred Gospodarom ljudi.

Pogledajmo odgovor Šu'ajbovog, a.s., naroda, pa ćemo uvidjeti istu logiku kao i u slučaju današnjih ateista ili formalnih vjernika, koji nipošto ne žele odustati od shvatanja svoje vjere i vjere njihovih očeva, kao i načina upravljanja svojim imecima, posebno u nasljedstvu:

﴿قَالُوا يَا شُعَيْبُ أَصْلَاحُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَتْرَكَ مَا يُعْبُدُ
أَبَاؤُنَا أَوْ أَنْ تَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ
الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ﴾

¹¹³ El-A'raf, 85-86.

“O Šu’ajbe” – govorili su oni – “da li vjera tvoja traži od tebe da napustimo ono čemu su se preci naši klanjali ili da ne postupamo sa imanijima našim onako kako nam je volja? E baš si ‘pametan’ i ‘razuman’!”¹¹⁴

Precizno čitajući ovaj ajet, mi, ustvari, dolazimo do zaključka da današnji džahilijet nije ništa bolji, niti razumniji od džahilijeta Šu’ajbovog, a.s., naroda. To je, možemo slobodno konstatirati, isti politeizam koji je prakticirao Šu’ajbov, a.s., narod, koji je odvajao vjerovanje i ibadet, s jedne strane, od vjerzakona i poslovanja, s druge strane. I oni predašnji i ovi današnji, svejedno, vjerovanje i ibadete pripisuju i namjenjuju Allahu Uzvišenom, dok poslovanje, moralnu vrijednost i međusobne odnose pripisuju i namjenjuju drugome, mimo Allaha, shodno odredbama i kriterijima tog drugog, tako da je to upravo politeizam u svojoj suštini i osnovi!

Nažalost, mnogi ljudi danas se pitaju: Kakve veze islam ima s moralom, bontonom, ekonomijom i ekonomskim poslovanjem i sl.? Ne može se u srcu učvrstiti vjerovanje u Allahovu Jedinost, a zatim Allahov šerijat, koji je povezan s ponašanjem i poslovanjem, ostaviti i prepustiti drugim zemaljskim zakonima. Nemoguće je da se u jednom srcu nađu i monoteizam i politeizam!

Na njihov podsmijeh: *E, baš si “pametan” i “razuman”*, isti podsmijeh kojim čovjek dvadesetog stoljeća izvrgava ruglu protagoniste istinske vje-

¹¹⁴ Hud, 87.

re u Allaha Uzvišenog – Šu'ajb, a.s., postupa blago, pokušavajući im na, najljepši mogući način, prikučiti istinu koju zna i koju proklamira. On zanemaruje njihov cinizam i pokušava mudro probuditi njihovu uspavanu savjest. On im kaže:

﴿قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالَفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَتَاهُمْ عَنْهُ إِن أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾

*"O narode moj" – govorio je on – "shvatite da je meni jasno ko je Gospodar moj i da mi je On dao svega u obilju. Ja ne želim da činim ono što vama zabranjujem; jedino želim da učinim dobro koliko mogu, a uspjeh moj zavisi samo od Allaha; u Njega se uzdam i Njemu se obraćam."*¹¹⁵

Nakon toga, Šu'ajb, a.s., prelazi na drugu vrstu upozorenja, ukazujući im na pogubne posljedice neposlušnosti koje je pokazivao Nuhov, Hudov, Salihov i Lutov, a.s., narod, koji su bili kažnjeni, ne bi li njihova srca učinio prijemčljivijim za istinu. On im kaže:

﴿وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمُ نُوحٍ أَوْ قَوْمُ هُودٍ أَوْ قَوْمُ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِّنكُمْ بِبَعِيدٍ﴾

"O narode moj! Neka vas neslaganje sa mnom ne dovede do toga da vas zadesi ono

¹¹⁵ Hud, 88.

što je zadesilo Nuhov narod ili Hudov narod ili Salihov narod. A i Lutov narod nije mnogo prije vas živio.¹¹⁶

Dok oni razmišljaju o scenama koje su zadesile prethodne narode zbog njihove neposlušnosti i počinjenih grijeha, on im sugerira da na vrijeme traže oprost od Gospodara svoga, kako bi omekšao njihova kruta i bezosjećajna srca:

﴿وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ﴾

*"I tražite oprost od Gospodara svoga, i onda Mu se pokajte! – Gospodar moj je, uistinu, samilostan i pun ljubavi."*¹¹⁷

Iako je Šu'ajb, a.s., bio poznat kao *Hatibul-en-bija'* (Rječiti vjerovjesnik),¹¹⁸ budući da je bio posebno rječit i elokventan i da je blagim i biranim riječima, punim mudrosti i pažnje, pozivao svoj narod, oni su se drsko i oholo ponijeli prema njemu, manifestirajući pokvarenost, tvrdoglavost i mržnju spram tog poslanika. Oni kažu:

﴿لَتُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُوذُنَّ فِي مِلَّتِنَا﴾

*"Ili ćete se vi u našu vjeru vratiti, ili ćemo mi, o Šu'ajbe, i tebe i one koji s tobom vjeruju, iz grada našeg istjerati!"*¹¹⁹

Oni mu jasno prijete:

¹¹⁶ Hud, 89.

¹¹⁷ Hud, 90.

¹¹⁸ Uporedi: Kazivanja o vjerovjesnicima, str. 232.

¹¹⁹ El-A'raf, 88.

﴿قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا
ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ﴾

*"Mi vidimo da si ti među nama jadan; da
nije roda tvoga, mi bismo te kamenovali,
ti nisi nama drag!"¹²⁰*

Iz navedenih ajeta se eksplicite vidi da moćnici u svakom narodu pokazuju svoj ekstremizam, grubost i mržnju spram istine. Ni moćnici iz Šu'ajbovog, a.s., naroda, niti moćnici u bilo kojem periodu ljudske historije nisu u stanju nadvladati istinu silom argumenata, već silom mišića i oružja! To je dokazana logika svih današnjih i pređašnjih sistema u svijetu! Otuda svima treba biti jasno zašto su tokom historije zatvarane i ubijane iskreni da'ije, jer nedostatak argumenata da se ušutka nosilac i baštinik istine rađa nasilno ušutkavanje!

Allah Uzvišeni ne voli oholost i nasilje. Za one koji tako postupaju on ima efikasno sredstvo - kažnjavanje. Ta zakonitost nije mogla mimoići ni Šu'ajbov narod. Allah Uzvišeni kaže: *"I zadesi ih potom strašan potres, i oni osvanuše u svojim kućama povaljani."*¹²¹ Na drugom mjestu Allah Uzvišeni napominje: *"Pa ih je stigla kazna iz oblaka; a to je bila kazna jednog strašnog dana!"¹²²*

Ibn Kesir spominje da ih je zadesila žestoka žega i da je Allah dao da sedam dana ne puše ni povjetarac, pa im nije koristila ni voda, ni hlad,

¹²⁰ Hud, 91.

¹²¹ El-A'raf, 91.

¹²² Eš-Šu'ara', 189.

niti zavlačenje u skloništa. Zato su izašli u pustinju, gdje se pojavio oblak, ispod koga su se počeli sakupljati i sklanjati, ne bi li se osvježili u njegovom hladu. Kada su se svi sakupili, Allah je dao da ih iz oblaka počne "gađati" vatra i plamen, da se pod njima zemlja zatrese, a sa neba im dođe zaglušujući krik. Tako su pomrli i nastradali moćnici i nevjernici Šu'ajbovog, a.s., naroda.¹²³

¹²³ Pogledaj način njihovog kašnjanja: *Tefsir Ibn Kesira*, str. 965 (bosansko izdanje) i *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 240.

JA'KUB, A.S.

Ibrahimova, a.s., porodica rijedak je primjer u historiji ljudskog roda koju je prožimala nit poslanstva. Čvrsta vezanost za temeljna načela da'va bila je prepoznatljiva crta te časne i plemenite porodice. Oni su tome poklanjali posebnu pažnju, kako i Allah Uzvišeni to jasno ističe:

﴿وَوَصَّىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ﴾

I Ibrahim ostavi u amanet to sinovima svojim, a i Ja'kub: "O sinovi moji, Allah vam je odabrao pravu vjeru, i nipošto ne umirite drukčije nego kao muslimani!"¹²⁴

Njihove da'vetske metode imale su kontinuiran tok. Tajna uspjeha te časne porodice bila je, svakako, zdrava permanentna da'va, koja nije prevazilazila okvire te plemenite porodice, dok se najprije na njoj nisu pokazali i obistinili ti rezultati.

Posebno je karakteristično kazivanje o Ja'kubu, a.s., i njegovim posljednjim ovozemaljskim trenucima. Allah Uzvišeni taj primjer spominje kako bi to bio podsticaj na putu djelovanja i pozitivnog utjecaja na naše porodice i generacije koje nas nasljeđuju:

¹²⁴ El-Bekara, 132.

﴿أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِن بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾

Vi niste bili prisutni kada je Ja'kubu smrtni čas došao i kad je sinove svoje upitao: "Kome ćete se, poslije mene, klanjati?" – "Klanjat ćemo se", – odgovorili su – "Bogu tvome, Bogu tvojih predaka Ibrahima i Isma'ila i Ishaka, Bogu Jednome! I mi se samo Njemu pokoravamo!"¹²⁵

Taj časni ajet baca dovoljno svjetla na temeljni cilj našeg života i egzistiranja na ovom svijetu. Tim pitanjem Ja'kub, a.s., potvrđuje zacrtani cilj čovjekovog života. Naime, život i rad po principima islama nije samo naša obaveza za života, nego je naša stvarna obaveza produžetak i kontinuiran nastavak misije islama i nakon naše smrti.

Ja'kubovi, a.s., posljednji ovozemaljski trenuci nisu, dakle, korišteni u razdiobi pokretne i nepokretne imovine i upućivanju djece u rješavanje ovodunjalučkih enigmi, dilema i problema. Njegova iskrena zapitanost je prvenstveno želja da istinski utvrdi da li su njegovi potomci shvatili lekciju kojoj ih je on podučavao tokom svog života i jesu li shvatili svoj temeljni cilj postojanja na ovom svijetu.

Njihove riječi: *"Klanjat ćemo se Bogu tvome, Bogu tvojih predaka Ibrahima i Isma'ila i Ishaka,*

¹²⁵ El-Bekare, 133.

Bogu jednome! I mi se Njemu pokoravamo!", bile su ohrabrujuće i smirujuće za roditelja, koji je cijeli svoj život utrošio na putu afirmiranja istinske vjere i njenog pravilnog interpretiranja, prije svega svojoj porodici, a onda i društvu u kojem je živio.

Tek nakon tih riječi, Ja'kub, a.s., mogao je smireno da otputuje svom Gospodaru. Njegov primjer jasno pokazuje kako se u životu treba odnositi prema okruženju u kojem živimo, posebno prema svojim najbližima i šta nam je činiti u posljednjim ovozemaljskim životnim trenucima!

JUSUF, A.S.

Kazivanje o Jusufu, a.s., je jedno od najljepših kazivanja koje Kur'an iznosi. Ono je tako zanimljivo, ali i tako jednostavno, da skoro nema djeteta na svijetu koje ne zna detaljno prepričati ono što se zbilo tom časnom Poslaniku, a.s. Međutim, kur'anska mu'džiza se i sastoji u tome da u svojoj jednostavnosti iznjedri najljepše, najkorisnije i najdragocjenije pouke iz svojih kazivanja, pa ćemo u kazivanju o Jusufu, a.s., uistinu, pronaći izuzetne mudrosti, duboke poruke i životna iskustva, koja će nam osvijetliti te mračne i zakulisane predjele naših dunjalučkih života, u čijem vrtlogu se često izgubimo i zalutamo.

Poseban specifikum ovog kazivanja je što, uz zanimljive detalje iz života Jusufa, s.a., Allah Uzvišeni prosipa bisere mudrosti, pouka i poruka, koje smo mi dužni ubirati i sakupljati, ne ostavljajući ih razbacane po ovodunjalučkoj prašini.

Kazivanje u poglavlju, koje je nazvano njegovim imenom, *Jusuf*, iznosi sva iskušenja kojima je bio izložen taj časni Allahov poslanik: iskušenje bijede, poteškoće, ali i udobnog i raskošnog života; iskušenje zavisti i pakosti; iskušenje pomoću strasti i vlasti, kao i iskušenje emocijama i ljudskim osjećanjima spram mnogih stajališta i brojnih ličnosti. Taj dobri i plemeniti Allahov rob iz

svih tih iskušenja izlazi potpuno čist, spokojan i ponosan na svoju vjeru, moral i karakter.¹²⁶

Kazivanje o Jusufu, a.s., ustvari, govori o cjelokupnom životu i iskušenjima s kojima će se ljudi suočavati. Tako u ovom kazivanju o njemu nalazimo primjer Ja'kuba, a.s., spokojnog poslanika, ali, u isto vrijeme, i brižnog i ožalošćenog roditelja, koji se brine o Jusufu, a.s., strahuje za njega i izrazito bolno tuguje za njim; primjer braće Jusufove, a.s., i njihove ljubomore, zavidnosti i zavjere; primjer vladareve žene sa svim njenim nagonima, željama, aspiracijama i ženstvenom neobuzdanošću kakvu samo može izdijeliti i podariti dvorska raskalašenost, izobilje i raskoš; primjer vladara na kome su prepoznatljivi simptomi njegove klase, snage i moći... U tom kazivanju se, naime, raspoznaju – kako primjećuje Sejjid Kutb – ljudske crte sa punom realnošću u toj skupini ličnosti i sredina, u toj koncentraciji stajališta i prizora, koncentraciji pokreta i osjećaja.¹²⁷

Kazivanje o Jusufu, a.s., nas podsjeća na veliku galeriju slika koje prikazuju mnoge ljudske slabosti u njihovoj prirodnoj naravi i originalnoj boji. Predlažem da izdvojimo samo nekoliko slika, da

¹²⁶ O svim aspektima Jusufovih, a.s., iskušenja izvanrednu studiju sačinio je popularni savremeni dajja Amr Halid i naslovio je: *Jusuf, a.s. – pouke i savjeti*. Knjigu je na naš jezik preveo Mehmed Kudić. Objavljena je u izdanju medrese "Džemaluddin Čaušević" iz Cazina i Medžlisa IZ iz Velike Kladuše, 2004. god.

¹²⁷ *U okrilju Kur'ana*, 12/196.

se nad njima nakratko nadnesemo i u kratkim crtama ih analiziramo:

1. Jusufova braća i njihova zavist

To je slika koja je često prepoznatljiva u našem životu. Allah Uzvišeni je tim kazivanjem posebno istakao ovu sliku kako bismo prepoznali to često iskušenje u našoj svakodnevnicu. Tu su i sitne pakosti koje u srcima Jusufove, a.s., braće izrastaju do strahovite ideje o bacanju brata u bunar ili pokušaja njegovog ubistva, samo zato što je drag ocu više od drugih:

﴿إِذْ قَالُوا لْيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَىٰ آبَيْنَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ آبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ * اقْتُلُوا يُوسُفَ أَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِن بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ﴾

Kada oni rekoše: "Jusuf i brat njegov draži su našem ocu od nas, a nas je čitava skupina. Naš otac, zaista, očito griješi. Ubijte Jusufa ili ga u kakav predio ostavite – otac vaš će se vama okrenuti, i poslije toga ćete dobri ljudi biti!"¹²⁸

Zavist blokira plemenite misli, a otvara sve kapije šejtanu i njegovom došaptavanju. Samo zbog naklonosti i simpatija oca prema sinu, rađa se ideja o umorstvu nevinog dječaka. Šejtan uljepšava tu ideju, nagovarajući ih da pomisle da će im se onda otac okrenuti i više pažnje i ljubavi

¹²⁸ Jusuf, 8-9.

njima pokloniti, a grijeh, koji tom prilikom učine, bit će oprošten, i ubijeđeni su u to:

"I poslije toga ćete dobri ljudi biti!"

Tako šejtan perfidno djeluje na sve osobe koje obuzme zavist i mržnja i koje izgube zdravo rasuđivanje o stvarima i događajima.¹²⁹ Zbog opasnosti te loše osobine, ali i njene rasprostranjenosti, Allah Uzvišeni na primjeru Jusufove, a.s., braće i njihove opake zavidnosti posebno potcrtava i napominje:

﴿لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِّلْمُتَلِّينَ﴾

*U Jusufu i braći njegovoj nalaze se pouke za sve koji se raspituju.*¹³⁰

2. Iskušenja sa ženama

Allah Uzvišeni je na primjeru vladareve žene pokazao koliko je strast i neodoljiva želja za osobom suprotnog spola opasno iskušenje kome se malo ko na ovom svijetu može suprotstaviti. To je jedno od najopasnijih iskušenja koja da'ije vrebaju i na kojima, nažalost, mnogi pokleknju.

U Jusufovom, a.s., primjeru primjetna je luda strast koja je zaslijepila ženu čovjeka koji ga je otkupio i oslobodio ropstva. Jusuf, a.s., pun čednosti, nevinosti i čistote, nije mogao ni zamisliti

¹²⁹ Pogledaj o ovome zanimljivu studiju Muhammeda Alija Ebul-Abbasa, *Jusuf, alejhi-s-selam, bejne mekri-l-ihveti ve kejdin-nisveti*, str. 17-29. (Izdanje: Mektebetul-Kur'an, Kairo, 1987.)

¹³⁰ *Jusuf*, 7.

bilo koji nemoralni čin, pogotovo ne nakon zahvalnosti koju je osjećao prema čovjeku koji ga je oslobodio iz ropstva.

Međutim, boravak u kući svog osloboditelja i njegove žene je povećao šansu da se ona ponekad nađe osamljena sa njim, što je i rezultiralo njenim pokušajem prilaska Jusufu, a.s., koji je bio prepoznatljiv po svojoj ljepoti i, kako saznajemo iz predanja, bio najljepši čovjek koji je Zemljom hodio!

Inače, ukazana prilika zamagli stid, moral i lični ponos, društveni položaj i status, porodičnu sramotu i druge negativne konsekvence koje bi mogle rezultirati nemoralnim činom. Tako je i ova, kako se navodi, prelijepa Zulejha, oćutila potrebu da se približi Jusufu, a.s.:

﴿وَرَأَوْدَتُهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَعَلَقَتْ الْأَبْوَابَ
وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ
لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ﴾

I poče da ga na grijeh navodi ona u čijoj je kući bio, pa pozaključa sva vrata i reče: "Hodi!" – "Sačuvaj Bože!" – uzviknu on – "vlasnik me moj lijepo pazi; a oni koji dobro uzvrate zlim neće nikad uspjeti."¹³¹

Naravno, iskušenje te vrste bilo je teško. Pogotovo što Allah Uzvišeni konstatira:

¹³¹ Jusuf, 23.

﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ
كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ الشُّوْءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا
الْمُخْلِصِينَ﴾

I ona je bila poželjela njega, a i on bi bio poželio nju da od Gospodara svoga nije opomenu ugledao.¹³²

Većina mufessira tumači da je ona njega poželjela strastveno i tjelesno, a on nju dušom, nakon čega su se pred njim ukazali jasni pokazatelji od Gospodara svjetova, pa je on tu misao i želju napustio i ona je u njemu splahla.¹³³ Osim toga, željeti nešto što nije dozvoljeno, pa se čuvati i očuvati, spada, kako navodi imam Kurtubi, u dobra djela!¹³⁴

Uglavnom, treba napomenuti da je i prije tog iskušenja Jusufa, a.s., Gospodar svjetova već bio odabrao za vjerovjesnika, tako da je to bio jedan od razloga i znakova koji su ga spriječili da i razmišlja o bilo kakvom negativnom činu. Neki, pak, kažu da je taj jasan znak i ajet, koji je pokazao Gospodar svjetova, bio u prikazivanju njegovog oca Ja'kuba, a.s., drugi kažu da mu se ukazao lik upravnika Egipta i njegovog osloboditelja iz ropstva, a treći kažu da mu se ukazao Allahov ajet:

﴿وَلَا تَقْرَبُوا الزَّوْنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾

¹³² Jusuf, 24.

¹³³ Vidi o ovome: *Tefsir Ibn Kesir*, str. 643-644 (bosansko izdanje) i *U okrilju Kur'ana*, 12/248.

¹³⁴ Vidi zanimljivo tumačenje: El-Kurtubi, *El-Džami'u li ah-kami-l-Kur'an*, 9/167-175.

*Ne približavaj se bludu, jer je to razvrat i
ružan put!*¹³⁵

3. Ogovaranje

Ogovaranje je negativna praksa koja se, na-
žalost, primjenjuje u svim vremenskim intervali-
ma. U kazivanju o Jusufu, a.s., Allah Uzvišeni to
potcrtava kako bismo bili svjesni te činjenice i
čuvali sebe i svoje porodice od takve prakse. Na-
ime, kada je upravnikova žena pokušala zavesti
Jusufa, a.s., žene u gradu su počele govorkati i
ogovarati Zulejhu. Međutim, kada je ona dovela
Jusufa, a.s., pred njih, sve su pale u isto iskuše-
nje i željele su učiniti ono isto što je pokušala i
upravnikova žena.

Međutim, snaga Jusufovog, a.s., imana nije im
to dopustila, jer je on uzviknuo:

﴿قَالَ رَبِّ السَّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ﴾

*"Gospodaru moj, draža mi je tamnica od
ovoga na što me navraćaju!"*¹³⁶

4. Zatvorsko iskušenje

Da'ija mora biti svjestan da će na svom putu
nailaziti, između ostalih, i na iskušenje hapšenja
i zatvaranja, i to, uglavnom, bez ikakvih dokaza.
To se dešavalo tokom historije brojnim da'ijama.
To se desilo i Jusufu, a.s., iako je bio nevin

¹³⁵ Uporedi: *Tefsir Ibn Kesir*, str. 643-644. Pogledaj, također: Sejjid Ahmed el-Kilani, *Fi mevkibi-n-nebijjin*, str. 241-251.

¹³⁶ *Jusuf*, 33.

i, umjesto da ga nagrade što se tako moralno i dostojanstveno ponio u navedenoj situaciji, oni ga zatvaraju, kako bi, na taj način, prikriju grešku uglednih osoba s dvora. Naime, prvo su ga oslobodili optužbe za napad na Zulejhu, a onda:

﴿ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ لَيْسَجَتَهُ
حَتَّى حِينٍ﴾

*Poslije im na pamet pade, iako su se bili
uvjerali da je nedužan, da ga za neko vri-
jeme bace u tamnicu.*¹³⁷

Zar se to i danas ne dešava brojnim muslimanima i islamskim da'ijama širom svijeta. Dovoljno je samo da budu optuženi ili sumnjivi, te bivaju osuđeni na dugogodišnju robiju ili neku drugu vrstu dunjalučke kazne. Primjer Jusufa, a.s., poruka je svim da'ijama da na svom da'vetskom putu mogu očekivati i tu vrstu iskušenja koju treba dostojanstveno podnijeti, kao što je to učinio i ovaj časni Poslanik, a.s.

5. Da'vetsko djelovanje na svakom mjestu

Kada je Jusuf, a.s., nevin bačen u tamnicu, tamo je zatekao dvojicu mladića i odmah im se obratio:

﴿يَا صَاحِبَي السِّجْنِ أَأَرَبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ
الْوَّاحِدُ الْقَهَّارُ﴾

¹³⁷ Jusuf, 35.

"O drugovi moji u tamnici, ili su bolji raznorazni bogovi ili Allah, Jedini i Svemoćni?"¹³⁸

Prije nego što bi, možda, njihov odgovor bio i negativan, on im priskače u pomoć i sugerira im jedini ispravan odgovor:

﴿مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ
وَأَبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ
أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ﴾

"Oni kojima se, mimo Njega, klanjate samo su imena koja ste im nadjenuli vi i preci vaši, – Allah o njima nikakva dokaza nije objavio. Sud pripada jedino Allahu, a On je naredio da se klanjate samo Njemu. To je jedino prava vjera, ali većina ljudi ne zna."¹³⁹

Pogledajmo kako Jusuf, a.s., iako je bio bez razloga zatvoren, ne očajava, nego i zatvorski prostor koristi za svoje da'vetsko djelovanje. Time nam Jusuf, a.s., odašilje signal da je da'vetski angažman obaveza svakom muslimanu u svakoj prilici i svakom vremenu.

Također, Jusufovo, a.s., zatvorsko iskušenje jasno upućuje poruku svakom da'iji da njegovo djelovanje neće biti posuto ružama, nego teškim i iscrpljujućim iskušenjima.

¹³⁸ Jusuf, 39.

¹³⁹ Jusuf, 40.

6. Sretan svršetak

Kazivanje o Jusufu, a.s., na izvanredan način odslikava konačan svršetak misije jednog da'ije. Iskušenja budu velika, rekli bismo, nepremostiva i nesavladiva, ali nakon granitne vjere u Allaha Uzvišenog, strpljenja i povjerenja da će Allah, dž.š., naći neki izlaz, sve to postane izvjesno i sasvim realno. Tako se desilo i sa Jusufom, a.s. Pored toliko iskušenja koja su se svakodnevno nadvijala nad njim, on je čvrsto vjerovao, kao i njegov otac Ja'kub, a.s., da će nakon grmljavine i dugotrajnog pljuskas, zasijati sunce. Tako se i desilo. Njegov san je ostvaren. U Egipat su mu došli i roditelji i braća, i svi su mu se poklonili. Međutim, Jusuf, a.s., ne zabavlja da je ta iskušenja mogao prevladati samo zahvaljujući Allahovoj milosti i Njegovoj pomoći. Njegova preokupacija je samo Allah i Njegova vjera. Ona ga je i održala da ne poklekne pod strahovitim pritiskom svih tih iskušenja i, znajući za vrijednost i blagodat Allahove, dž.š., vjere, on priznaje isključivo Allahovu, dž.š., zaštitu i moli Gospodara svjetova da umre kao pripadnik islama:

﴿رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ
فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾

"Gospodaru moj, Ti si mi dao dio vlasti i naučio me tumačenju nekih snova! O Stvoritelju nebesa i Zemlje, Ti si Zaštitinik moj i na ovom i na onom svijetu; daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri!"¹⁴⁰

¹⁴⁰ Jusuf, 101.

MUSA, A.S.

Musa, a.s., sin Imranov, poslanik je o kojem se najviše govori u Kur'anu časnom. Analizirajući njegov da'vetski opus, nalazimo izuzetne koristi za svoj angažman u vremenu u kojem živimo. Ta kur'anska kazivanja jasno ističu iskušenja na koja je taj poslanik, a.s., nailazio od samog rođenja pa do konačnog spašavanja od Faraona i njegove vojske. Pogledajmo samo neke slike iz tog bogatog mozaika koje Kur'an izlaže:

Musaovo, a.s., djetinjstvo i Allahova, dž.š., pažnja

Musa, a.s., već od samoga rođenja nailazi na strahovita iskušenja. Drugi su vjerovjesnici nailazili na iskušenja tek dobijanjem objave; nakon što ih je Gospodar svjetova odabrao za nosioca Allahove poslanice ljudima. Međutim, gusta mreža iskušenja nadvija se nad Musaovim, a.s., životom i to odmah nakon njegovog rođenja. Allah, dž.š., o tome kaže:

﴿تَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَأِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ * إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِّنْهُمْ يُدَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ *

*"Mi ćemo ti kazati neke vijesti o Musau i faraonu, onako kako je bilo, i to za one ljude koji vjeruju. Faraon se u Zemlji bio ponio i stanovnike njezine na stranke izdijelio; jedne je tlačio, mušku im djecu klao, a žensku u životu ostavljao, doista je smutljivac bio."*¹⁴¹

Kur'an ne navodi ime faraona koji je činio to zlodjelo, jer historijsko preciziranje nije cilj kur'anskog kazivanja, budući da to ne povećava njegovo značenje, a takvih zlotvora bit će i u drugim vremenima. Zna se da je to bilo nakon Jusufa, a.s., nakon što je on doveo oca i braću u Egipat. Njegov otac Ja'kub, a.s., bio je *Israil*, a njegovi nasljednici zvali su se *Sinovi Israilovi*, i oni su bili poseban predmet Faraonove represije, s obzirom da su postojale Ibrahimova, a.s., predanja o pojavi poslanika iz ovog naroda koji će dokrajčiti, Allahovom voljom, Faraona i njegovu moć.

Navodi se da je trudnim ženama Benu Israila odredio akušerke da ga obavijeste o njihovim novorođenčadima, kako bi odmah, po rođenju, njihovu mušku djecu klao a žensku u životu ostavljao.¹⁴²

Musa, a.s., bio je u kolijevci, nemoćan, a Faraon je imao svu vlast u rukama. Međutim, i pored toga, Faraon ne uspijeva u svojoj nakani. Ubi-

¹⁴¹ *El-Kasas*, 3-4.

¹⁴² Vidi o tome: Ibn Kesir, *Tefsir*, str. 989 (bosansko izdanje); Sejjid Kutb, *U okrilju Kur'ana*, 20/46; dr. Salah Abdulfettah el-Halidi, *Me'a kasasis-sabikine fil-Kur'an*, 5/67 i dr. Muhammed Halil Herras, *Da'vetu-t-tevhid*, str. 148.

ja svu mušku djecu Benu Israila, a ostavlja samo jednog: Musaa, koji će biti uzrok Faraonove propasti i pogibije.

Tim Allah, Uzvišeni i Svemoćni, pokazuje svim da'ijama gdje je sigurnost, a gdje strah i poučava ih da je sigurnost u Allahovoj, dž.š., zaštiti, pa makar nestalo svih vanjskih uzroka sigurnosti na koje su ljudi navikli, poput diktatorske vlasti i ogromne vojne sile, a da je strah u udaljenosti od te zaštite, pa makar se vanjski uzroci sigurnosti, na koje su ljudi navikli, ukazali.

Allah Svemoćni to jasno naglašava:

﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ
وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ * وَتُكَنَّنَ لَهُمْ فِي
الْأَرْضِ وَنُرِي_Fِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا
يَحْذَرُونَ﴾

*A Mi smo htjeli da one, koji su na Zemlji
tlačeni, milošću obaspemo i da ih vođama
i nasljednicima učinimo, i da im na Zemlji
vlast darujemo a da faraonu i Hamanu i
vojskama njihovim damo da dožive baš ono
zbog čega su od njih strahovali!* ¹⁴³

Inače, poglavlje "El-Kasas", koje tretira Farao-
novu despotsku vlast i maltretiranje Benu Israila,
objavljeno je u Mekki i to upravo u vrijeme kada
je mala muslimanska zajednica bila izuzetno
ugnjeta i potlačena, što je svojevrsna nada i

¹⁴³ El-Kasas, 5-6.

najava pobjede ugroženih i potlačenih, kao što je slučaj sa Musaom, a.s., i njegovim narodom.

Čvrsta vjera nudi izlaz

Allah Uzvišeni u kosmosu je sve uredio kako je On htio. On, iz Svoje neizmjerne milosti, nalazi izlaz u slučaju svih neugodnih situacija Svojim dobrim robovima i odanim vjernicima. Analizirajmo primjer Musaa, a.s., koji je rođen bespomoćan, okružen opasnostima sa svih strana, gdje ga je smrt vrebala svakog trenutka, oštra kama nad njegovim vratom bila je isukana s namjerom da mu odsiječe glavu, a njegova zbunjena i preplašena majka samo iščekuje da vijest o rođenju njenog sina stigne do nemilosrdnih dželata, koji bi hladnokrvno realizirali klanje nevinog djeteta. U toj njenoj nedoumici, strahu i beznađu, Allah Svemoćni, iz prebogate Svoje moći i mudrosti, nadahnjuje je i ukazuje joj izlaz iz bezizlaza:

﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فِإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ
فَٱلْقِيَةِ فِي ٱلْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَآدُوهُ ۖ إِلَيْكَ
وَجَآءِلُوهُ مِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ﴾

I Mi nadahnusmo Musaovu majku: "Doji ga, a kad se uplašiš za njegov život, baci ga u rijeku, i ne strahuj i ne tuguj. Mi ćemo ti ga, doista, vratiti i poslanikom ga učiniti."¹⁴⁴

Kako Allah Mudri koprenu stavlja na oči Faraonu, kako otvara srce njegove supruge, za čiju ljubav Faraon ostavlja malog Musaa u životu i kako

¹⁴⁴ El-Kasas, 7.

Musaova sestra vraća Musaa njegovoj majci, čije je srce bilo slomljeno kada je bacila svoje bespomoćno novorođenče u talase Nila, pune krokodila i drugih neugodnosti – samo su neka pitanja i konstatacije gdje staje ljudski um, a što shvata i prihvata samo čvrsti i stabilni iman vjernika!!!

Priprema Musaa, a.s., za složeni zadatak poslanstva

Allahova, dž.š., mudrost vodila je Musaa, a.s., korak po korak, prevazilazila iskušenje za iskušenjem, od njegovog spašavanja od Faraonovog noža, zatim iz talasa nabujalog Nila, preko njegovog pustinskog puta od Egipta do Medjena - do prevladavanja talasa Crvenog mora i konačnog izbavljenja i psihičkog rasterećenja.

To je dug put zaštite i usmjerenja, učenja i sticanja životnog iskustva, iskustva straha, prognojenja i usplahirenosti, iskustva izgnanstva, samoće i gladi, iskustva služenja u najmu i čuvanja stoke nakon raskošnog života na dvoru. Budući da je poslanstvo ogromno i teško zaduženje koje je Allah pripremao za tog poslanika, njegov nosilac treba imati ogromnu snagu, izuzetno životno iskustvo i veliko znanje. Tim iskušenjima Gospodar svjetova čeličio je svog velikog vjerovjesnika, a.s. Može se slobodno konstatovati da je Musao, a.s., zaduženje, nakon Muhammedovog, s.a.v.s., bilo najveće koje je došlo ljudima. On je poslat Faraonu – oholom tiraninu, najokorjelijem zločincu na Zemlji u tom periodu, s najdužim

stažom na prijestolju, s najstabilnijom vlašću, s najstarijom civilizacijom i s najtežim oblikom porobljavanja ljudi.

Poslat je narodu koji je imao poslanicu Allahovu, dž.š., ali ju je izvitoperio. Povratak u izvornu vjeru, nepatvorenu i netaknutu, bio je mukotrpna i naporan zadatak Musaa, a.s. Poslat je sa zadatkom da reformira Benu Israil, koji prvi put postaje samostalni narod, čije kriterije treba da regulira Allahova, dž.š., objava a ne produkt ljudskih razmišljanja i nagađanja. Podizanje zajednice je ogroman, težak i naporan posao. Očito je da je to glavni razlog što se u Kur'anu tom poslaniku, a.s., i Benu Israilu ukazuje toliko prostora.

I kada je duša Musaova, a.s., upotpunila iskustva svojevrsnim treningom u izgnanstvu, Allah Mudri ga vraća u mjesto njegovog rođenja – prebivalište njegove porodice i naroda, prostor njegove misije i djelovanja – vodeći ga putem kojim je išao prvi put kada je bio progonjen, prestrašen i kada mu je život bio u pitanju zbog nehotičnog ubitstva jednog Kopta. Zašto taj dolazak i povratak istim putem?

Na to pitanje odgovara Sejjid Kutb, napominjući da vježbanje, trening i upućenost, čak i u konfiguraciju puta, onog istog kojim će Musa, a.s., povesti svoj narod po naredbi svog Gospodara, kako bi i to iskustvo, kao vođa, prikupio kako ne bi bio primoran da traži vodiča na tom putu. Tako otkrivamo i spoznajemo kako je Musa, a.s., formiran pod Allahovim, dž.š., nadzorom i kako

ga je Allah Mudri savršeno pripremio za preuzimanje te časne i veličanstvene uloge – poslanika i da'ije.¹⁴⁵

Kur'ansko kazivanje o Musau, a.s., upućuje nas na činjenicu da da'ija treba biti iz naroda kome se obraća, da se treba izuzetno studiozno pripremati za taj zadatak, pokušajući upoznati narod kome se obraća, sa svim njihovim dobrim i lošim osobinama, navikama, običajima i aspiracijama.

Korištenje potencijala svakog pojedinca

Da'ija je dužan otkrivati prave pojedince ili institucije koji mu mogu pripomoći u njegovom angažmanu, jer će tako lakše obaviti zadatke koji su mu postavljeni. To, eksplicite, pokazuje Musa, a.s., kada moli Allaha Uzvišenog da mu podari brata Haruna kao pomoćnika, koji bi mu, zbog govorne nadarenosti, mogao izuzetno korisiti. On moli Gospodara svoga:

﴿وَجْعَلْ لِّي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي * هَارُونَ أَخِي * اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي * وَأَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي * كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا * وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا * إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا﴾

*"Podaj mi za pomoćnika iz porodice moje Haruna, brata moga; osnaži me njime i učini drugom u zadatku mome, da bismo Te mnogo hvalili i da bismo Te mnogo spominjali, Ti, uistinu, znaš za nas."*¹⁴⁶

¹⁴⁵ Uporedi: *U okrilju Kur'ana*, 20/66-68.

¹⁴⁶ Ta-ha, 29-35.

Allah Milostivi uslišava njegovu molbu i Haruna, a.s., šalje za njegovog pomoćnika, čime se udaraju temelji timskom radu, što je posebno značajno za naše vrijeme i okolnosti u kojima danas živimo. Individualni rad je, posebno danas, osuđen na neuspjeh. Musa, a.s., je znao da svojim govornim sposobnostima čak ni argumentima neće uspjeti nadvladati svoje protivnike, pa je molio Allaha Uzvišenog da angažira i njegovog brata Haruna, a.s., koji je bio poznat po jačini argumentacije u dijalogu. Na osnovu toga, svaki da'ija obavezan je da angažira svakog člana svoje zajednice koji ima određene kvalitete, kako bi lakše i djelotvornije interpretirao ideju koju zastupa. Pod tim se ne podrazumijevaju samo ljudi, već i sve vrste tehničkih sprava i pomagala koje danas možemo koristiti na polju da've.

Metodologija da'vetskog djelovanja

Da'ija treba da koristi najljepšu metodu u prikučivanju istine ljudima. To Allah Mudri naglašava u naredbi Musau i Harunu, a.s., kada ih šalje Faraonu. Iako je Faraon prevršio mjeru u činjenju svake vrste zla i zločina koje nijedan vladar prije njega nije činio, ipak, Allah Uzvišeni naređuje svojim poslanicima da mu se obrate riječima punim blagosti i topline, jer jedino one mogu razbiti brdo njegove oholosti i nadmenosti:

﴿اٰذْهَبَا۟ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰی * فَقُوْلَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهٗ
يَتَذَكَّرُ اَوْ يَخْشٰی﴾

*Idite faraonu, on se, doista, osilio, pa mu blagim riječima govorite, ne bi li razmislio ili se pobojava!*¹⁴⁷

Stalna veza s Gospodarom svjetova

Daija neće pokleknuti pred naletom brojnih iskušenja samo pod uvjetom da na svom da'vetskom putu bude u stalnoj vezi s Gospodarom svjetova. Naime, u svijesti da'ije konstantno mora biti spoznaja da ga Allah Uzvišeni motri, da prati šta on radi, da Svojim znanjem sve obuhvata i da mu se ništa, ni malo ni veliko, ne može desiti a da njegov Gospodar to ne zna. To je jedna od najbitnijih komponenti koja mora krasiti da'iju ukoliko želi polučiti uspjeh.

Allahovo, dž.š., obraćanje Musau i Harunu, a.s., kada ih šalje zloglasnom Faraonu, najbolji je primjer kako da'ija treba nastupati. Allah Uzvišeni Musau, a.s., naređuje:

﴿اَذْهَبْ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي﴾

*"Idite, ti i brat tvoj, sa dokazima Mojim, i neka sam vam Ja uvijek na pameti!"*¹⁴⁸

Ako analiziramo navedeno, spoznat ćemo da nema istinskog uspjeha bez Njegove pomoći i konstantne svijesti o Njegovom prisustvu, što će da'iji dati novu snagu i jači podsticaj da nastavi dalje i da ne poklekne pred iskušenjima, koja će, neosporno, doći.

¹⁴⁷ Ta-ha, 43-44.

¹⁴⁸ Ta-ha, 42.

Naime, sve vrste iskušenja i straha na tom putu bivaju minimizirane prisustvom te svijesti. To vidimo i u slučaju Musaa, a.s., i njegovog brata. Iako je njih dvojicu Gospodar izabrao kao poslanike, ipak su oni ljudi od krvi i mesa, koji, i pored jake, kao granit, čvrste vjere, osjećaju strah i nelagodnost. Kako i ne bi kada idu u čeljusti krvoloka koji je žedan krvi pripadnika Benu Israila?! Oni to i priznaju svom Gospodaru:

﴿قَالَا رَبَّنَا إِنَّا نَخَافُ أَنْ يُفْرِطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَى﴾

"Gospodaru naš" – rekoše oni – "bojimo se da nas odmah na muke ne stavi ili da svaku mjeru zla prekorači."¹⁴⁹

Allah Uzvišeni ih podsjeća na Sebe, stalnu brigu o Svojim robovima i konstantnu budnost, jer Njega *"ne obuzima ni drijemež ni san!"¹⁵⁰* On im kaže, razbijajući njihovu bojazan i strah: *"Ne bojte se" – reče On – "Ja sam s vama, Ja sve čujem i vidim!"¹⁵¹*

Tek nakon uprisućinjenja Gospodara svjetova u svijest ove dvojice poslanika, oni prikupljaju snagu i hrabro prilaze ovom najvećem zločincu:

﴿فَأَتَيْنَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ مِّنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى﴾

¹⁴⁹ Ta-ha, 45.

¹⁵⁰ El-Bekara, 255.

¹⁵¹ Ta-ha, 46.

"Mi smo poslanici Gospodara tvoga, pusti sinove Israilove da idu s nama i nemoj ih mučiti! Donijeli smo ti dokaz od Gospodara tvoga, a nek živi u miru onaj koji pravi put slijedi!"¹⁵²

Kad istina bljesne – neistina u prašinu tresne

Faraon, iznenađen hrabrošću Musaa i Haruna, a.s., koji s njim ravnopravno raspravljaju i polemiziraju, nesvjesno prihvata taj razgovor, što je već svojevrsan vid da'vetskog uspjeha. Međutim, Musaova, a.s., utemeljenost i logičko dokazivanje i Harunova, a.s., poslovična rječitost nadvladale su ohole i okoštale Faraonove činjenice i dokaze, što je on nazvao vradžbinom, jer nije mogao shvatiti da mu se neko može suprotstaviti u razgovoru. Zato on pita Musaa, a.s.: *"Zar si došao da nas pomoću vradžbine svoje iz zemlje naše izvedeš, o Musa?"*¹⁵³

Ustvari, Faraon je bio svjestan da je u polemici nadvladan, pa pribjegava svom najjačem oružju: sihirbazima, čarobnjacima i mađioničarima, kojima obećava izuzetne nagrade ukoliko pobjede Musaa, a.s., i njegovog brata, u što Faraon uopće i ne smunja! Otuda i prihvata da to bude za vrijeme praznika, kada se okupi najveći broj ljudi, koji treba da vide dominaciju tog vladara i poraz dvojice poslanika!

¹⁵² Ta-ha, 47.

¹⁵³ Ta-ha, 57.

Najeminentniji čarobnjaci iz Egipta stigli su na Faraonov poziv i demonstrirali, uistinu, fantastične čarolije, od kojih je ljudima zastajao dah! Njihovi štapovi pretvarali su se u zmije koje gmižu! Musa, a.s., osjeti zebnju, ali mu Allah Uzvišeni objavi da se ne plaši i da baci i on svoj štap koji će se pretvoriti u veću zmiju od njihove, koja će ih sve progutati! I gle, čuda! Allahova mu'džiza! Musaov, a.s., štap, proguta sve zmije Faraonovih čarobnjaka!

Faraon se tresao od bijesa, narod je ostao bez daha, a čarobnjaci, znajući da su oni u tom poslu bili nenadmašni i da to može biti samo demonstracija Allahove, dž.š., moći, ostali su fascinirani i pali su, istog momenta, na sedždu Gospodaru svjetova:

﴿فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سُجَّدًا قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ
وَمُوسَى﴾

I čarobnjaci se baciše licem na tle govoreći: "Mi vjerujemo u Musaova i Harunova Gospodara!"¹⁵⁴

Može se slobodno kazati da su Faraonovi čarobnjaci, nakon Ebu Bekr es-Siddika, r.a., najbrže reagirali na Istinu i, takoreći, bez razmišljanja i dvoumljenja, prihvatili islam!¹⁵⁵

Faraon je bio bijesan zbog prihvatanja islama od strane njegovih čarobnjaka bez njegovog do-

¹⁵⁴ Ta-ha, 70.

¹⁵⁵ Uporedi ovu činjenicu: dr. Abdulkerim Zejdan, *Usulud-da've*, str. 377.

puštenja, pa im je srdito zaprijetio da će ih kazniti tako što će im unakrst noge i ruke odsjeći i po stablima palmi ih razapeti! Međutim, kad Istina bljesne, tada laž i neistina u prašinu tresne! Čarobnjaci su stali uz Istinu u dubini svojih srca i u srži svojih kostiju, tako da prijetnja Faraonova nije mogla da ih zaplaši. Oni svjesno, otvoreno i hrabro uzvikuju:

﴿قَالُوا لَنْ تُؤْثِرَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا
فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا﴾

“Mi nećemo tebe staviti iznad jasnih dokaza koji su nam došli, tako nam Onoga koji nas je stvorio” – odgovoriše oni – “pa čini šta hoćeš; to možeš da učiniš samo u životu na ovom svijetu!”¹⁵⁶

Kakva hrabrost! Kakva svijest! Kakva vjera! Ovo je svijest koja bi trebalo da odlikuje svakog da'iju!

Faraon ovdje personificira svakog vladara nasilnika koji ne dozvoljava da Allahova, dž.š., riječ na Zemlji dominira! On je upotrebljavao sihirbaze, vračeve, čarobnjake i mađioničare! Današnji vlastodršci upotrebljavaju ili, bolje reći, zloupotrebljavaju medije, kao savremene sihirbaze, da očuvaju svoju vlast i devalviraju istinu! Otuda, Allah Uzvišeni nije spomenuo ime tog faraona, jer će se oni redati u svim vremenima i svim područjima! Svaki od njih bit će poput spomenutog Faraona ukoliko Allahova, dž.š., objava ne bude

¹⁵⁶ *Ta-ha*, 72.

kriterij u njegovom vladanju, a ne njegov lični ili nacionalni interes!!!

Trijumf nakon iskušenja i čvrste vjere

Allah Uzvišeni uspostavio je zakonitost na ovom svijetu koju ne mijenja. Nakon teškoća i problema, dolaze last i rahatluk. Naravno, to važi za onog ko ne podleigne iskušenjima i ostane strpljiv na udarce sudbine. Osjećaj Allahovog, dž.š., nadziranja i Njegove pažnje prema nama jedan je od mehanizama da sva iskušenja budu prevaziđena i da se na kraju doživi trijumfalni uspjeh, što može ostvariti samo iskreni vjernik, onaj koji očuti Allahovo, dž.š., prisustvo Njegovim znanjem u svakoj situaciji.

Čvrsto pouzdanje u Gospodara svjetova mehanizam je koji nalazi put ka uspjehu. Allah Mudri to eksplicite napominje:

﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا﴾

*A onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći!*¹⁵⁷

Dakle, s Allahom, dž.š., izlaz uvijek postoji!

Analizirajmo Musaov, a.s., slučaj, pa ćemo se uvjeriti u to. Nakon svih pokušaja Musaa, a.s., i njegovog brata Haruna, a.s., da prikuče istinu Faraonu i njegovog oholog odbijanja, oni napuštaju Egipat kako bi spasili sebe i svoj narod. Međutim, Faraon ne trpi istinu ni izvan svoje zemlje, pa zbog svoje ogromne mržnje tjera Musaa, a.s.,

¹⁵⁷ Et-Talak, 2.

i njegov narod kako bi ih uništio i pobio. Sakupio je ogromnu vojsku i stao na njeno čelo.¹⁵⁸

Musa, a.s., dolazi pred novo iskušenje: more je pred njim a Faraon za njim. Smrt ispred njega, smrt iza njega! Tu dolazi do izražaja iskrena vjera i nesumnjivo pouzdanje u Gospodara svjetova! Kada je Faraon sa svojom vojskom sustigao Musaa, a.s., i njegov narod, koji je prestrašen povi-kao: *"Samo što nas nisu sustigli"*¹⁵⁹, Musa, a.s., im mirno reče: *"Neće, moj Gospodar je sa mnom, On će me uputiti!"*¹⁶⁰

I, uistinu, izlaz se ukaže iz bezizlaza! Allah Mudri naređuje Musau, a.s., da udari štapom po moru, koje se Allahovom, dž.š., naredbom razdvoji na dva dijela. Kada je Musa, a.s., sa svojim narodom prešao more, naišao je Faraon sa svojom ogromnom vojskom i bio potopljen:

﴿وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ
بَغْيًا وَعَدُوًّا حَتَّى إِذَا أَذْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ
إِلَّا الَّذِي آمَنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ * الْآنَ
وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ * فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ
بِبَدَنِكَ لَتَكُونَ لِمَنْ خَلَقَكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنْ
آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ﴾

*I Mi prevedosmo preko mora sinove
Israilove, a za petama su im bili faraon*

¹⁵⁸ Opširnije o tome vidi: Ibn Kesir, *Kazivanja o vjerovjesnicima*, str. 386-396 i Sejjid Ahmed el-Kilani, *Fi mevkibi-n-nebijjine*, 2/444-453.

¹⁵⁹ *Eš-Suara'*, 61.

¹⁶⁰ *Eš-Suara'*, 62.

i vojnici njegovi progoneći ih ni krive ni dužne. A on, kad se poče daviti, uzviknu: "Ja vjerujem da nema boga osim Onoga u kojeg vjeruju sinovi Israilovi i ja sam musliman!" Zar sada, a prije si neposlušan bio i razdor sijao?! Danas ćemo izbaviti samo tijelo tvoje da bi bio poučan primjer onima poslije tebe, – ali mnogi ljudi su ravnodušni prema Našim poukama.¹⁶¹

Nažalost, današnji vlastodršci nisu uzeli pouku iz primjera Faraona i njegove zloglasne vojske. Gotovo svi današnji vladari i dalje zahtijevaju pokornost njima, a ne Allahu Svemogućem kome sva vlast pripada, upravo onako kako je činio Faraon!

Međutim, ono što je za da'ije i trudbenike na Allahovom, dž.š., putu prepoznatljivo iz tog Faraonovog primjera je, da je svako iskušenje prolazno, i da, nakon svake poteškoće i tegobe, dolazi last i rahatluk. Naravno, svako iskušenje je teško, ali strpljivim podnošenjem tih teškoća pobjeda i krajnji trijumf postaju još slađi i ljepši!

¹⁶¹ Junus, 90-92.

ISA, A.S.

Isa, a.s., se svojom da'vetskom angažiranošću ubraja među najveće Allahove, dž.š., poslanike. Međutim, njegovo specifično rađanje i dolazak na ovaj svijet, kao i njegovo neuobičajeno napuštanje ovog svijeta, zbunili su mnoge ljude, tako da su ta dva fenomena, nažalost, mnoge odvela u nevjerovanje i odstupanje od linije Pravog puta.

Isaovo, a.s., rođenje

Njegovo začeće je fenomen koji je mnoge odveo u krilo nevjerstva, jer nisu mogli pojmiti taj čin začeća i rađanja djeteta bez oca.

Njegova majka Merjem, kćerka Imranova, također je osoba koju je Allah Uzvišeni pripremao za taj čin čudnog rađanja djeteta i time pokazao ljudima svu Svoju svemoć i supremaciju. On je učinio da se Zekerijja, a.s., o njoj brine, ali je Allahova, dž.š., briga o njoj bila i jako vidljiva i uočljiva, što je jasno nagovještavalo da se ona sprema za neku posebnu misiju i ulogu. Allah Uzvišeni o tome kaže:

﴿فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

*I Gospodar njezin primi je lijepo i učini da uzraste lijepo i da se o njoj brine Zekerijja. Kad god bi joj Zekerijja u hram ušao, kod nje bi hrane našao. "Odakle ti ovo, Merjema" – on bi je upitao, a ona bi odgovorila: "Od Allaha, Allah onoga koga On hoće opskrbljuje bez muke."*¹⁶²

Allah Plemeniti odredio je Zekerijjaa, a.s., da se brine o njoj zato što je on bio muž njene sestre, tako da su Jahja i Isa, a.s., bili tetkići. To što je Zekerijja, a.s., nalazio hranu kod nje, kako se navodi u ajetu, iako joj niko izuzev njega nije ulazio, jasno upućuje na činjenicu da se radi o kera-metu, za koji Mudžahid, Ikrima, Se'id b. Džubejr i dr. učenjaci kažu: "To znači da bi kod nje našao zimi voća koje isključivo rađa u ljetnoj sezoni, a ljeti voća koje isključivo prispijeva u zimskom periodu!"¹⁶³

Koliko se Allah Plemeniti brine o Merjemi i njenom sinu Isau, a.s., najbolje ilustrira autentični hadis kojeg Ebu Hurejra, r.a., prenosi od Vjerovjesnika, s.a.v.s: "Svako dijete koje se rodi šejtan dohvati, pa onako glasno zaplače. Jedino to nije bio slučaj s Merjemom i njenim sinom!"¹⁶⁴ Nakon ovog hadisa, Ebu Hurejra, r.a., je citirao kur'anski ajet, u kome se Merjemina majka obraća Allahu nakon

¹⁶² *Alu Imran*, 37.

¹⁶³ *Tefsir Ibn Kesir*, str. 200 (bosansko izdanje).

¹⁶⁴ Hadis bilježi Buhari u *Sahihu*: 60 – Kitabu-l-enbija', 44. poglavlje, hadis br. 3431.

njezina rađanja: "I ja nju i porod njezin stavljam pod Tvoje okrilje od prokletog šejtana."¹⁶⁵

Čak se meleki obraćaju Merjemi i nagovještavaju njenu posebnu poziciju: "O Merjema, tebe je Allah odabrao i čistom stvorio, i boljom od svih žena na svijetu učinio."¹⁶⁶

Nakon toga, meleki nagovještavaju to čudno rođenje i dostavljaju Merjemi radosnu vijest:

﴿إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ
مِّنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ * وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا
وَمِنَ الصَّالِحِينَ﴾

A kada meleki rekoše: "O Merjema, Allah ti javlja radosnu vijest, od Njega Riječ: ime će mu biti Mesih, sin Merjemin, biće viđen i na ovom i na onom svijetu i jedan od Allahu bliskih; on će govoriti ljudima još u kolijevci, i kao odrastao i biće čestit."¹⁶⁷

Ove kur'anske riječi: "od Njega Riječ", Ibn Kesir tumači rađanjem sina do čijeg postojanja je došlo riječju Allahovom time što On kaže: "Budi" i to biva.¹⁶⁸

¹⁶⁵ Alu Imran, 36.

¹⁶⁶ Alu Imran, 42.

¹⁶⁷ Alu Imran, 45-46.

¹⁶⁸ Tefsir Ibn Kesir, str. 202 (bosansko izdanje). Vidi, također, sličnu tvdnju: Muhammed Ali es-Sabuni, *Safvetut-tefasir*, 2/23. Zanimljivu elaboraciju o načinu Džibrilovog udahnuća, koji je, po zapovijedi Gospodara svjetova, realizirao u slučaju Merjeme, r.a., vidi opširno: El-Kurtubi, *El-Džami'u li ahkami-l-Kur'an*, 4/94-99.

Razumljivo je da Merjema, r.a., izražava čuđenje i u nedoumici pita svoga Gospodara:

﴿قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ قَالَ
كَذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّا يَقُولُ لَهُ
كُنْ فَيَكُونُ﴾

"Gospodaru moj, kako ću imati dijete kad me nijedan muškarac nije dodirnuo?" – "Eto tako", – reče – "Allah stvara što on hoće. Kada nešto odluči, On samo zato rekne: "Budi" – i ono bude."¹⁶⁹

Slučaj Isaovog, a.s., začeca i rođenja učinio je da su ga kršćani počeli smatrati Allahovim sinom, iako je Adem, a.s., stvoren i bez oca i bez majke, pa nije ni od jedne skupine vjernika nazvan Allahovim djetetom. Allah Uzvišeni to eksplicite navodi upravo u kontekstu Isaovog, a.s., rođenja, kada kaže:

﴿إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ
قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾

Isaov slučaj je u Allaha isti kao i slučaj Ademov: od zemlje ga je stvorio, a zatim rekao: "Budi" – i on bi.¹⁷⁰

Stvaranje Adema, a.s., bez oca i majke nije samo spomenuto u Kur'anu. O tome se jasno govori i u drugim svetim knjigama. Zašto, onda, kršćani ne tvrde da je i Adem, a.s., budući da je stvoren bez oca i majke, bog ili božiji sin?! Zašto

¹⁶⁹ Alu Imran, 47.

¹⁷⁰ Alu Imran, 59.

Havvu, r.a., ili kako je oni nazivaju Evu, za koju smatraju da je, također, rođena bez oca – ne smatraju bogom ili božijom kćerkom?! Zašto za Melkisedeka, kralja svećenika, za koga kršćanske knjige tvrde da je rođen i bez oca i bez majke, ne tvrde da je bog ili Božiji sin?! Zašto to baš čine isključivo sa Isaom, a.s.?!

Istina koju treba da znaju kršćani u vezi sa Mesijom je, kako tvrdi dr. Mustafa Šahin, da je njegovo rođenje bez oca došlo da se Jevreji uvjere u postojanje duše, jer oni nisu vjerovali u postojanje duše i priznavali su samo materiju i materijalni svijet. Zato je Mesija došao na takav način na ovaj svijet, da bi im se zorno dokazalo da je moguće rođenje i bez oca i bez uobičajenog intimnog odnosa između muškarca i žene, ne bi li se vratili na Pravi put.¹⁷¹

Takvo rađanje Isaa, a.s., nagnalo je mnoge ljude da uzvjeruju da je u tome znak božanske prirode u njemu, po kojoj se razlikuje od ostalih ljudi, uprkos tome što je imao ljudski oblik. Međutim, između nijekanja da je Mesija rođen na ovaj način, s jedne strane, i vjerovanja da je on bog, s druge strane, leži istina koja je čista kao suza.¹⁷² Tu istinu je Allah Uzvišeni savršeno jasno i krajnje jednostavno obznanio, da je, uistinu, svaki ljudski um može pojmiti:

﴿لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾

¹⁷¹ Vidi o tome: dr. Mustafa Šahin, *Kršćanstvo*, str. 54.

¹⁷² Pogledaj lijepu elaboraciju: Ahmed Deedat, *Šta Biblija kaže o Muhammedu, s.a.v.s.*, str. 10-11.

*Allahovo carstvo je na nebesima i na Zemlji.
On stvara što On hoće!*¹⁷³

﴿إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾

*Ako nešto hoćemo, Mi samo za to reknemo:
"Budi!" – i ono bude.*¹⁷⁴

Nažalost, nemogućnost spoznaje da je Allah Uzvišeni moćan stvoriti čovjeka bez oca, nagnala je kršćane da uzvjeruju da Allah ima dijete. Od tog momenta oni vjeruju u trojstvo, pa je Allah Uzvišeni prvih osamdeset i tri ajeta poglavlja "Alu Imran" objavio kao odgovor kršćanima na njihovu zabludu.

Kur'ansko pobijanje kršćanskih predodžbi

Takav način vjerovanja i takve izvitoperene predodžbe Allah Uzvišeni proglašava nezamislivim:

﴿تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ
الْجِبَالُ هَدًّا * أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا﴾

*Gotovo da se nebesa raspadnu, a Zemlja
provali i planine zdrobe što Milostivom pri-
pisuju dijete. Nezamislivo je da Milostivi ima
dijete!*¹⁷⁵

Štaviše, takvu predstavu o Bogu – predstavljenu kroz trojstvo – Allah Uzvišeni kategorički osuđuje i proglašava apsolutnim nevjerstvom. Naime,

¹⁷³ Eš-Šura, 49.

¹⁷⁴ En-Nahl, 40.

¹⁷⁵ Merjem, 90-92.

kršćani tvrde da trojstvo znači tri imena za jednog Gospodara, jednog Boga i jednog Tvorca.¹⁷⁶

Priroda Boga se sastoji, po njima, od trojice podjednakih božanstava: Boga Oca, Boga Sina i Boga Svetog Duha. Ocu pripada stvorenje posredstvom Sina, Sinu iskupljivanje a Svetom duhu čišćenje.¹⁷⁷

Allah Uzvišeni eksplicite potcrtava:

﴿لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهُ وَاحِدٌ وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

Nevjernici su oni koji govore: "Allah je jedan od trojice!" A samo je jedan Bog! I ako se ne okane onoga što govore, nesnosna patnja će, zaista, stići svakog od njih koji nevjernik ostane.¹⁷⁸

Isa, a.s., nije nijedan od trojice, niti je on bog. Allah Uzvišeni i na to upozorava:

﴿لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ﴾

Nevjernici su oni koji govore: "Bog je – Mesih, sin Merjemin!"¹⁷⁹

Allah, Gospodar svemira i svih nas, smješta Isaa, a.s., i njegovu majku u ravan koja im, uistinu, i pripada. On, Uzvišeni, definira:

¹⁷⁶ Vidi o tome opširnije: Dr. Mustafa Šahin, cit. djelo, str. 98.

¹⁷⁷ Vidi: Sejjid Kutb, *U okrilju Kur'ana*, 6/268-269.

¹⁷⁸ *El-Maida*, 73.

¹⁷⁹ *El-Maida*, 72.

﴿مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ
الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صَدِيقَةٌ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ انْظُرْ كَيْفَ بُيِّنَ
لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ انْظُرْ أَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾

Mesih, sin Merjemin, samo je poslanik – i prije njega su dolazili i odlazili poslanici – a majka njegova je uvijek istinu govorila; i oboje su hranu jeli. Pogledaj kako im Mi iznosimo jasne dokaze, i pogledaj, zatim, njih kako se odmeću.¹⁸⁰

Pogledajmo kako Allah Sveznajući tako jednostavno, za svaku osobu razumljivo, bez obzira na nivo intelektualne mogućnosti, ovim riječima baca u prašinu kompletno kršćansko učenje i zabudjelu predodžbu o Isau, a.s., kao Božijem sinu i o Merjemi kao Božijoj majci. Ove riječi: *"i oboje su hranu jeli"*, eksplicite negiraju bilo kakvu vrstu božanstva u slučaju Isaa, a.s., i njegove majke. Naime, jasan je znak da je onaj kome su potrebni hrana i piće daleko od božanskog bića! Čim konzumira hranu, logički je da je mora negdje, putem fiziološke potrebe, izbaciti. Nije potrebno biti puno inteligentan i shvatiti da Bog niti jede, niti pije, niti obavlja fiziološke potrebe!!! Dovoljan je samo ovaj dio kur'anskog ajeta da kompletno kršćansko učenje, njihova predodžba božanstva i filozofija življenja padnu u vodu. Spomenuti primjer jasno govori o nadmoći Allahovog, dž.š., originalnog govora, supremaciji islama nad ostalim falsificiranim knjigama i dominaciji islamskog nad ostalim učenjima. Ovo je i kristalno jasna po-

¹⁸⁰ El-Maida, 75.

ruka čak i nedoučenim muslimanskim intelektualcima, često sa visokim naučnim zvanjima, koji prikupe "hrabrosti" i silne "mudrosti", pa javno tvrde kako "ni jedna religija nema monopol nad Istinom i kako su sve religije iste!" Na temelju već izloženog, čak će i osoba s najoskudnijim znanjem poreći takve konstatacije!

Isaova, a.s., da'vetska angažiranost

Isa, a.s., je, kako je i bio zadatak svih Allahovih poslanika, a on je bio jedan od najvećih i najodabranijih među njima, pozivao u Allahov monoteizam, koji ni jednog momenta nije ostavljao prostora za bilo kakvu sumnju ili iskrivljenu predodžbu. Nikakve razlike nema u njegovom i pozivanju bilo kojeg poslanika i vjerovjesnika prije ni nakon njega. On sasvim jasno govori: *"O sinovi Israilovi, klanjajte se Allahu, i mome i vašem Gospodaru"*, a onda prijeti onima koji će, eventualno, falsificirati vremenom njegovo učenje: *"Ko drugog Allahu smatra ravnim, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo Džehennem će biti"*, i takve javno proglašava nevjernicima: *"...a nevjernicima neće niko pomoći!"*¹⁸¹

Zanimljivo je da kršćane njihov poslanik smatra nevjernicima, a neki naši muslimanski intelektualci i dalje žive u zabludi da "niko nema monopol nad Istinom"!!!

Isa, a.s., je svom narodu definirao pravi put. On im kazuje:

¹⁸¹ El-Maida, 72.

﴿وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا * إِنَّ اللَّهَ
رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾

*"I donosim vam dokaz od Gospodara vašeg
– zato se Allaha bojte i mene slušajte – Allah
je uistinu i moj i vaš Gospodar, pa se njemu
klanjanje; to je pravi put!"¹⁸²*

On se ovdje ponaša isključivo kao Allahov rob i Njegov poslanik. Njegov poziv od početka njegove misije počiva na bogobožnosti spram Allaha i pokornosti Njegovom Poslaniku, potvrđujući da je Allah i njegov i njihov Gospodar, ne praveći ama baš nikakvu razliku između sebe i njih, potvrđujući da on nije ni gospodar, ni Allahov sin, nego Njegov rob, podstičući da se svi okrenu obožavanju isključivo Allaha, jer božanstva osim Njega nema. Na kraju konstatira: *"To je pravi put"*, želeći kazati da je sve drugo krivo, lažno i devijantno!

Naravno, na Sudnjem danu svi ljudi tražit će opravdanja, pa će to činiti i kršćani, a onda će Allah Uzvišeni pred njima upitati Isaa, a.s.: *"O Isa, sine Merjemine, jesi li ti govorio ljudima: 'Prihvatite mene i majku moju kao dva boga uz Allaha?!'"* A onda će Isa, a.s., na zaprepaštenje kršćana koji su bili zavedeni svojim svećenicima i koncilskim preinačavanjem Isaovog, a.s., učenja, odgovoriti:

﴿سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ
كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا
فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ * مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا

¹⁸² Alu Imran, 50-51.

مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ
شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ
عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٨٣﴾

"Hvaljen neka si Ti! Meni nije prilično da govorim ono što nemam pravo. Ako sam ja to govorio, Ti to već znaš; Ti znaš što ja znam, a ja ne znam što Ti znaš; samo Ti jedini sve što je skriveno znaš. Ja sam im samo govorio ono što si mi Ti naredio: 'Klanjajte se Allahu, i mome i svome Gospodaru!' I ja sam nad njima bdio dok sam među živima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svim bdiš!"¹⁸³

Kada i kako je došlo do izvitoperivanja islamskog učenja

Naravno, dok je Isa, a.s., bio među njima, živjela je i čista ideja monoteizma. Čak je i nakon njega ideja monoteizma nastavila svoj hod među njegovim učenicima i sljedbenicima. Spomenuta zastranjivanja, kako tvrdi Sejjid Kutb, nisu nastala odjednom, nego u etapama. Ona su putem koncila, koji su se nizali, pridodavana, tako da se, na kraju, došlo do čudnovate smjese predodžbi, priča i bajki, gdje razum ostaje zapanjen, pa čak i razum onih koji tumače ovo učenje i vjeruju u njega.¹⁸⁴

Nije se, onda, čuditi što je veliki broj kršćana, pa čak i njihovih svećenika, prelazio na islam

¹⁸³ *El-Ma'ida*, 116-117.

¹⁸⁴ Vidi opširnije: *U okrilju Kur'ana*, 6/132.

tokom predavanja poznatog islamskog da'ije Ahmeda Didata, koji im je, sasvim jednostavno, prikazao Istinu i razobličio neistinu i predstavio neodrživim takve predodžbe, koje normalan ljudski razum apriori odbacuje!¹⁸⁵

Čak i jedno od Evanđelja koja su napisana nakon Isaa, a.s. – Bernabino – jasno govori o njemu kao Allahovom poslaniku, što, eksplicite, upućuje na zaključak da je ideja monoteizma živjela i nakon njega. Nakon toga je došlo do velikih razilaženja.¹⁸⁶

Ibni Patrik, jedan od historičara kršćanstva, o navedenim razilaženjima kaže: *"Neki od njih zastupali su mišljenje da su Isus i njegova majka dva boga pored Boga. Drugi su smatrali da je Isus u odnosu na Oca kao plamen vatre u odnosu na drugi plamen, koji se odvojio od njega tako da njegovo odvajanje nije ništa umanjilo onaj plamen od koga se odvojio. Treći kažu da ga Merjema /Marija/ nije nosila devet mjeseci, nego da je prošao u njenom stomaku kao što voda prolazi kroz cijev, jer je Riječ ušla u njeno uho a izašla istovremeno na onom mjestu gdje izlazi dijete. Četvrti kažu da je stvoren od božanske prirode."*¹⁸⁷

¹⁸⁵ Vidi o prelasku na islam Anselma Tormeda u Španiji krajem 14. stoljeća i brojnim drugim svećenicima u knjizi dr. Izeta Terzića, *Svećenikov put u islam*, u izdanju Medžlisa IZ Mostar, 2002. god.

¹⁸⁶ O brojnim aspektima kršćanskog izvitoperivanja Allahove riječi, pogledaj: Ibn Tejmijje, *El-Dževabu-s-sahih li-men beddele dini-l-Masih*, 3/11-332. (Izdanje: El-Medžd, bez mjesta i godine izdanja).

¹⁸⁷ *U okrilju Kur'ana*, 6/132.

Da bi se približile razlike koje su bile potpuno oprečne, sazvan je koncil u Nikeji 325. god., kome je prisustvovalo, po mišljenju nekih, četrdeset i osam hiljada patrijarha i episkopa,¹⁸⁸ a po drugima – dvije hiljade četrdeset i osam svećenika iz svih crkava tadašnjeg kršćanskog svijeta. Od spomenutog broja, 318 svećenika prihvatilo je učenje da je Isus Krist bog, da je ravnopravan svom Ocu, da je od Njega rođen i da nije stvoren. Iako je ogromna većina učesnika ovog koncila odbila da prizna takvo učenje o Kristu, odluka manjine postala je obavezujuća za sve crkve i podanike Rimskog Carstva, jer je na njihovoj strani bio car Konstantin, koji je, nakon pobjede nad svojim rivalom, odlučio da primi kršćanstvo.

Budući da su stanovnici Rimskog Carstva već bili navikli da obožavaju čovjeka u liku rimskog cara i da se klanjaju kipovima, nije im bilo teško prihvatiti da, umjesto cara, obožavaju Isusa Krista, dobijajući za to naklonost vlasti i brojne privilegije koje su iz toga proizilazile. Sve te krupne promjene rezultirale su održavanjem i usvajanjem odluka Nikejskog koncila.¹⁸⁹

Naravno, kada se analizira rad ovog carigradskog, prvog efeškog i kalcedonskog koncila, dolazi se, nedvojbeno, do zaključka da se o esencijalnim vjerskim dogmama, koje su isključivo u nadležnosti Gospodara svjetova, odlučivalo u

¹⁸⁸ Uporedi: S. Kutb, *Fi zilali-l-Kur'an*, 2/864 i *U okrilju Kur'ana*, 6/132.

¹⁸⁹ Dr. Mustafa Šahin, *Kršćanstvo*, str. 254.

krugovima svećenika, koji su donosili zaključke shodno svojim sklonostima, aspiracijama i interesima. Na taj način se originalna Isaova, a.s., vjera preobrazila u kršćanstvo izvitopereno maglovitim nagađanjem svećenstva. Sama činjenica da je prvo evanđelje napisano 35 godina nakon Isaove, a.s. /Isusove/ smrti, a najmlađe između 70. i 90. godine poslije Isaa, a.s. /Krista/ i da su sva četiri evanđelja kompletirana u zajedničku zbirku oko 150. god. poslije Krista, jasno upućuje na svaku vrstu sumnje u originalnost tog učenja.¹⁹⁰ Kada se tome doda i Allahovo, dž.š., pitanje kršćanima i židovima: *"O sljedbenici Knjige, zašto istinu neistinom zamračujete i svjesno istinu krijete"*,¹⁹¹ onda nur islama posebno prekrije horizonte naših vidika, a guste koprene i brojni falsifikati iščeznu bez traga. Svaka osoba to treba prepoznati i uskliknuti: *"Došla je istina, a nestalo je laži; laž, uistinu, nestaje!"*¹⁹²

Isaova, a.s., da'va bila je potpomognuta mu'džizama

Isaova, a.s., da'vetska aktivnost bila je potpomognuta nadnaravnim čudima, koju je Allah Uzvišeni darovao ovom velikom Poslaniku. Gospodar svjetova spominje više tih nadnaravnih čuda u Kur'anu:

¹⁹⁰ Uporedi: Maurice Bucaille, *Biblija, Kur'an i nauka*, str. 67-68.

¹⁹¹ *Alu Imran*, 71.

¹⁹² *El-Isra'*, 81.

- kao dijete progovorio je u kolijevci, kada, inače, djeca ne govore;¹⁹³
- od gline je pravio ptice, koje bi, Allahovom voljom, oživjele;¹⁹⁴
- izliječio je slijepca, koji nije vidio od rođenja;¹⁹⁵
- izliječio je gubavce, kojih je puno bilo među Židovima u to vrijeme;¹⁹⁶
- informirao je ljude, bez ulaska u njihove kuće, šta jedu i šta gomilaju u njima;¹⁹⁷
- spuštao je sofru s neba, sa koje su jeli on i njegovo društvo;¹⁹⁸
- dizao je, odnosno, oživljavao je mrtve iz njihovih grobova.¹⁹⁹

Ova nadnaravna čuda /mu'džize/ su, također, nagnale kršćane da uzvjeruju kako je Isa, a.s., /Isus/ – bog. Zanimljivo je, međutim, zašto raniji Allahovi poslanici, koji su pokazivali veliki broj tih nadnaravnih čuda, recimo Musa, a.s., nisu proglašavani bogovima zbog čuda koja su demonstrirali?!²⁰⁰

¹⁹³ Pogledaj: *Alu Imran*, 46 i *Merjem*, 29-30.

¹⁹⁴ Pogledaj: *El-Maida*, 110.

¹⁹⁵ Pogledaj: *El-Maida*, 110.

¹⁹⁶ Pogledaj: *El-Maida*, 110.

¹⁹⁷ Pogledaj: *Alu Imran*, 49.

¹⁹⁸ Pogledaj: *El-Maida*, 114.

¹⁹⁹ Pogledaj: *El-Maida*, 110.

²⁰⁰ Uporedi o ovome: Ibn Tejmijje, *El-Dževabu-s-sahih li-men beddele dini-l-Mesih*, 4/71-257. Izdanje: El-Medžd, bez mjesta i godine izdanja.

Njegova smrt

Pitanje ubistva Isaa, a.s., i njegovog raspeća pitanje je pred kojim su pali i jevreji i kršćani i njihovo mišljenje i vjerovanje. Jevreji tvrde da su ga oni ubili zato što je tvrdio da je Allahov poslanik. Kršćani tvrde da je razapet i ukopan, ali da je uskrsnuo nakon tri dana.

Četiri evanđelja koja govore o slučaju hvatanja Isaa, a.s., njegovom raspeću, smrti, ukopavanju i uskrsnuću – napisana su mnogo kasnije, nakon Isaovog, a.s., /Isusovog/ vremena, kada je njegova vjera bila pod strahovitim pritiskom, a njegovi učenici nisu imali prilike provjeriti podatke u atmosferi tajnosti, straha i progonstva. Pored tih, napisana su još brojna evanđelja, ali su, iz sumnjivih razloga, koncem drugog stoljeća nove ere izabrana samo ova četiri koja se smatraju službenim i priznatim. Jedno od evanđelja koja su napisana u periodu pisanja brojnih evanđelja je i Bernabino evanđelje, koje svojim sadržajem oponira ovim odabranim evanđeljima u kazivanju o ubitstvu i raspeću.²⁰¹

Islamska verzija ovog slučaja je kristalno jasna i precizna:

﴿وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ

²⁰¹ Opširnije o ovim detaljima vidi: *U okrilju Kur'ana*, 6/20-22; dr. Mustafa Šahin, *Kršćanstvo*, str. 145-197; Maurice Bucaille, *Biblija, Kur'an i nauka*, str. 59-108 i dr. Izet Terzić, *Svećenikov put u islam*, str. 93-99.

لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مَا هُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتَّبَعَ الظَّنُّ وَمَا قَتَلُوهُ
يَقِينًا * بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٢٠٢﴾

...i zbog riječi njihovih: "Mi smo ubili Mesihu, sina Merjemina – Allahovog poslanika" ...A nisu ga ni ubili ni raspeli, već im se pričinilo. Oni koji su se o njemu u mišljenju razilazili, oni su sami o tome u sumnji bili; o tome nisu ništa pouzdano znali, samo su nagađali; a sigurno je da ga nisu ubili, već ga je Allah uzdigao Sebi! – A Allah je silan i mudar.²⁰²

Ponovni dolazak na Zemlju

Allahova mudrost je učinila da će se Isa, a.s., ponovo pojaviti pred Sudnji dan. Očito je da je to zbog toga što su se o njemu raspredale takve lažne priče, izvitoperene predodžbe i devijantna vjerovanja, da ih isključivo Isa, a.s. /Isus/ lično može anulirati i neutralizirati. Pokušaj islamskih učenjaka i da'ija nije ni izbliza mogao preinačiti te predodžbe i vratiti zabludjele sljedbenike Knjige u krilo prave vjere. To jedino može učiniti Isa, a.s., svojom ponovnom pojavom!

Ebu Hurejra, r.a., prenosi vjerodostojan hadis u kome Allahov poslanik Muhammed, s.a.v.s., jasno nagovještava silazak Isaa, a.s., rekavši:

*"Tako mi Allaha, sigurno će sići Isa, sin Merjemin, kao pravedni vladar. Slomit će krst, ubiti svinju i ukinut će džizju /glavarinu!/"*²⁰³

²⁰² En-Nisa', 157-158.

²⁰³ Hadis bilježi Muslim u *Sahihu*, u poglavlju o smutnjama. Provjeri: *Muslimova zbirka hadisa*, str. 517, hadis br.

U brojnim drugim autentičnim predanjima navodi se da će, pored ostalog, Isa, a.s., ubiti Dedždžala /Antihrista/ i uspostaviti red, sklad i harmoniju na ovom svijetu!²⁰⁴

Očito je da će period pred Sudnji dan biti prepun anarhije, nasilja i tiranije, koja je već prepoznatljiva u našem vremenu, a koja je zasnovana na krivoj predodžbi o Bogu, pa će, upravo zbog toga, Isa, a.s., doći da uništi diktatorsku vlast, koja je personificirana u liku Dedždžala, koja je zavela ljude da, umjesto Allaha Uzvišenog, obožavaju njih i pokoravaju se ljudskim zakonima i njihovim interesima. Slamanje krsta simbolizira izvitoperivanje Allahove riječi na Zemlji, a ubijanje svinje upućuje na nestanak svake vrste nemorala, budući da je svinja prepoznatljiva kao najnemoralnija, najodvratnija i najpokvarenija životinja.

Ono što se autoru ovog rada čini najvećom mudrošću koju je Allah, dž.š., učinio silaskom Isaa, a.s., jeste da On ne traži od nas da slomimo krst i ubijamo svinje, već traži da se prema židovima i kršćanima lijepo i tolerantno odnosimo.²⁰⁵

2059. (Izdanje "Kuća mudrosti", Zenica, 2004., u prijevodu autora ove knjige).

²⁰⁴ Pogledaj o ovome opširno izvanrednu studiju hafiza Sujutija: *Nuzulu Isa b. Merjem ahire-z-zemani*, Daru-l-kutubi-l-'ilmijje, Bejrut, 1985. Pored ove studije, sve poznate zbirke hadisa tretiraju ovo pitanje i navode brojna predanja u vezi sa silaskom Isaa, a.s., pred Sudnji dan, u poglavljima koja su naslovili kao poglavlja o smutnjama.

²⁰⁵ O lijepom i tolerantnom odnosu prema jevrejima i kršćanima pogledaj izvanredan tekst Muhammeda Kutba, u djelu *Dileme oko islama*, str. 159-164.

Kako su Allahovi poslanici pozivali u islam

Ako bismo mi to uradili, bili bismo proglašeni fundamentalistima i islamskim teroristima! Šta će reći i kako će proglasiti Isaa, a.s., tj. Isusa Hrista, kada slomi krst i ubije svinju???!!! Vrijeme je da i mi, a posebno Isusovi sljedbenici razmišljamo o tome!!! Na da'ijama je samo da im prikuče istinu i podastru argumente!

DA'VETSKA ANGAŽIRANOST

ASHABU-L-KEHFA

Ashabu-l-kehf ili stanovnici pećine jedno su od zanimljivih kur'anskih kazivanja koja sigurno zaokupljaju maštu vjernika i iz koje svaki vjernik može iznjedriti brojne pouke i poruke. U ovom kazivanju je manifestirano iskušenje kroz koje nosioci istine nailaze u različitim vremenskim intervalima, ali i uspješan kraj i trijumfalno prevladavanje svih nedaća i iskušenja, ukoliko se iskreno nastupi i žrtvuje na planu očuvanja svojih ideala i preferira vjera u Gospodara svjetova nad ukrasima i uživanjima na ovom svijetu.

O ovom kazivanju postoje brojne verzije i mišljenja. Od onih da su to bili mladići koji su vjerovali u svog Gospodara u vremenu vladara koji je naredio da svi obožavaju kipove, pa su, plašeći se za svoju sigurnost, pod plaštom noći napusitili to mjesto i sklonili se u pećinu, do predanja u kojima se navodi da su i oni obožavali kipove zajedno sa svojim narodom, ali da su prihvatili vjeru u Jedinog Allaha, nakog djelovanja havarijjuna tj. Isaovih, a.s., drugova i pomagača. Također se nagađa o mjestu gdje su živjeli i o pećini u koju

su se sklonili.²⁰⁶ Mi ćemo se držati kur'anskog kazivanja, jer druge verzije nemaju autentičnu podlogu.

Uspavljivanje ove grupe mladića nekoliko stotina godina i njihovo ponovno proživljavanje, odnosno buđenje, samo je jedno od brojnih čuda koja je Allah Uzvišeni manifestirao ljudima, kako bi jasnije i zornije prihvatili istinu i nju duboko oćutili u svom biću.²⁰⁷ Allah Uzvišeni u čuda ubraja i ovu grupu mladića:

﴿أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا * إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا﴾

Misliš li ti da su stanovnici pećine, čija su imena na ploči napisana, bili čudo među čudima Našim? Kad se nekoliko momaka u pećini sklonilo, pa reklo: "Gospodaru naš, daruj nam milost Svoju i pruži nam u ovom našem postupku prisebnost..."²⁰⁸

Analizirajući ovo zanimljivo kur'ansko kazivanje, možemo primijetiti nekoliko momenata:

²⁰⁶ Pogledaj o ovome opširnije: El-Kurtubi, *El-Džami'u li ahkami-l-Kur'an*, 10/366-367.

²⁰⁷ Tako je, npr., Musa, a.s., pokazao Faraonu i njegovom narodu: štap koji se pretvarao u zmiju, ruku koja je postala bijela kada bi je Musa, a.s., izvukao ispod pazuha, zatim poplavu, skakavce, krpelje, žabe, krvavu vodu, nerodne godine i more koje se razdvojilo kada je Musa, a.s., izveo Benu Israil iz ropstva u Egiptu.

²⁰⁸ *El-Kehf*, 9-10.

1. Radi se o mladićima koji su svoju mladost i najljepše dane svog života iskoristili u spoznaji Gospodara svjetova, moleći ga za milost i prisebnost. Svaka spoznaja se bolje ukleše u mladosti, otuda Allah Uzvišeni naglašava:

﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ
وَزِدْنَاهُمْ هُدًى﴾

*Ispričat ćemo ti povijest njihovu – onako kako je bilo. To su bili momci, vjerovali su u Gospodara svoga, a Mi smo im ubjeđenje još više učvrstili.*²⁰⁹

2. Njihova vjera bila je utemeljena, čvrsta i odlučna, a pokornost Gospodaru svjetova nedvosmislena:

﴿وَرَبَطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَن نَّدْعُو مِنْ دُونِهِ إِنَّهَا لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا﴾

*Oснаžili smo bili njihova srca kad su se digli i rekli: "Gospodar naš – Gospodar nebesa i Zemlje – mi se nećemo pored njega drugom bogu klanjati, jer bismo tada ono što je daleko od istine govorili."*²¹⁰

3. Njihovo izoliranje u pećini je dokaz njihovog neslaganja sa njihovim narodom i savremeniciima i bojazan da negativno ne utječu na njih i njihovo usmjeravanje:

²⁰⁹ El-Kehf, 13.

²¹⁰ El-Kehf, 14.

﴿هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ
بِسُلْطَانٍ بَيْنَ يَدَيْنِ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾

"Narod ovaj naš je mimo Njega druge bogove prihvatio, zašto jasan dokaz nije donio o tome da se treba njima klanjati? A ima li nepravednijeg od onoga koji o Allahu iznosi neistinu?!"²¹¹

4. Skrivanje u pećini je posljedica progona njihovog naroda koji nije Allaha obožavao ili je to posljedica njihove mudrosti i opreznosti:

﴿وَإِذْ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأْوُوا إِلَى الْكَهْفِ
يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَهْدِيْ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ
مُّرْفَقًا﴾

Kada napustite njih i one kojima se, a ne Allahu, klanjaju, sklonite se u pećinu, Gospodar vaš će vas milošću Svojom obasuti i za vas će ono što će vam korisno biti pripremiti.²¹²

5. Svako da'vetsko angažiranje kroz historiju bilo je kažnjavano na različite načine, što na najbolji način govori o iskušenjima na ovom putu. To je, očito, i bio jedan od razloga što se ova grupa mladića sklonila u pećinu. To jedan od njih i kaže: *"...jer, ako oni doznaju za vas, kamenovaće vas ili će vas na silu u svoju vjeru obratiti, i tada nikad nećete ono što želite postići!"²¹³*

²¹¹ El-Kehf, 15.

²¹² El-Kehf, 16.

²¹³ El-Kehf, 20.

6. Allah Uzvišeni pomaže iskrenima. Ovaj slučaj je istinska potvrda za to. Nakon tri stotine i devet godina, Allah ih je, sačuvavši od iskušenja i maltretiranja nevjerničke vlasti, oživio u času kada je tom zemljom dominirala vjernička vlast, da ih na taj način nagradi, ali i da do znanja, i njima i njihovom narodu, da u proživljenje neće biti nikakve sumnje.

Ovaj događaj je još jedan dokaz da je kod Allaha Uzvišenog jedino utočište! Ukoliko on želi da te spasi – niko ti nauditi ne može! Allah, nakon tog kazivanja, napominje:

﴿قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصَرَهُ وَأَسْمِعَ مَا لَهُمْ مِّنْ دُونِهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾

*Reci: "Allah najbolje zna koliko su ostali; tajne nebesa i Zemlje jedino On zna. Kako On sve vidi, kako On sve čuje! Oni nemaju drugog zaštitinika osim Njega, a On ne uzima nikoga u odlukama Svojim kao ortaka."*²¹⁴

²¹⁴ El-Kehf, 27.

DA'VA ČOVJEKA

IZ POGLAVLJA "JA SIN"

Približavanja istine ljudima nije bila zadaća isključivo vjerovjesnika, neka je Allahov mir na sve njih, nego je to bila i biće obaveza svakog vjernika sve do Sudnjeg dana. Najbolji primjer i potvrda za ovo je primjer čovjeka iz poglavlja "Ja Sin." Allah Uzvišeni o tome kaže:

﴿وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ * اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ﴾

"I s kraja grada žurno dođe jedan čovjek i reče: 'O narode moj, slijedi one koji su poslali, slijedite one koji od vas ne traže nikakvu nagradu, a na pravom putu su!'"²¹⁵

Ovaj čovjek se, prema El-Kurtubiju, poznatom komentatoru Kur'ana, zvao Habib en-Nedždžar, živio je 600 godina prije Allahovog poslanika Muhammeda, s.a.v.s. Obožavao je 70 godina kipove i njima se klanjao, ali od njih nije imao nikakve koristi. Pa, kada su se u njegovom gradu pojavila trojica poslanika, sa jasnom predodžbom o Allahu, dž.š., koji sve vidi, sve zna i sve može, odmah

²¹⁵ Ja Sin, 20-21.

je prihvatio ovaj koncept vjerovanja i počeo slijediti njihovo učenje.²¹⁶

Ibn Ishak prenosi od Ibn Abbasa, r.a., da su stanovnici grada htjeli ubiti poslanike koji su ih pozivali na pravi put, pa im je ovaj čovjek priskočio u pomoć, žurno dolazeći s druge strane grada.

On, nakon već spomenutih riječi, pokušava ljudima ukloniti zastor sa istine. On im kaže: *"Zašto da se ne klanjam Onome koji me je stvorio, a Njemu ćete se vratiti? Zašto da prihvatim druge bogove mimo Njega? Ako Milostivi hoće da me snađe neko zlo, njihovo posredovanje neće mi biti ni od kakve koristi i oni me neće moći spasiti, a ja bih tada bio u velikoj zabludi; ja vjerujem u Gospodara vašeg, čujte mene!"*²¹⁷

On, ustvari, ovdje pokušava dobiti na vremenu, postavljajući pitanja odgovornima u gradu i razlučenoj masi, kako bi ih zaustavio da ne ubiju trojicu poslanika koji su im poslati.

Nakon ovih riječi narod je navalio na njega i ubio ga. Niko mu nije pritekao u pomoć. Kata de navodi da je on, dok su ga ubijali kamenovanjem, izgovarao: *"Allahu, uputi moj narod, jer oni ne znaju"*, sve dok nije izdahnuo!²¹⁸

Zbog ovakvog hrabrog čina, izuzetne smionosti i posebne žrtve, reći će mu se, kako se dalje navodi u ovom poglavlju: *"Uđi u Džennet"*, na

²¹⁶ Provjeri: El-Kurtubi, *El-Džami'u li ahkami-l-Kur'an*, 15/21-22.

²¹⁷ *Ja-Sin*, 22-25.

²¹⁸ Tefsir Ibn Kesira, str. 1116 (bosansko izdanje).

što će on kazati: *"Kamo sreće da narod moj zna zašto mi je Gospodar moj oprostio i lijep mi prijem pripremio!"*²¹⁹

Otuda Imam El-Kurtubi citira Ibn ebi Lejlu, koji kaže: "Trojica su preteča ovog Ummeta – oni nisu nijednog momenta živjeli u kufru: Ali b. Ebi Talib – on je najbolji od njih, zatim vjernik iz Faraonovog naroda i čovjek iz poglavlja "Ja-Sin." Oni su iskreni!"²²⁰

Kur'ansko kazivanje o ovom čovjeku iz poglavlja "Ja-Sin" eksplicite ukazuje na sljedeće zaključke:

1. Da'vetska aktivnost i drugih a ne samo poslanika. U našem slučaju, svaki pripadnik islama je obavezan od sebe dati maksimum na planu približavanja istine ljudima. To nije dužnost isključivo imama i islamske uleme.

2. Izbjegavati davati fetve i stručno objašnjavati detalje islama. Treba napomenuti da je svaki pripadnik islama obavezan da'vetski djelovati i prenositi temeljne postulate islama, ne upuštajući se u stručnu razradu istih, jer je to ingerencija učenih ljudi. Ovaj čovjek koji se spominje u poglavlju "Ja-Sin" nam perfektno to manifestira. On ne kaže: *"Slijedite mene i slušajte moje fetve i moja objašnjenja"*, nego kaže: *"O narode moj, slijedi one koji su poslali!"* Dakle, njegova uloga kao da'ije je

²¹⁹ *Ja-Sin*, 26-27.

²²⁰ Zemahšeri ovo predanje smatra merfu'om i veže ga za Allahovog Poslanika, s.a.v.s. (Vidi: El-Kurtubi, cit. djelo, 15/23-24.

pozvati u slijeđenje onih koji znaju ispravno i utemeljeno vjeru tumačiti, a ne upuštati se u tumačenje i najkomplikovanijih tematskih cjelina, kao što rade, nažalost, neki današnji da'ije!

3. Da'vetska angažiranost se ne naplaćuje. Treba iznaći načina kako doći do halal opskrbe, tako da naš da'vetski angažman bude istinski upražnjavan isključivo u ime Gospodara svjetova, ne očekujući od toga dunjalučki šććar i ovaj prolazni bakšić. Ovo je jedno od pravila ispravne da've. Otuda, Habib en-Nedždžar, pozivajući svoj narod, ovo posebno potcrtava: *"Slijedite one koji od vas ne traže nikakvu nagradu, a na pravom su putu!"*

Nažalost, mnogi današnje da'ije ništa neće učiniti dok im se za tu aktivnost ne plati. U ovome, pored ostalih stvari, treba tražiti uzroke neuspjeha. Potrebno je, međutim, naglasiti da su naši imami i drugi brojni službenici Islamske zajednice profesionalno uposleni i da za taj angažman dobijaju platu! Ova praksa je sasvim dopušćena, ali pod uvjetom da se ne angažiraju samo u onim aktivnostima koje su obuhvaćene tim službenim zadacima, već bi njihovo polje djelovanja trebalo, pored profesionalnih, obuhvatiti i drugi dio angažmana, kako bi pokazali da istinski djeluju i u onim segmentima koji nisu materijalno vrednovani.

4. Pokazati određenu žrtvu na planu propagiranja svoje vjere. Svaki pripadnik islama treba osjetiti potrebu da se žrtvuje na Allahovom putu. Ta žrtva može biti manifestirana žrtvovanjem svog vremena, materijalnih dobara ili nekim dru-

gim vidom. Čovjek koji se spominje u poglavlju "Ja-Sin" čak je žrtvovao i svoj život. Znao je da će biti ubijen ukoliko podrži poslanike, koji su, također, bili ubijeni!

5. Negiranje istine i ismijavanje sa njom i maltretiranja njenih nosilaca, nakon iznesenih jasnih dokaza i da'vetskog djelovanja, obavezno rezultira Allahovom, dž.š., kaznom. To je Allahov, dž.š., zakon koji je uspostavio na Zemlji i kojeg ne mijenja. I u slučaju ovog da'ije iz poglavlja "Ja-Sin" ista zakonitost je primijenjena. Allah Uzvišeni jasno napominje:

﴿وَمَا أَنزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ مِن بَعْدِهِ مِن جُندٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ * إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ * يَا حَسْرَةَ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِّن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ * أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ * وَإِنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ﴾

I protiv naroda njegova, poslije njega, Mi nismo vojsku s neba poslali, niti smo to ikada činili, samo bi se čuo jedan užasan krik, i oni bi odjednom svi pomrli. O kako su ljudi jadni! Nijedan poslanik im nije došao a da mu se nisu narugali. Kako oni ne znaju koliko smo prije njih naroda uništili od kojih im se niko vratio nije, a svi oni biće zajedno pred Nas dovedeni.²²¹

²²¹ Ja Sin, 28-32.

6. Nespominjanje imena ovog da'ije u Kur'a-nu eksplicite upućuje na to da će takvih istinskih boraca za islam biti u svim vremenima i prostorima i da bi spominjanje njegovog imena, na neki način, ograničavalo druge da'ije u njihovim aktivnostima.

To se jasno ilustrira u hadisu koji bilježi Ibn Ebi Hatim od Ibn Umjera da je Urve b. Mes'ud es-Sekafi predložio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.: *"Pošalji me mom narodu da ih pozivam u islam"*, na što mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: *"Bojim se da će te ubiti!"* Urve je konstatirao: *"Kad bi me našli na spavanju, ne bi me probudili"*, nakon čega mu je Poslanik islama, s.a.v.s., dopustio da da'vetski djeluje u svom narodu. Kada je krenuo, prošao je pored kipova Lata i Uzzata, rekavši: *"Ujutro će ti učiniti nešto što ti se neće dopasti."* Čuvši te riječi, pripadnici plemena Sekif su se naljutili, a on im je rekao: *"O Sekife, Lat i Uzzat ništa ne vrijede! Primite islam – bićete spašeni!"* Ponovio je to tri puta, nakon čega ga je neki čovjek gađao i pogodio ga u glavnu venu na ruci, što je rezultiralo njegovom smrću. Kada je to saznao Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: *"Ovaj je sličan onome čovjeku iz Ja-Sina, koji će reći: 'Kamo sreće da moj narod zna zašto mi je Gospodar moj oprostio i počastvovanim me učinio!'"*²²²

7. Njegovo uvođenje u Džennet, zbog njegovog djelovanja i žrtvovanja, su dovoljan signal koji je Allah, dž.š., odaslao svim da'ijama i trudbenicima na ovom svijetu.

²²² Tefsir Ibn Kesir, str. 1116 (bosansko izdanje).

8. Analizirajući ovaj slučaj čovjeka iz poglavlja "Ja-Sin" i iščitavajući ovu kompletnu suru, nedvosmisleno nam se nameće besmislenost učenja ovog poglavlja isključivo mrtvima. Poruke ovog poglavlja su žive i pokretačke i došle su, prije svega, kako Allah, dž.š., kaže u ovom poglavlju: *li junzi-re men kane hajjen "da opomene onoga ko je živ!!!"*²²³

Katastrofalno je kako je ova, ali i brojne druge kur'anske sure, umjesto žive, pokretačke riječi i snage i iniciranja ka novim da'vetskim aktivnostima, postale isključivo učenje mrtvima – što je apsolutno suprotno intencijama Kur'ana!!!

²²³ *Ja Sin*, 70.

DŽINI I NJIHOVA DA'VETSKA AKTIVNOST

Ko su džini

Džini su bića koja su stvorena od vatre, imaju slobodu volje kao i ljudi i nevidljivi su ljudskim očima dok su u svom uobičajenom stanju. Allah Uzvišeni kaže da je stvorio džine *od plamene vatre*,²²⁴ a Vjerovjesnik, s.a.v.s., podvlači da su: "*Meleki stvoreni od svjetlosti, a džini od vatre!*"²²⁵

Vjerovanje da je Muhammed, s.a.v.s., poslat i ljudima i džinima je temeljni princip vjerovanja s čime se slažu ashabi, tabi'ini i najveći islamski autoriteti tokom historije.

Budući da su džini živa i inteligentna bića i da se na njih odnosi Objava sa svim naredbama i zabranama, jasno je da i oni podliježu nagradi i kazni na Sudnjem danu. Po mnogim islamskim učenjacima, mjesto iskrenih džina i vjernika je Džennet, a nevjernika među njima je Džehennem. Ebu Hanifa, pak, smatra da će nagrada džinima vjernicima biti njihovo izbjegavanje vatre. To isto tvrdi i Lejs b. Ebi Sulejm, dok Taberi i Ibn Ebi Hatim dodaju da će se, kada se uvedu Džen-

²²⁴ *Er-Rahman*, 15.

²²⁵ Hadis bilježe Muslim u Sahihu i Ahmed u Musnedu.

netlije u Džennet a Džehennemlije u vatru, reći vjerniku džinu i ostalim stvorenjima, izuzev ljudi: "Postanite prašina", pa će tada nevjernik uzviknuti: "Da sam, bogdo, zemlja ostao!"²²⁶

Ljudi ne vide džine u njihovom stvarnom liku, već im se oni pretvaraju u likove ljudi, kao što je to već viđeno za vrijeme ashaba u liku Suraka b. Malika ili starca iz Nedžda ili se, pak, pojavljuju u obliku zmija, škorpiona, deva, krava, koza, ovaca, konja, mazgi, magaraca ili ptica.²²⁷

Jesu li i džini zaduženi za monoteizam i da'vetski angažman?

Džini su zaduženi, također, za monoteizam i da'vetski angažman, budući da je i njima upućen Poslanik islama Muhammed, s.a.v.s. Allah Uzvišeni nedvosmisleno navodi u Kur'anu da je slao džine da slušaju Vjerovjesnika, s.a.v.s:

²²⁶ Ibn Hadžer, *Fethu-l-Bari*, 6/398.

²²⁷ Opširnije o džinima i njihovom djelovanju: Fahrudin er-Razi, *Kissatu-s-sihri ve-s-sehare fi-l-Kur'ani-l-kerim*, str. 59-68; Es-Sujuti, *Laktu-l-merdžan fi ahkami-l-džann*, str. 5-309; Ibn Hadžer, *Fethu-l-Bari*, 6/395-399; Ibn Tejmijje, *Poslanica o džinima*, str. 12-159; Bedruddin eš-Šibli, *Garaibu ve 'adžaibu-l-džinni kema jusavviruhe-l-Kur'anu ve-s-Sunnetu*, str. 17-299; Vehid Abdusselam Bali, *Vika-jetu-l-insan mine-l-džinni ve-š-šejtan*, str. 15-119; Isti autor, *Oštri mač u borbi protiv zlih sibirbaza*, str. 10-15; 'Amr Jusuf, *Hakaiku mesire 'ani-l-džinni ve-l-afarit*, str. 5-43; dr. Omer Sulejman el-Eškar, *Alemu-l-džinni ve-š-šejatin*, str. 9-62 i Rijad Muhammed Semaha, *Liječenje Kur'anom*, str. 61.

﴿وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصِتُوا﴾

Kad ti poslasmo nekoliko džinova da Kur'an slušaju, kad dođoše da ga čuju, oni rekoše: "Pst!"²²⁸

Na drugom mjestu Gospodar svemira traži da Njegov Poslanik, s.a.v.s., kaže:

﴿قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا * يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَن نُّشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا * وَأَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا﴾

Reci: "Meni je objavljeno da je nekoliko džinova prislušivalo i reklo: 'Mi smo, doista, Kur'an koji izaziva divljenje slušali, koji na pravi put upućuje i više nikoga nećemo Gospodaru našem ravnim smatrati, a On nije – neka uzvišeno bude dostojanstvo Gospodara našeg – uzeo Sebi ni druge, ni djeteta.'²²⁹

Džini su bili svjesni da se i njima Kur'an objavljuje i da su zaduženi da vjeruju u njega i njegove naredbe primjenjuju u svojoj svakodnevnicima. Slušajući Kur'an, bili su duboko fascinirani i odmah su, bez imalo ustezanja, prihvatili njegove poruke. Ta fasciniranost koju su u sebi oćutili i džini, jedna je od prepoznatljivih specifičnosti kur'anske nadnaravnosti. Zato oni i priznaju: "Mi smo, doista, Kur'an koji izaziva divljenje slušali."

²²⁸ El-Ahkaf, 29.

²²⁹ El-Džinn, 1-3.

Drugo što su džini oćutili u svojim bićima jeste zov Upute i Pravog puta. Kur'anske riječi su, prodirući u srca džina, nosile široke i dalekosežne dokaze, što je prepoznatljiva crta Kur'ana koji upućuje na Pravu stazu. Kur'an upućuje na Pravi put svojim konceptom i programom za život, koji ranije nisu osjetili, niti primijetili ni ljudi, ni džini, i zato oni zadivljeni kažu: *"...i mi smo u njeg povjerovali!"*

To je prirodan i sasvim ispravan odgovor svakog ko čuje učenje Kur'ana, spozna njegovu prirodu i bude obuzet njegovom prefinjenosti. Otuda, iako su ranije drugog Allahu ravnim smatrali, odlučno uzvikuju: *"...i više nikoga nećemo Gospodaru našem ravnim smatrati!"* To je iskreno, otvoreno i kristalno čisto vjerovanje, kako potcrtava Sejjid Kutb, nenatrunjeno politeizmom, neobloženo zabludom i nepomiješano sa izmišljotinama!²³⁰ To je vjerovanje čistog monoteizma koji ne trpi pripisivanje supruge, niti djeteta Gospodaru Uzvišenom! Džini to zato naglašavaju i kažu: *"A On nije – neka uzvišeno bude dostojanstvo Gospodara našeg – uzeo sebi ni druge ni djeteta!"*

Naime, Arapi su smatrali da su meleki Allahove kćeri, da su rođene iz odnosa sa džinima. Džini su demantirali te izmišljotine i oponirali takvom vjerovanju. Oni su se grozili na takva poimanja politeista i zato, oćutivši ispravnu vjeru u svojim srcima, oni priznaju isključivo supremaciju Gospodara svoga, koji nema ortaka, supruge,

²³⁰ U okrilju Kur'ana, 29/179.

niti djeteta! Time džini, iako intelektualno niža kategorija od ljudi, drže izvanrednu lekciju svim nevjernicima i onima koji su falsificirali Allahovu časnu vjeru tokom historije!

Poslanikov, s.a.v.s., da'vetski angažman među džinima

Ibn Mes'ud, r.a., prenosi predanje u kojem navodi da su džini prisustvovali Vjerovjesnikovom, s.a.v.s., učenju Kur'ana u dolini Nahla. Tada ih je bilo devet, a jedan od njih se zvao Zevbe'a. Kada su čuli učenje Kur'ana, rekli su: "Šutite!" Nakon tog slučaja Allah Uzvišeni je objavio: *"Kada ti poslasmo nekoliko džinova da Kur'an slušaju, kada dođoše da ga čuju, oni rekoše: 'Šutite i slušajte!' A kad se završi, vratiše se svome narodu da opominju"*²³¹

Ovo predanje, zajedno sa Ibn Abbasovim, r.a., predanjem, ukazuje da Allahov Poslanik, s.a.v.s., tom prilikom nije uopće osjetio prisustvo džina. Otuda hafiz Bejheki naglašava da se to o čemu govori Ibn Abbas, r.a., odnosi na prvi slučaj kad su džini slušali Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., učenje Kur'ana, tj. kad su prvi put saznali da je on Allahov Poslanik. Tada im Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije učio Kur'an, niti ih je vidio. Poslije toga, došao mu je izaslanik džina, pa je Poslanik, s.a.v.s., imao poseban susret sa njima, učio ih Kur'anu i pozi-

²³¹ *El-Ahkaf*, 29. Ovo predanje bilježe Buhari, Muslim, Tirmizi i Nesai.

vao Allahu Uzvišenom, kako prenosi Abdullah b. Mes'ud, r.a.²³²

Alkame kaže: "Pitao sam Ibn Mes'uda, r.a.: 'Je li neko od vas bio u društvu s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., one noći kada je imao susret sa džinima?' Odgovorio je: 'Niko od nas te noći nije bio s njim. Znali smo, međutim, da te noći nije bio u Mekki, pa smo se pobojali i pitali: šta je s njim, gdje se skriva i da ga nije neko ubio?!'" On dalje navodi: "Bili smo uplašeni i nijedna noć nam nije bila teža od te noći. Kad je bilo u svitanje, primijetismo kako nam se približava iz pravca Hire. Kada smo mu ispričali naše strahovanje i brigu za njega, odgovorio je: 'Došao mi je izaslanik džina, te sam otišao s njim i učio im Kur'an.'" Zatim je krenuo i pokazao nam njihove tragove i ostatke vatre.²³³

U predanjima se navodi različit broj džina i njihovih delegacija koje su dolazile Vjerovjesniku, s.a.v.s. Tako Ibn Kesir navodi da ih je u dolini Nahlā bilo ukupno devet, drugi kažu petnaest, treći navode da ih je bilo tri stotine, dok četvrti kažu da ih je čak bilo dvanaest hiljada. Razlika u broju upućuje da se dolazak džina Poslaniku, s.a.v.s., u skupinama desio više puta. Ibn Kesir navodi Ibn Džerirovo predanje, u kojem se navodi da je Ibn Mes'ud, r.a., jednom prilikom išao sa Poslanikom, s.a.v.s., džinima, ali ga je Vjerovjesnik, s.a.v.s., ostavio podalje, iza linije koju je povukao i napo-

²³² *Tefsir* Ibn Kesir, str. 1251 (bosansko izdanje).

²³³ Ovaj hadis bilježi Muslim u *Sahihu* i Ahmed u *Musnedu*.

menuo mu da je ne smije preći, iz bojazni da mu džini ne naude.²³⁴

Koliko su džini respektovali Poslanika, s.a.v.s., i Kur'an koji je on učio, najilustrativnije dočaravaju njihove riječi nakon što su čuli kur'anski tekst: "*Šutite i slušajte*", što jasno upućuje na njihovu popriličnu svijest i prepoznatljivu kulturu ponašanja. Njihov izuzetno respektabilan odnos prema islamu također nam dočarava i Vjerovjesnikov, s.a.v.s., hadis kojeg prenosi Džabir b. Abdullah, r.a. U njemu se kaže: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., proučio je do kraja suru *Er-Rahman* ashabima koji su šutjeli. Kada je završio učenje te sure, upitao ih je: 'Šta je, što šutite? Ovo sure sam proučio džinima, pa su bolje reagovali nego vi! Svaki put kad sam im proučio ajet: *Pa koju blagodat Gospodara svoga poričete*²³⁵, oni su odgovarali: 'Ne poričemo, Gospodaru naš, ni jednu Tvoju blagodat, neka je Tebi hvala!'"²³⁶

Da'vetska aktivnost džina

Zanimljivo je da su džini, čim su spoznali Istinu istog momenta osjetili potrebu da se da'vetski angažiraju u svom narodu. Naime, kada su slušali Kur'an koji je Vjerovjesnik, s.a.v.s., citirao: "*...vratiše se narodu svome da opominju*."²³⁷

²³⁴ Usporedi: *Tefsir Ibn Kesira*, str. 1251 (bosansko izdanje).

²³⁵ *Er-Rahman*, ajeti 13, 16, 18, 21, 23, 25, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 59, 61, 63, 65, 67, 69, 71, 73, 75 i 77.

²³⁶ Hadis bilježe Tirmizi i Bejheki.

²³⁷ *El-Ahkaf*, 29.

Očito je da te riječi izvanredno odslikavaju impresije koje su se nataložile u njihovim srcima dok su pomno, pažljivo i skrušeno slušali Kur'an. Nakon toga, požurili su svom narodu, noseći osjećaje koje nisu mogli sakriti. Pokušali su im to odmah dostaviti, ali im prilaze pažljivo i mudro spominjući Musaovu, a.s., knjigu, za koju su džini već znali:

﴿قَالُوا يَا قَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

*"O narode naš" – govorili su – "mi smo slušali Knjigu koja se poslije Musaa objavljuje, koja potvrđuje da su istinite i one prije nje, i koja ka istini i na pravi put upućuje."*²³⁸

Svjesni onoga što se nalazi u ovoj Allahovoj časnoj Knjizi, oni apeliraju na svoj narod da prihvati ovu Knjigu i da slijede ovog Vjerovjesnika, s.a.v.s., ukoliko žele oprost grijeha i udaljavanje od vatre. Očito je da su znali šta su aspiracije džina i čega se oni pribojavaju. Zato im i savjetuju:

﴿يَا قَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ يَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ﴾

*"O narode naš, odazovite se Allahovu glasniku i vjerujte u Allaha. On će vam neke grijeha vaše oprostiti i vas od patnje neizdržljive zaštititi."*²³⁹

²³⁸ El-Ahkaf, 30.

²³⁹ El-Ahkaf, 31.

Sasvim je primjetno da su džini smatrali da je Kur'an objavljen i njima, a ne samo ljudima, i da su Poslanika islama, Muhammeda, s.a.v.s., smatrali i svojim glasnikom koji ih poziva Allahu. Oni su, spoznajući da se iskrenim vjerovanjem i odazivanjem glasniku islama, s.a.v.s., može zadobiti oprost grijeha i zaštita od neizdržljive patnje i bolne kazne, odlučno i iskreno krenuli u da'vetsku akciju, pozivajući svoj narod.

Ta njihova da'vetska svijest treba da bude i najbolji podsticaj za ljude. Ako mogu, dakle, džini pokazati takav stupanj da'vetske svijesti i respektabilan odnos spram Kur'ana i Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako, tek, onda, ljudi, koji su na višem intelektualnom i civilizacijskom stupnju od džina, treba da postupaju?!

HUDHUD I NJEGOVA DA'VETSKA ANGAŽIRANOST

Šta je hudhud

Hudhud ili pupavac je ptica iz reda lihoprstica (*Coraciiforme*). Ima ih tridesetak vrsta i rasprostranjene su u Evropi, Aziji, Africi i Americi. Obični hudhud, odnosno pupavac, koji se naziva još i *kruničar*, *futač* i *Uppua epops*, izuzetno je lijepa ptica smeđe boje, čija su krila išarana crno-bijelim prugama. Na glavi ima veliku kukmu, koju može nadizati. Naraste do trideset centimetara u duljinu. Hrani se kukcima koje iskopa iz zemlje dugim tankim kljunom, ali ih zbog kratka jezika ne može spremiti u ždrijelo. Zato žrtvu najprije usmrti, zatim baci uvis, a onda raširenog kljuna dočeka i proguta. Hudhud je ptica selica, koja u Evropi živi po šumarcima, livadama i vinogradima, i to od marta do avgusta.²⁴⁰

Da li je hudhud bio zadužen da'vetskom misijom

Očito je da je da'vetsko angažiranje bilo obaveza data ljudima i džinima, kojima su i dolazili

²⁴⁰ Vidi: *Enciklopedija leksikografskog zavoda*, 5/333 i *Leksikon JLZ*, str. 801.

vjerovjesnici i donosili im poslanice Gospodara njihova. Ničim se ne daje do znanja da su i ptice bile obavezne da se da'vetski aktiviraju. Međutim, kur'ansko kazivanje o Sulejmanu, a.s., i Allahovoj mudrosti da ga nauči razumijevanju govora ptica i mrava, ukazuje na da'vetsku svijest hudhuda i njegovu dobrovoljnu da'vetsku akciju, za koju nije dobio ni naredbu, niti uputstva.

Allah Uzvišeni navodi Sulejmanov, a.s., kontakt sa pticama i njegovo svojevršno discipliniranje tih Allahovih, dž.š., stvorenja:

﴿وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهُدُودَ أَمْ كَانَتْ مِنَ الْغَائِبِينَ * لَأُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَأَذْبَحَنَّهُ أَوْ لَيَأْتِيَنِي بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ * فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ نَحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَأٍ يَقِينٍ﴾

*! on izvrši smotru ptica, pa reče: "Zašto ne vidim pupavca, da nije odsutan. Ako mi ne donese valjano opravdanje, teškom ću ga kaznom kazniti ili ću ga zaklati!" I ne potraja dugo, a on dođe, pa reče: "Doznao sam ono što ti ne znaš, iz Sabe ti donosim pouzdanu vijest."*²⁴¹

Ovdje se primjećuje Sulejmanova, a.s., budnost, preciznost i odlučnost. Dakle, on pažljivo prati odsustvo svakog čovjeka, džina i ptice, koje je redovno postrojavao, nadzirao i onemogućavao bilo kakvu vrstu nereda, nediscipline i anarhije! Njegova prijetnja da će ga oštro kazniti ili zaklati, odašilje signal svima da se disciplinira-

²⁴¹ En-Neml, 20-22.

no i odgovorno ponašaju! Otuda, znajući za Sulejmanovu, a.s., odlučnost i strogost, hudhud u svom odgovoru počinje sa iznenađenjem, kako bi opravdao svoju odsutnost i privukao pažnju vladara. Zbog toga on kaže: *"Doznao sam ono što ti ne znaš, iz Sabe ti donosim pouzdanu vijest."* Koji to vladar, kako primjećuje Sejjid Kutb, ne bi saslušao nekog od svojih vojnika koji mu, podnoseći izvještaj, kaže: *"Doznao sam ono što ti ne znaš!"*²⁴²

Hudhudovo izviđanje je svojevrsna da'vetska svijest

Hudhud slobodno vrijeme nije koristio kao ostale ptice – da traži isključivo hranu i vodu. On je to vrijeme iskoristio za odlazak do Sabe i izviđanje terena. Očito je da je ta ptica bila znatiželjna i da će njena znatiželja promijeniti tok života kraljici od Sabe i njenom narodu.

Nakon privlačenja Sulejmanove, a.s., pažnje, hudhud prelazi na izvještavanje o svom putu u Jemen, naglasivši određene momente, kako bi ga oraspoložio i uvjerio u potrebu za hitnim da'vetskim djelovanjem, kako bi spasio kraljicu i njen narod od idolopoklonstva i totalne zablude. On raportira:

﴿إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَهِيَ عَرْشٌ عَظِيمٌ * وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيْنُ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَاهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ * أَلَا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي

²⁴² Provjeri: U okrilju Kur'ana, 19/182.

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ * اللَّهُ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٢٤٣﴾

"Vidio sam da jedna žena njima vlada i da joj je svega i svačega dato, a ima i prijesto veličanstveni. Vidio sam da se i ona i narod njezin Suncu klanjaju, a ne Allahu – šejtan im je prikazao lijepim postupke njihove i od pravog puta ih odvratio, te oni ne umiju da nađu pravi put, pa da se klanjaju Allahu, koji izvodi ono što je skriveno na nebesima i u zemlji i koji zna ono što krijete i ono što na javu iznosite. Allah je, nema boga osim Njega, gospodar svega što postoji!"²⁴³

Hudhud, kome je Allah Uzvišeni, očito, dao moć spoznaje i pravoga puta, ništa nije poduzimao da priđe Belkisi i pokuša direktno djelovati na nju i njen narod. On je bio svjestan da njegovo cvrkutanje Belkisa uopće ne bi razumjela, nego se brzo vraća Sulejmanu, a.s., koji jedini razumije njegov jezik i obavještava ga iscrpno o tome, želeći spasiti Belkisu i njen narod.

U daljem kontekstu u vezi s tim događajem Allah Plemeniti nas obavještava o nekoliko bitnih momenata:

1. Sulejman, a.s., šalje pismo u kojem poziva kraljicu od Sabe da primi islam. To je, ustvari, stalno važeći islamski princip: pozivati zabludjele u krilo Istine!²⁴⁴

²⁴³ En-Neml, 23-26.

²⁴⁴ Vidi: En-Neml, 28.

2. Kraljica od Sabe, nakon toga, šalje vrijedan poklon Sulejmanu, a.s., očekujući da će i on biti fasciniran tim poklonom i svojevrsnim potkupljivanjem, kao što se to dešavalo u ranijim slučajevima: da svi podlegnu dunjalučkim iskušenjima. Međutim, Sulejman, a.s., ne podliježe dunjalučkim iskušenjima i dostojanstveno preferira Allahu, dž.š., vjeru nad dunjalučkim ljepotama, ukrasima i bakšišima!²⁴⁵

3. Sulejman, a.s., je znao da kraljicu, koja raspolaže svim dunjalučkim blagodatima, može fascinirati samo s nečim još većim, raskošnijim i privlačnijim, pa zato traži od svojih podanika da donesu njezin prijesto, kojeg su doradili i usavršili i koji će je, uistinu, fascinirati do krajnjih granica! Kraljicu je zadivila palača od kristala, koja je bila toliko uglačana da je ona pomislila da se radi o vodi, pa je prilikom ulaska u dvoranu podigla svoju haljinu. Sulejman, a.s., uvidjevši da ju je istinski fascinirao, pobjedonosno uzviknu: "Ova je dvorana uglačanim staklom popločana!"²⁴⁶

4. Inače, kraljica od Sabe je obožavala Sunce i u zabludi živjela zbog utjecaja koji je dolazio iz njezina okruženja i nevjerničkih navika i koncepta. Allah Uzvišeni to ističe kada kaže:

﴿وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ
كَافِرِينَ﴾

²⁴⁵ Vidi: *En-Neml*, 35.

²⁴⁶ Vidi: *En-Neml*, 38-44.

*"A da nije ispravno vjerovala, nju su omeli oni kojima se ona, mimo Allaha klanjala, jer je ona narodu nevjerničkom pripadala."*²⁴⁷

Zato je vrlo bitno razbijati čvrstu opnu zabludjelih navika, koncepata i kriterija koji vladaju u sekularističkim, ateističkim, materijalističkim i idolopokloničkim društvima. To se, pored ostalog, radi otkrivanjem onoga što će konkretnu osobu ili narod fascinirati, što je u ovom slučaju Sulejman, a.s., izuzetno dobro primijetio i perfektно iskoristio!

5. Iskoristiti, na planu da'vetskog djelovanja, sva raspoloživa sredstva i dostignuća. Sulejman, a.s., u tom pogledu, koristi *onoga koji je učio iz Knjige*, jer mu je on, svojom moći, znanjem i pronicljivošću, donio Belkisin prijesto iz dalekog Jemena u Jerusalem i to prije nego je on okom trepnuo!²⁴⁸

Da'ija će se, na temelju tog postupka, koristiti svim savremenim dostignućima svog vremena koja su islamskim propisima dopustiva!

6. Kada istina bljesne, onda neistina i zabluda u prašinu tresne! Istinu je Belkisa oćutila u svojoj duši. Ona ova čuda nije pripisala Sulejmanu, a.s., već je postala svjesna Allahove, dž.š., moći i supremacije u svijetu. Postala je svjesna svojih propusta i grijeha i zato na kraju ovog kazivanja ta svjetska moćnica i kraljica skrušeno, tiho i ponizno kaže: *"Gospodaru moj, ja sam se prema sebi*

²⁴⁷ Vidi: *En-Neml*, 43.

²⁴⁸ Uporedi: *En-Neml*, 40.

ogriješila i, u društvu sa Sulejmanom, predajem se Allahu Gospodaru svjetova!"²⁴⁹

7. Vjera u Allaha Uzvišenog čini i pobjednika i pobijeđenog braćom i bliskim jedni drugima. Među njima, ustvari, nema pobijeđenog, niti pobjednika, oba su pobjednici, jer su braća u ime Allaha i u istoj su ravni. Kur'anski kontekst bilježi taj momenat i ističe ga radi otkrivanja prirode vjerovanja u Allaha Plemenitoga i predanosti isključivo Njemu. Belkisa, koju je porazio Sulejman, a.s., ne osjeća poraz, već pobjedonosno kliče: "I u društvu sa Sulejmanom, predajem se Allahu Gospodaru svjetova!"²⁵⁰

Brojne su pouke i poruke ovog kazivanja o hudhudu iz vremena velikog vladara i poslanika Sulejmana, a.s. Jedna od najbitnijih je realno sagledavanje svoga stanja i mogućnosti. Ne moraju svi apriori biti da'ije u svakoj situaciji. Nekada treba biti izvidnica i dostaviti samo informacije, koje će sposobniji i kompetentniji od nas pokušati realizirati u da'vetskom djelovanju.

Na kraju, nezaobilazno pitanje, koje se nedvojbeno nameće nakon ovog kur'anskog kazivanja, je: Ako je hudhud mogao biti svjestan da've i potrebe angažiranijeg djelovanja među ljudima, kakav bi tek naš angažman na tom planu trebao biti?

²⁴⁹ En-Neml, 44.

²⁵⁰ En-Neml, 44.

KORIŠTENA LITERATURA

1. *El-Kur'ani-l-kerim*, prijevod: Besim Korkut, Medina, S. Arabija, 1412.hidžr. god.
2. *Ebu-l-'Abbas, Muhammed Ali, Jusuf, a.s., bejne mekri-l-ihveti ve kejd-i-n-nisveti, Mektebetu-l-Kur'an, Kairo, 1987.*
3. *El-Adevi, Muhammed Ahmed, Da'vetu-r-rusuli ilellahi te'ala, Daru-l-ma'rife, Bejrut, 1994.*
4. *Ahmed b. Hanbel eš-Šejbani, El-Musned, El-Mektebu-l-islami, Bejrut, 1983.*
5. *El-Albani, Muhammed Nasiruddin, Daifu-l-Džami'i-s-sagiri ve zijadetuhu, El-Mektebu-l-islami, Bejrut, 1990.*
6. *Sahihu-l-džami'i-s-sagiri ve zijadetuhu, El-Mektebu-l-islami, Bejrut-Damask, 1988.*
7. *Silsiletu-l-ehadisi-d-daifeve-l-mevdua, Mektebetu-l-me-arif, Rijad, 1992.*
8. *Silsiletu-l-ehadisi-s-sahiha, Mektebetu-l-mearif, Rijad, 1995. Slovenija, Sarajevo, 1984.*
9. *Ammare, dr. Mahmud Muhammed, Usulu-d-da'we min kissati Ibrahim, alejhi-s-selam, Mektebetu-l-iman, El-Mensura, Egipat, 1997.*
10. *Bali, Vehid Abdusselam, Oštri mač u borbi protiv zlih si-hirbaza, Emanet, Sarajevo, 1999.*
11. *Vikajetu-l-insan mine-l-džinni ve-š-šejtan, Mektebetu-s-sahabe, Džidda, 1992.*
12. *El-Bejheki, Muhammed b. Husejn, Es-Sunenu-l-kubra, Hajderabad, Indija, 1352. hidžr. god.*
13. *Šuabu-l-iman, Daru-l-kutubi-l-'ilmijje, Bejrut, 1990.*
14. *Bucaille, Maurice, Biblija, Kur'an i nauka, Zeničko mu-ftijstvo, Zenica, 1995.*
15. *El-Buhari, Muhammed b. Ismail, Buharijina zbirka hadi-sa, prijevod i komentar: Hasan Škapur, Odbor IZ Prije-dor, 1974.*

Kako su Allahovi poslanici pozivali u islam

16. *Es-Sahih, Daru ihjai-t-turasi-l-arebi, Bejrut, bez god. izdanja.*
17. *Ed-Darekutni, Ali b. Omer, Es-Sunen, alemu-l-kutub, Bejrut, 1983.*
18. *Ed-Darimi, Abdullah es-Semerikandi, Es-Sunen, Daru-r-rejjan li-t-turas, Kairo, 1987.*
19. *Ebu Davud, Sulejman es-Sidžistani, Es-Sunen, Daru ihjai-s-sunneti-n-nebevijjeti, bez mjesta i god. izdanja.*
20. *Enciklopedija leksikografskog zavoda, Jugoslovenski leksikografski zavod, Zagreb.*
21. *Deedat, Ahmed, Šta Biblija kaže o Muhammedu, s.a.v.s., El-Mudžahid – odsjek za da'wu, bez mjesta i god. izdanja.*
22. *El-Eškar, El-Akidetu fillahi, Daru-n-nefais i Mektebetu-l-felah, Amman, 1991.*
23. *Alemu-l-džinni ve-š-šejatin, Daru-n-efais, Amman, Jordan, 1995.*
24. *El-Gazali, Ebu Hamid Muhammed, Ihjau ulumi-d-din, Daru-l-kitabi-l-arebi, Bejrut, bez god. izdanja.*
25. *Ibn Hadžer, Ahmed b. 'Ali el-'Askalani, Fethu-l-Bari bi šerhi Sahihi-l-Buhari, Daru-r-rejjan li-t-turas, Kairo, 1986.*
26. *El-Hakim, Ebu 'Abdullah en-Nejsaburi, El-Mustedreku 'ale-s-sahihajni, Daru-l-fikr, Bejrut, 1978.*
27. *Halid, Amr, Jusuf, a.s., Medresa „Džemaluddin Čaušević“ – Cazin i Medžlis IZ – Velika Kladuša, 2004.*
28. *El-Halidi, dr. Salah Abdulfettah, Mea kasasi-s-sabikine fi-l-Kur'ani, Daru-l-kalem, Damask, 1988.*
29. *Herras, dr. Muhammed Halil, Da'vetu-t-tevhid, Mektebetu Ibn Tejmijje, Kairo, 1987.*
30. *Jasin, dr. Muhammed Nuajm, Iman: temelji, suština, negacija, Organizacija preporoda islamske tradicije – Kuvajt, Zenica, 1995.*
31. *Jusuf, Amr, Hakaiku mesire ani-l-džinni ve-l-afarit, El-Merkezu-l-arebi, Kairo, bez god. izdanja..*
32. *Kazivanja o vjerovjesnicima, prijevod: Ahmed Adilović, AIO, Zenica, 1999.*

33. Tefsir, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH i Kulturni centar "Kralj Fahd", Sarajevo, 2002.
34. El-Kilani, Sejjid Ahmed, *Fi Mevkibi-n-nebijjin*, Daru-l-kalem, Kuvajt, 1984.
35. El-Kurtubi, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed, *El-Džamiu li ahkami-l-Kur'an*, Daru-l-hadis, Kairo, 1996.
36. Kutb, Muhammed, *Dileme oko islama*, Međunarodna zajednica za pomoć muslimanima BiH, Zagreb, 1993.
37. Kutb, Sejjid. *U okrilju Kur'ana*, FIN, Sarajevo, 1996.
38. Leksikon JLZ, Jugoslovenski leksikografski zavod, Zagreb, 1974.
39. Ibn Madža, Muhammed el-Kazvini, *Es-Sunen*, Daru-l-hadis, Kairo, 1994.
40. Malik, b. Enes, *El-Muvetta'*, Daru-l-hadis, Kairo, 1993.
41. El-Medhali, dr. Rebi' b. Hadi Umejri, *Menhedžu-l-enbijai fi-d-da'weti ilellahi*, Daru Ibn Redžeb, Medina, S. Arabija, 1993.
42. Muslim, b. Hadždžadž en-Nejsaburi, *Es-Sahih*, Daru Ibn Hazm, Bejrut, 1995.
43. En-Nedevi, Ebu-l-Hasan, *Poslanstvo i poslanici u svjetlu Kur'ana*, Ilmijja BiH, Sarajevo, bez god. izdanja.
44. En-Nesai, Ebu Abdurrahman, *Es-Sunen*, Daru-l-fikr, Bejrut, bez god. izdanja.
45. En-Nevevi, El-Minhadž, šerh Sahih Muslim b. el-Hadždžadž, Saad Suubban.
46. Rijadu-s-salihin, *Mektebetu dari-s-selam*, Rijad Mektebetu dari-l-fihai, Damask, 1994.
47. Er-Razi, Fahrudin, *Kissatu-s-sihri ve-s-sehare fi-l-Kur'ani-l-kerim*, Mektebetu-l-Kur'an, Kairo, 1985.
48. Ibn Redžeb, Zejnuddin Ebu-l-Feredž el-Hanbeli, *Džemiu-r-rusuli kane dinuhumu-l-islam*, Daru-s-sahabe li-t-turas, Tanta, Egipat, 1991.
49. Es-Sabuni, Muhammed 'Ali, *Safvetu-t-tefasir*, Daru-l-Kur'ani-l-kerimi, Bejrut, 1981.
50. Semaha, Rijad Muhammed, *Liječenje Kur'anom*, GRIN, Sarajevo, 1998.
51. Es-Sujuti, Dželaluddin, *Laktu-l-merdžan fi ahkami-l-džann*, Mektebetu-t-turasi-l-islami, Kairo, 1989.

52. Nuzulu Isa b. Merjem ahire-z-zeman, Daru-l-kutubi-l-ilmijje, Bejrut, 1985.
53. Šahin, dr. Mustafa, Kršćanstvo, preveo: Hasan Popara, El-Mudžahidin, bez mjesta i god. izdanja.
54. Eš-Šibli, Bedruddin b. 'Abdullah, Garaibu ve adžaibu-l-džinni kema jetesavveruhe-l-Kur'anu ve-s-Sunnetu, Daru Ebi Selame, Tunis, 1982.
55. Ibn Tejmijje, Tekijjuddin, El-Dževabu-s-sahih liman beddele dini-l-Mesih, El-Medžd, bez mjesta i god. izdanja.
56. Poslanica o džinima, Libris, Sarajevo, 2002.
57. Terzić, dr. Izet, Svećenikov put u islam, Medžlis IZ Mostar, 2002.
58. Et-Tirmizi, Ebu 'Isa Muhammed, Es-Sunen, Daru-l-kutubi-l-ilmijje, Bejrut, bez god. izdanja.
59. Tirmizijina zbirka hadisa, prijevod i komentar: Mahmut Karalić, Elči Ibrahim-pašina medresa, Travnik, 1999-2000.

BILJEŠKA O AUTORU

Prof. dr. Šefik Kurdić rođen je 6. aprila 1958. god. u Piljužićima kod Tešnja. Nakon završetka Gazi Husrev-begove medrese 1978. god., završava Islamski teološki fakultet u Sarajevu, 1982. god., na kojem, nakon odsluženja vojnog roka, i diplomira.

Radi kao imam na području Tešnja i Doboja do odlaska na postdiplomski studij 1986. god.

Magistarsku tezu odbranio je 1990. godine na Islamskom pravnom fakultetu, najstarijeg islamskog univerziteta na svijetu, *Ez-Zejtuna* u Tunisu, iz oblasti hadisa i hadiskih znanosti.

Od 1990. god., kratko je radio kao imam u Sarajevu, a nakon toga je postavljen za glavnog i odgovornog urednika mjesečnog časopisa *Islamska misao*.

Jedan je od pokretača medrese *Dr. Ahmed Smajlović* u Zagrebu, čiji je bio profesor i jednu školsku godinu direktor.

Trenutno je predavač Hadisa i Da'we na Islamskom pedagoškom fakultetu u Zenici i gostujući profesor na Islamskoj pedagoškoj akademiji u Bihaću na predmetu Da'wa, te na Fakultetu za islamske studije u Novom Pazaru, na predmetu

Hadis, kao i na postdiplomskom studiju novopazarskog Univerziteta.

Objavljivao je svoje originalne radove i prijevode u *Zborniku radova islamskog pedagoškog fakulteta u Zenici, Zemzemu, Glasniku, Preporodu, Islamskoj misli, Kabetesu, Mu'allimu, Novim horizontima* i dr.

Preveo je *Muslimovu zbirku hadisa* koja je štampana u tri toma.

Jedan je od prevodilaca *Tefsira Ibn Kesira* na bosanski jezik, koji je objavljen i *Sahihu-l-Buharije*, koji je u pripremi za štampu.

Ovo mu je sedamnaesto zasebno djelo. Do sada mu je štampano šesnaest zasebnih djela:

1. *Murto zalut'o* (1991);
2. *Putokazi islama* (1996);
3. *Ebu Hanife i namaz u hanefijskom mezhebu* (2001);
4. *Ramazan i teraviih-namaz u svjetlu hanefijskog mezheba* (2002);
5. *Velikani hadiskih znanosti* (2003);
6. *Brak i intimni odnosi u islamu* (2003);
7. *Kultura ponašanja prema djeci, roditeljima i rodbini* (2004);
8. *Kako je Murto na dunjaluku zalut'o* (2004);
9. *Snovi i njihova značenja* (2004);
10. *Kultura ponašanja kod bolesti, smrti i dženaze* (2005);
11. *Egleni Rame i Salke* (2005);
12. *Kultura ponašanja kod jela, oblačenja, spavanja i održavanja higijene* (2005);

13. *O ramazanu, bajramu i ulasku u džamiju* (2005);
14. *Islamski bonton* (2005);
15. *Kultura ponašanja prema komšijama, pri gostoprilstvu, putovanju i ekonomskom poslovanju* (2006), i
16. *Jezik – mač sa dvije oštrice* (2006).

Tri djela su mu prevedena i objavljena 2004. godine na albanskom jeziku. To su: *Ramazan i teravijah-namaz u svjetlu hanefijskog jezika* (*Ramazani dhe namazi i teravive ne driten e medhhebit hanefij*); *Brak i intimni odnosi u islamu* (*Martesa dhe marredheniet intime ne islam*) i *Kultura ponašanja prema roditeljima, djeci i rodbini* (*Kultura sjelljes ndaj femilijeve, familjes dhe farefisit*).

Sadržaj

Uvod	5
NUH, A.S.	17
HUD, A.S.	27
SALIH, A.S.	33
LUT, A.S.	39
IBRAHIM, A.S.	47
Znatželja vodi spoznaji	47
Djelovanje kod svojih najbližih	48
Razbijanje kipova – jedna od metoda djelovanja	50
Bacanje u vatru – simbol iskušenja da'ija	54
Prevladavanje iskušenja – uvjet za Allahovu, dž.š., pomoć	56
Znalačko korištenje da'vetskih metoda	59
Preferiranje napuštanja nad asimilacijom	60
ŠU'AJB, A.S.	63
JA'KUB, A.S.	71
JUSUF, A.S.	75
1. Jusufova braća i njihova zavist	77
2. Iskušenja sa ženama	78
3. Ogovaranje	81
4. Zatvorsko iskušenje	81
5. Da'vetsko djelovanje na svakom mjestu	82
6. Sretan svršetak	84
MUSA, A.S.	85
Musaovo, a.s., djetinjstvo i Allahova, dž.š., pažnja	85
Čvrsta vjera nudi izlaz	88
Priprema Musaa, a.s., za složeni zadatak poslanstva	89
Korištenje potencijala svakog pojedinca	91

<i>Metodologija da'vetskog djelovanja</i>	92
<i>Stalna veza s Gospodarom svjetova</i>	93
<i>Kad istina bljesne – neistina u prašinu tresne!</i>	95
<i>Trijumf nakon iskušenja i čvrste vjere</i>	98
ISA, A.S.	101
<i>Isaovo, a.s., rođenje</i>	101
<i>Kur'ansko pobijanje kršćanskih predodžbi</i>	106
<i>Isaova, a.s., da'vetska angažiranost</i>	109
<i>Kada i kako je došlo do izvitoperivanja islamskog učenja</i>	111
<i>Isaova, a.s., da'va bila je potpomognuta mu'džizama</i>	114
<i>Njegova smrt</i>	116
<i>Ponovni dolazak na Zemlju</i>	117
DA'VETSKA ANGAŽIRANOST ASHABU-L-KEHFA	121
DA'VA ČOVJEKA IZ POGLAVLJA "JA SIN"	127
DŽINI I NJIHOVA DA'VETSKA AKTIVNOST	135
<i>Ko su džini</i>	135
<i>Jesu li i džini zaduženi za monoteizam</i>	
<i>i da'vetski angažman?</i>	136
<i>Poslanikov, s.a.v.s., da'vetski angažman među džinima</i>	139
<i>Da'vetska aktivnost džina</i>	141
HUDHUD I NJEGOVA DA'VETSKA ANGAŽIRANOST	145
<i>Šta je hudhud</i>	145
<i>Da li je hudhud bio zadužen da'vetskom misijom</i>	145
<i>Hudhudovo izviđanje je svojevrсна da'vetska svijest</i>	147
KORIŠTENJA LITERATURA	152
BILJEŠKA O AUTORU	156

Glas Islama

ISBN 868370780-6

9 788683 707805